

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
ОСМО ВАНРЕДНО ЗАСЕДАЊЕ
У ЈЕДАНАЕСТОМ САЗИВУ

Трећи дан рада

25. јун 2018. године

(Седница је почела у 10.20 часова. Председава Верољуб Арсић, потпредседник Народне скупштине.)

*

*

*

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Поштоване даме и господо народни посланици, настављамо рад седнице Осмог ванредног заседања Народне скупштине Републике Србије у Једанаестом сазиву.

На основу службене евиденције о присутности народних посланика констатујем да седници присуствује 71 народни посланик.

Ради утврђивања броја народних посланика присутних у сали, молим народне посланике да убаце своје идентификационе картице у посланичке јединице електронског система за гласање.

Молим колеге посланике да се не играју картицама.

Констатујем да је применом електронског система за гласање утврђено да је у сали присутно 86 народних посланика, односно да су присутна најмање 84 народна посланика и да постоје услови за рад Народне скупштине.

Обавештавам вас да су спречени да присуствују седници следећи народни посланици: Жарко Обрадовић, Александра Томић, Дубравка Филиповски, Елвира Ковач, Александар Стевановић, Александар Шешел, Марија Обрадовић, Биљана Пантић Пиља, Владимир Маринковић и Олена Папуга.

Сагласно члану 90. став 1. Пословника Народне скупштине, обавештавам вас да је поводом претреса у појединостима о 1. тачки дневног реда, Предлогу закона о ратним меморијалима, позван да присуствује седници Зоран Ђорђевић, министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, са сарадницима.

Прелазимо на 1. тачку дневног реда – ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О РАТНИМ МЕМОРИЈАЛИМА (претрес у појединостима).

Примили сте амандмане које су на Предлог закона поднели народни посланици. Примили сте извештаје Одбора за уставна питања и законодавство и Одбора за рад, социјална питања, друштвену укљученост и смањење сиромаштва, као и мишљење Владе о поднетим амандманима.

Пошто је Народна скупштина обавила начелни претрес, сагласно члану 157. став 3. Пословника Народне скупштине отварам претрес Предлога закона у појединостима.

На назив закона амандман је поднео народни посланик Милан Лапчевић.

Да ли неко жели реч?

На наслов Предлога закона амандман је поднео народни посланик Бошко Обрадовић.

Да ли неко жели реч?

На наслов Предлога закона амандман је поднео народни посланик Драган Весовић.

Да ли неко жели реч?

На наслов Предлога закона амандман је поднела народни посланик Марија Јањушевић.

Колегинице Јањушевић, изволите.

МАРИЈА ЈАЊУШЕВИЋ: Захваљујем, председавајући.

Овај предлог закона просто има непотпун назив. Предложила сам да Предлог закона, односно будући закон (који ће, не сумњам, бити усвојен) има назив – закон о ратним меморијалима Републике Србије.

Не видим због чега се у нашим законима упорно изоставља овај веома важан део – Република Србија. Сматрам да је важно да се овај амандман прихвати, да се назив закона уподоби. То не би био никакав преседан, већ смо имали случај на претходном заседању да је министар унутрашњих послова прихватио мој амандман. Када већ не може да пише – српски меморијали, нека пише – меморијали Републике Србије.

Не смемо дозволити у овом високом дому и у нашем законодавству да се било шта подразумева. Дакле, сам закон се односи на меморијале Републике Србије. Тако ћемо убудуће избећи било какву дилему да на нашој територији или било где у свету где су српски меморијали могу да постоје и буду предмет заштите меморијали неке друге државе попут Турске, Немачке, САД, које су вршиле агресију на територији Републике Србије.

Уверена сам да ће министар разумети и да ће попут свог колеге, министра унутрашњих послова, дозволити да се овај закон употпуни важном ставком – Република Србија. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На наслов Предлога закона амандман је поднео народни посланик Срђан Ного.

Да ли неко жели реч?

На наслов Предлога закона амандман је поднео народни посланик Зоран Радојичић.

Да ли неко жели реч?

На наслов Предлога закона амандман је поднео народни посланик Миладин Шеварлић.

Да ли неко жели реч?

На наслов Предлога закона амандман је поднео народни посланик Срето Перић.

Да ли неко жели реч?

Колега Перићу, изволите.

СРЕТО ПЕРИЋ: Ми смо предложили да наслов овог закона гласи: закон о уређењу и заштити ратних меморијала. Ово би било потпуније, поготово имајући у виду садржај овог предлога закона. Значи, ово је целисходно, требало је овај амандман прихватити.

Сматрамо да савез једне државе чине преци, садашње генерације и потомци. Онај ко заборави своје претке, он ће сигурно да изгуби и потомке.

Овим законом пуно тога ће остати недоречено и неће бити решено да ли постоји потреба да се меморијали уреде на целисходан и потпун начин. Свакако да постоји. Да смо досад имали веће поштовање према нашим прецима, односно људима који су својом крвљу платили нашу слободу, не бисмо дозволили да на острву Виду ни после скоро сто година меморијални комплекс не буде урађен онако како га је руски архитекта Николај Краснов пројектовао, него би то било урађено у целости. Сада су нека удружења, чак и неки листови, покренула иницијативу да се прикупе средстава и да се то уради на добровољној бази.

Ово је суштина, на коју је требало обратити више пажње. Господине министри, ми имамо пуно меморијала који нису на прави начин одржавани до сада. Можда ће бити добро то што ће се знати неке надлежности између локалних самоуправа и државе Србије. Веће је ту питање морала какав ћемо ми однос имати према нашим прецима, према погинулима, него ко ће, у крајњој линији, да то одржава и остало. Да смо морални људи, да ценимо своје претке, ми бисмо и без овог регулисања, односно законског прописа радили. Част је и понос да такав однос, такав пијетет према својим прецима покажемо. Хвала вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: На наслов Предлога закона амандман је поднела народни посланик Александра Белачић.

Да ли неко жели реч?

На наслов Предлога закона амандман је поднео народни посланик Момчило Мандић.

Да ли неко жели реч?

На наслов Предлога закона амандман је поднела народни посланик Марина Ристић.

Да ли неко жели реч?

Колегинице Ристић, изволите.

МАРИНА РИСТИЋ: Поштоване даме и господо народни посланици, предуго се чекало на закон о ратним меморијалима и биће велика штета ако он остане мртво слово на папиру, а велике су шансе за то. У својим наредним излагањима објаснићу због чега је то врло извесно.

Опште је познато да су страдања српског народа у ратовима огромна и да мере злочина који су почињени над Србима никада нису до краја испитане јер су југословенске, а касније и српске власти умањивале, прикривале, заташкавале ове покоље. Било је потребно да Хрватска и БиХ поднесу тужбе за геноцид да би се наша власт тргла и почела отвореније да говори о овој теми.

Једини који су у протеклих двадесет година имали храбрости да о овоме јавно причају јесу српски радикали. Желели смо да сачувамо од заборава све злочине почињене над српским народом, све док једног дана не пробудимо свест и савест, да ова тема више не буде табу за нашу власт. Да наше речи не оду у ветар, да се не забораве, да неке ствари оставимо за наредна поколења, објавили смо бројне научне радове у научном часопису „Српска слободарска мисао“, као и књиге истакнутих личности као што су Никола Жутић, Веселин Ђуретић, Момир Крсмановић, Милисав Секулић и многи други који су се бавили овом темом.

Зато је Српској радикалној странци овај закон веома важан, али с обзиром на то да имамо бројне примедбе на члан 4. закона, који је кључан, нећемо гласати уколико се наши амандмани не усвоје. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: На наслов Предлога закона амандман је поднео народни посланик Зоран Деспотовић.

Да ли неко жели реч?

Колега Деспотовићу, изволите.

ЗОРАН ДЕСПОТОВИЋ: Захваљујем, господине председавајући.

Даме и господо народни посланици, меморијали су места поука и порука. Меморијали су сећања, места окупљања и нових визија. Меморијали су настали јуче, али су наше данас и наше сутра. Однос према меморијалима убедљивији је од много чега другог, говори о једном народу, о нашем односу према прецима, према историји и традицији. Пажљиво одржавана и негована меморијална места говоре о виталности и

снази једног народа, као што запуштени меморијали говоре о запуштеној менталној хигијени једног народа.

Србија је кроз многе векове и миленијуме била станиште људских заједница. Бројни археолошки локалитети са материјалним остацима потврда су боравка и живота староседелаца, разних номадских и ратничких племена, попут Илира, Келта, Римљана, Словена и Турака. На овој миленијумској раскрсници путева и цивилизација, преплету оријенталног и европског духа, прожимале су се разне културе, водили ратови и дизале буне.

О томе најубедљивије сведоче бројни ратни меморијали. Наше је да их као епску причу са колена на колено остављамо у наслеђе будућим генерацијама. Меморијали ће будућим генерацијама причати не само о онима у чију су славу и као захвалност настали, већ ће имати причу и о нама, а каква ће та прича бити зависи од нашег односа према ратним меморијалима. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На наслов Предлога закона амандман је поднела народни посланик Весна Николић Вукајловић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На наслов Предлога закона амандман је поднео народни посланик Никола Савић.

Да ли неко жели реч?

Колега Савић.

Изволите.

НИКОЛА САВИЋ: Даме и господо народни посланици, поднео сам амандман на наслов Предлога закона о ратним меморијалима.

Морам да кажем да нема ничег лошег у томе што се доноси овакав закон, напротив, добро је да се ова материја сагледа на један начин, барем на један законски начин, јер знамо да су се у међувремену променили називи већег броја држава у којима смо живели. Али то што Влада, односно Скупштина доноси овај закон још увек не значи да држава Србија има правилан однос према овој материји. Напротив, држава Србија апсолутно и даље има неадекватан однос према својој историји, према својим јунацима, према стратиштима, којих је нажалост било много, на свим странама наше уже и наше шире отаџбине.

То ћу илустровати једним примером. Недавна НАТО агресија, НАТО непријатељи који су извршили бомбардовање државе Србије, проузроковала је одређени број жртава и велику материјалну штету. Значи, то је било буквално... Сви ми који седимо у овој сали сећамо се тога и савременици смо тих догађаја, али држава Србија још увек није утврдила тачан број жртава и није утврдила тачну материјалну штету.

Дакле, без обзира на то што доносимо један овакав закон, то није довољно. Морамо да водимо рачуна о свим детаљима. Ви знате да наши непријатељи, или неке друге земље, чак измишљају неке детаље како би неку ствар додали својој историји, да тако кажем, својој јуначкој епопеји, а ми имамо много тога, не можемо све ни да побројимо. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На наслов Предлога закона амандман је поднео народни посланик Томислав Љубеновић.

Да ли неко жели реч?

Колега Љубеновићу, изволите.

ТОМИСЛАВ ЉУБЕНОВИЋ: Хвала.

Даме и господо народни посланици, на Предлог закона о ратним меморијалима Посланичка група СРС поднела је амандман. Предложили смо да се промени наслов тако да гласи: закон о уређењу и заштити ратних меморијала у Републици Србији.

Овај амандман смо поднели јер сматрамо да ће назив закона који предлагемо бити свеобухватнији с обзиром на то да ће усвајањем овог закона престати да важе закони који су донети пре доста времена: Закон о уређивању и одржавању гробља бораца из 1976. године, Закон о обележавању и одржавању гробља и гробова припадника савезничких армија и других страних армија на територији Југославије из 1975. године, Закон о гробљима и гробовима бораца у иностранству из 1976. године.

Кроз текст Предлога закона дефинисани су уређење и заштита ратних меморијала, с тим што би термин „уређење“ требало схватити много шире од онога како је предлагач образложио значење овог појма. Што се тиче заштите ратних меморијала, написано је да „у смислу овог закона, подразумева спречавање пропадања и оштећења и одржавање у достојанственом и препознатљивом стању, као и спречавање неовлашћене измене, дораде, измештања, замене или уклањања ратног меморијала или његовог дела“.

Када је овако написано, ми из Српске радикалне странке заиста не видимо у чему је проблем да се прихвати овај наш амандман и да сам наслов закона буде јаснији и далеко свеобухватнији. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На наслов Предлога закона амандман је поднела народни посланик Ружица Николић.

Да ли неко жели реч?

Колегинице Николић, изволите.

РУЖИЦА НИКОЛИЋ: Захваљујем.

Даме и господо народни посланици, овим предлогом закона требало би да се уреде питања заштите ратних меморијала као и сва друга питања

од значаја за ратне меморијале у Републици Србији и српске меморијале у иностранству.

Српски народ је у прошлом веку имао неколико веома тешких ослободилачких и одбрамбених ратова, у којима је претрпео огромне губитке. Ми српски радикали сматрамо да је наша национална и морална дужност да се одужимо свим српским жртвама и да све српске жртве заштитимо од заборавља. Ми сваке године обилазимо спомен-обележја у Кравици, Братунцу, Скланима и у свим српским земљама где су се десили велики злочини над српским становништвом. Делегација српских радикала, на челу са Зораном Красићем, који је и сам посветио живот борби за слободу српског народа и тако стекао заслужно место поред свих српских јунака које је штитио од заборавља, сваке године је одавала почаст код спомен-костурнице у Залазју невиним Србима који су на Петровдан 1992. године убијени од стране муслиманских снага под командом ратног злочинца Насера Орића и чији је једини грех био то што су били Срби.

Нагласила бих да нико сем нас српских радикала, ниједан српски политичар, ни представник опозиције нити представник власти, никада није одао почаст овим невиним српским жртвама. Српска радикална странка сматра да ниједна српска жртва не сме да буде заборављена и ми ћемо редовно долазити и преносити поколењима које су све српске жртве за слободу ...

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

На наслов Предлога закона амандман је поднео народни посланик Дубравко Бојић.

Да ли неко жели реч?

Колега Бојићу, изволите.

ДУБРАВКО БОЈИЋ: Хвала.

Даме и господо народни посланици, Предлог закона о ратним меморијалима је вероватно најстарији законски предлог који је дошао у овај парламент и о коме смо расправљали ако знамо да је на снази скоро пола века и да је надживео три државе.

За разлику од других закона које смо овде изгласавали, поред разлога за њихово доношење заснованих на државним интересима, на потребама грађана, на аргументима, овај закон носи и нешто већи емотивни набој, што је људски и разумљиво када знамо да се дотиче наших осећања.

Ми смо веома страдални народ. Највише смо страдали у минулом, 20. веку. Поменућу Први и Други српски устанак, балканске ратове, Први и Други светски рат, до бомбардовања наше земље од стране злочиначке НАТО алијансе крајем прошлог миленијума.

Српска радикална странка подржава иницијативу за доношење једног оваквог закона где би се на један целовит начин уредила ова веома осетљива област, али ћемо кроз амандмане на овај предлог закона указати на наше примедбе и његове недостатке.

Као разлог за хитан поступак наводи се потреба да се што пре уреди питања која се регулишу овим законом. То губи на значају у светлу чињеница, када знамо да је важећи закон донесен пре 47 година. А када се нешто доноси по хитном поступку, то значи на брзину, у свести људи увек постоји сумња и подозривост да ту нешто жели да се прикрије, да не исплива у јавност, да се сакрије од јавности. Наставићу кроз наредне амандмане

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: На наслов Предлога закона амандман је поднео народни посланик Миљан Дамјановић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На наслов Предлога закона амандман је поднео народни посланик Александар Шешел.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На наслов Предлога закона амандман је поднео народни посланик Немања Шаровић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На наслов Предлога закона амандман је поднео народни посланик Милорад Мирчић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На наслов Предлога закона амандман је поднела народни посланик Наташа Јовановић.

Да ли неко жели реч?

Изволите.

НАТАША СП. ЈОВАНОВИЋ: Овај закон, господине министре, има исувише уопштен назив и може да се нађе у скупштинској процедури у било којој земљи у свету. Да бисмо чували помен на српске жртве, јер смо најстрадалнији народ у 20. веку, требало је да овај закон назовете закон о ратним меморијалима и страдањима српских хероја, зато што је прошло толико времена – ево, 70 година од завршетка Другог светског рата, обележили смо и стогодишњицу од завршетка Првог светског рата – а да нису пописане све српске жртве на простору бивше Југославије.

Ако сада имате прилику да донесете овакав закон и ако сте већ хтели да се чува помен на српске жртве, а много ћемо говорити о томе колико је овде ствари које нису до краја доречене, зашто нисте формирали комисију која ће управо на томе да ради, да се једном и засвагда душе српских јунака који су дали своје животе за отаџбину Србију и ка чему треба да стреме будуће генерације, да на њиховом херојству српских

јунака и оне стасавају и тако их уче у породици... Зашто нисте изашли у сусрет онима који су покретали више година ту иницијативу, да се то зна?

Јер како ће да се знају гробови оних који су отишли путем преко Албаније, а њих је 150.000, на острво Крф, а многи од њих тамо нису стигли, из Дринске, из друге дивизије, већ су завршили на неким другим местима, када су та спомен-обележја толико мала или их уопште нема? Ево, на једном мање познатом месту, Агиос Матеос на Крфу, постоји једно обележје на коме је пуковник Владимир Станимировић написао речи – на српским хумкама српско цвеће неће нићи. Тамо не није српско цвеће, али постоје места где су оставили кости српски јунаци, а која ви нисте обележили. Ниједна влада то досад није урадила а то је оно на чему већ више од двадесет година инсистира Српска радикална странка.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На наслов Предлога закона амандман је поднела народни посланик Вјерица Радета.

Да ли неко жели реч?

Колегинице Радета, изволите.

ВЈЕРИЦА РАДЕТА: Закон о ратним меморијалима свакако треба да постоји, требало је одавно. Идеја је добра, али овај предлог закона није добар. Некако је недовољно, како бих рекла, конкретан, односно није конкретан. Некако, као да се жели само реда ради да се донесе тај закон, а да се суштински не уради оно што би требало да јесте интенција овог закона, надам се и Владе и скупштинске већине и, на крају крајева, свих грађана Србије.

Некако је утисак стално, и то деценијама уназад, поготово од 2000. године, да ми, као, треба да се стидимо свега онога што је српско, што је српско јунаштво, што је српско херојство, онога чиме се све друге државе диче. Ми некако то покушавамо у јавности да представимо као нешто ретроградно, нешто чиме не треба да се поносимо итд.

Сама чињеница да некадашњи председник државе Слободан Милошевић нема никакво обележје у Београду више је него довољан доказ да ни овај закон неће такве ствари променити и да ни овај закон није добар.

Ми се плашимо нечег другог. Плашимо се да је овај закон можда само димна завеса, да кажемо – ево, донели смо закон о ратним меморијалима, а да онда користећи овај закон, и зато он није добар, потврђујемо ону причу која је све више присутна у јавности, да ми треба да раскинемо са нашим митовима, легендама итд. То свакако не би смело да се деси. То је део тих захтева које добијамо из ЕУ, а везано је за тај обавезујући споразум за Косово и Метохију. Никако не би смело да се деси да се под формом овог закона тако нешто уради јер ми на Косову и Метохији осим наших великих митова, осим косовског мита, којег никад

нико не сме да се одрекне ни по коју цену, ни у каквим преговорима и разговорима, имамо и много нових места која заслужују меморијале: и Гораждевац, и Старо Грацко, и свака појединачна погибија сваког Србина на Косову и Метохији, и сви погинули у данима погрома и сви погинули од НАТО агресије, не само на Косову и Метохији.

Наравно, кроз амандмане ћемо ићи и даље кроз историју, али оно на шта сада посебно желимо да укажемо јесте: министре и господо из Владе и владајуће већине, немојте да због овог закона кажете – ево, све што треба да чувамо садржано је у овом закону, а осталог ћемо се одрећи зарад пута у Европску унију. Не постоји тај пут због којег ико има право да се одрекне иједног дела наше славне српске историје.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: На наслов Предлога закона амандман је поднео народни посланик Божидар Делић.

Да ли неко жели реч?

Колега Делићу, изволите.

БОЖИДАР ДЕЛИЋ: Уважени председавајући, господине министре са сарадницима, даме и господо народни посланици, овај закон је у сваком случају био потребан.

Када читате извештаје о стању наших ратних меморијала из балканских ратова и Првог светског рата на територији Македоније и на територији Грчке и када видите у каквом се стању налазе стотине или хиљаде тих меморијала, онда размишљате о томе колико је потребно да држава на озбиљан начин почне да се бави овим проблемом.

Зашто смо ми у нашем амандману на члан 4. ставили да мора бити припадник Српске православне цркве? Па знате да огроман број ратних меморијала јесу спомен-костурнице, спомен-цркве; такође, да се у црквеним архивама налазе подаци о великом броју меморијала или стратишта. Када смо вам то предложили, нисмо размишљали можда само о томе да то нисте урадили намерно и да намерно нисте заборавили Српску православну цркву.

За нас из СРС, ако не прихватите наш амандман, све у погледу овога закона и ваших напора и ваше жеље да се поведе рачуна о ратним меморијалима биће апсолутно јасно. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На наслов Предлога закона амандман је поднела народни посланик Љиљана Михајловић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На наслов Предлога закона амандман је поднео народни посланик Филип Стојановић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Колега Стојановићу, изволите.

ФИЛИП СТОЈАНОВИЋ: Хвала.

Поштовани народни посланици, даме и господо, господине министре са сарадницима, материја ратних меморијала за СРС има веома велики значај. Стога смо ми амандмански интервенисали на све чланове закона, као и на сам наслов закона. Предлажемо да уместо садашњег наслова закона стоји – закон о ратним меморијалима и начину заштите свих српских меморијала.

Зашто предлажемо промену наслова закона? Разлог је једноставан – из текста закона произилази да ће наша држава водити рачуна о заштити свих српских меморијала, како у држави Србији тако и у иностранству.

Даме и господо народни посланици, херојски српски народ је до сада учествовао у седам до девет отаџбинских ратова. Српски народ никада није имао претензије за освајање туђих територија, увек је бранио своју државу, своја огњишта и своју слободу. То су били одбрамбени а никад освајачки ратови, што заслужује дужну пажњу свих Срба који су потомци славних ратника. Зато предлажем да прихватите овај наш амандман. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: На наслов Предлога закона амандман је поднео народни посланик Петар Јојић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На назив Предлога закона амандман су заједно поднели народни посланици Марко Ђуришић, Мирослав Алексић, Ненад Константиновић, Горан Богдановић и Здравко Станковић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На назив Предлога закона амандман су заједно поднели народни посланици Дејан Шулкић и Горица Гајић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Колега Шулкићу, изволите.

ДЕЈАН ШУЛКИЋ: Захваљујем, господине председавајући.

Уважене колеге, господине министре, ми начелно сматрамо да је потребно донети овај закон. Ви сте у образложењу навели доста разлога зашто то треба урадити; један од разлога јесте тзв. кодификација, обједињавање законске регулативе, и ту се наводи неколико закона који су регулисали ову област. Ми у овом тренутку нити имамо могућност да о томе расправљамо нити је то потребно, али то не значи обавезно да закони нису били добри, поставља се питање каква је била примена. У том смислу, пракса ће показати колико овај закон у ствари изграђује механизме да ово што се прокламује законом и што се даје у надлежност држави и локалним самоуправама буде испоштовано.

У основи, овај закон се односи на тзв. ратне меморијале и истиче и вреднује дух ослободилачких напора и слободарске традиције Србије,

њене војске и свих оних који су се борили под њеним симболима, под њеном заставом, без разлике да ли је реч о Србима или припадницима других етничких заједница на подручју Србије као суверене државе или Србије која је кроз Краљевину Југославију, односно послератну Републику Југославију имала те напоре.

Даље, бави се, такође, разграничењем надлежности и евидентирањем постојећих ратних меморијала и споменика, свега онога што он подразумева. Када је у питању разграничење надлежности, полази се од претпоставке, овим законом, да ће локалне самоуправе имати приличан терет. У овом тренутку ми немамо процену колика ће обавеза бити локалних самоуправа, тако да може да се деси да локалне самоуправе не могу ову обавезу да испуне. Надам се да ће се о томе водити рачуна, када су у питању локалне самоуправе, приликом доношења републичког буџета и касније локалних буџета.

Пре подношења овог амандмана ми смо пошли од тога да жртве не треба подвајати. Овај закон, по нама, не наговештава подршку или пак покретање, ако тако могу да кажем, истраживачких подухвата, нити евидентирање неевидентираних и необележених места страдања. Додуше, овај закон то не забрањује, али ни на који начин то не протежира и не подржава. Тако да, уобичајено је, и код овог закона дискрециона сфера министра и извршних власти је велика, па се надам да ће код доношења подзаконских аката сва питања која нису детаљно регулисана овим законом бити уређена.

Чињеница је да је било жртава и страдања у ратним али и у послератним периодима. Зато сматрамо да би требало овај закон... Ми смо предложили на који начин би то требало да буде али можда постоји и неки бољи начин. Свакако, хтели смо да изазовемо или испровоцирамо једну полемику о овој теми и да можда од министра чујемо, господине министре, на који начин ће се односити према оним местима страдања која нису евидентирана а чињеница је да постоје, или су пак евидентирана а нису обележена.

Ту бих сад навео шта би могло да дође у обзир. То су предратни споменици, или како год да су били категоризовани између два светска рата. Велики број њих није сачекао ослобођење, било да је то за време рата учинио окупатор или можда неке домаће структуре које су деловале за време Другог светског рата на овим подручјима. А свакако постоји велики број тих споменика који су подигнути пре Другог светског рата, које је послератна власт, дакле после Другог светског рата, уклонила. Интересантно је извршити попис, не да бисмо се доказивали ко је био већи душман у предратном периоду и свему ономе што обележава напоре

Србије, Краљевине Србије и Краљевине Југославије, да ли је то било за време рата или после рата.

Затим, то представљају места страдања за време рата и после рата која нису обележена, а зна се за њих да постоје. И, наравно, постоје и она која нису евидентирана, самим тим нису ни обележена, а познато је да постоје. Навешћу само неке од примера за све ове структуре.

Кад су у питању предратни споменици, постоје примери добре праксе као што је случај Споменика краљу Петру I Ослободиоцу у Зрењанину (некадашњем Петрограду или Бечкерекy), који је у међувремену обновљен а порушен је за време Другог светског рата.

Затим, постоје и места страдања. Навешћу пример у Великој Плани, где је у дворишту Гимназије приликом извођења неких радова откривено масовно, тако да кажем, место страдања, а на томе ништа није рађено до данашњег дана.

Не треба правити разлику између жртава, да ли је то било за време ратних напора Србије или држава у којима је Србија учествовала, којима је припадала, или је то било на неки други начин изведено.

Са ове временске дистанце, дакле после 70-ак година, када нема ни егзекутора, посебно мислим на послератне ликвидације и места страдања, сматрам да доношење овог закона јесте једна прилика да се на неки начин овај закон односи и тиче – или бар да неко од вас то прокоментарише ако то већ имате на уму – да у том смислу овај закон даје неку наду и неку шансу да ће и те жртве односно та страдања бити обележена на достојан начин и да ће им се одати почаст.

Када је у питању изједначавање, сада можемо да кажемо да се то претпоставља али не би било лоше да се чује, ако постоји велики број места страдања или места где су вођене борбе па је самим тим дошло до страдања великог броја људи, цивила, војника за време Другог светског рата, онда претпостављам, пошто су изједначени у погледу борбе против фашизма и равногорци, да ће и Равна гора такође бити ратни меморијал. Затим, ако је Кућа цвећа меморијал, на неки начин претпостављамо да је и Оплепац меморијал.

Тако да бих вас замолио, господине министре, да можда на нека од ових питања одговорите. Мислим да постоји велики број грађана које интересује да ли ће се икада истражити и сазнати шта је било са жртвама после рата посебно, дакле постоје и масовна места страдања, па вас молим да у том смислу дате неки одговор. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На наслов Главе I амандман је поднела народни посланик Вјерица Радета.

Колегинице Радета, изволите.

ВЈЕРИЦА РАДЕТА: Настављамо само оно што смо већ говорили и што ћемо говорити цео дан, односно док трају ови амандмани, о томе колико је овај закон заправо потребан и колико су се некако запостављале у нашем народу, можда не у народу, више међу званичницима, чињенице о жртвама. Толико да се, рецимо, пре неколико месеци на Старом сајмишту, тамо где је некада био логор, појавио транспарент Српске напредне странке. Наравно, брзо је склоњен, али то говори о томе колико се не води рачуна и колико уопште није било, нема чак ни пописа тих најважнијих места где су гинули недужни људи.

Ми смо 2017. године, мислим да је у марту било, били на сахрани у Мердару; Жарко Милачић, добровољац Српске радикалне странке, погинуо у Машићкој Шаговини, где је погинуло више добровољаца, наравно сви под командом тадашње ЈНА, сахрањен је после 26 година, истина, уз војне почасте, али без иједног званичника који је у име државе требало ваљда ту да се појави, да се скрене пажња како Хрвати, да не би одговарали за масовна убиства, неће масовне гробнице да отварају, него једног по једног Србина који је сахрањен у тим масовним гробницама достављају породици.

Још увек нису сви лешеви из Машићке Шаговине довезени у Србију, односно тамо одакле су, породице их нису сахраниле, зато што нико из државе не жели да се укључи у решавање тог проблема. Покојни Жарко Милачић је пронађен тако што су једној породици у тој Машићкој Шаговини убијена два сина, трећег сина су натерали да затрпава лешеве, па и своја два брата... Онда су се они одселили, не живе више у Србији; они су дали податке брату Жарка Милачића, који се лично врло заинтересовао да пронађе посмртне остатке свога брата.

Дакле, морамо много више као држава, без обзира на овај закон, да водимо рачуна о страдалим Србима. Понављам, не смемо да се стидимо тога. Морамо јасно и гласно свакоме да кажемо какве су му заслуге у историји.

Потомак сам солунског борца. Мој покојни деда Стево Радета био је солунски борац, био је на Кајмакчалану. Тада је имао срећу да је жив дошао одатле, али су га 1941. године сачекале ливањске усташе. Заклан је заједно са свим Србима из Ливна, свим одраслим мушкарцима из Ливна који су заклани на Огњену Марију 1941. године. Те жртве и та места заслужују да буду меморијали. И то стратиште Пролог где је мој покојни деда и све крашке јаме у Ливну заслужују да буду меморијали и да их држава Србија посећује и да им се одређени пијетет указује.

Знате, ми ливањски Срби смо кости својих предака вадили из крашких јама, сахранили на Светог Илију 1991. године. Неколико месеци после тога те исте кости из костурнице која је направљена у порти

православне цркве у Ливну шутиране су по ливањским улицама, шутирале су их комшије Муслимани и Хрвати. Поново је, то што се успело, сакупљено и поново постоји та костурница, али она не може опстати у једном Ливну, где Срба више нема, уколико не буде интереса државе Србије да и тим Србима укаже одређено поштовање. Није само мој деда био солунски борац, многи од њих су се борили, али, нажалост, завршили су везани у бодљикаву жицу, заклани и прекривени живим кречом у тим крашким јамама.

Нажалост, о овој теми и овим темама могли бисмо да причамо данима. Понављамо, добро је да је донет овај закон, али ако нисте спремни да прихватите одређене амандмане, припремите, нећемо вам замерити, један свеобухватнији текст, па да још једанпут о томе расправимо и донесемо закон за који ћемо и ми бити. Ми у принципу јесмо за овај закон, али не за овакав; не можемо гласати за њега зато што је овај закон само фарса, не решава суштински потребу за очувањем успомена на све наше пале хероје.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На наслов изнад члана 1. амандман је поднела народни посланик Наташа Сп. Јовановић.

Да ли неко жели реч?

Колегинице Јовановић, изволите.

НАТАША СП. ЈОВАНОВИЋ: Без активне улоге државе у наредном периоду, а пре свега да се на једном од најзначајнијих места у Београду, а ви то треба да видите и с новим градоначелником пошто се сви ви из Српске напредне странке хвалите како желите да Београд буде модеран град... Хајде учините нешто да се одужимо нашим прецима, да се направи меморијални центар, господине министре, и ви лично морате на томе да инсистирате, где ће бити, у ствари, центар страдања Срба који су доживели геноцид у 20. веку.

Ако то не оставимо будућим генерацијама у наслеђе, онда ће ситуација да буде много гора него пре две године када је направљена анкета на улицама Београда и када скоро 90% испитаника није знало ко је Милунка Савић, српска хероина пред којом су мирно стајали француски и руски генерали, која је ордење француске Легије части примила лично из руку генерала Д'Еспереа. А Београђани, ваши суграђани, а не верујем да је нешто боља ситуација у Крагујевцу, не знају која је то жена.

Ако нема такве, условно речено, пропаганде, ако не учините да се максимално сви државни ресурси усмере у том правцу, онда је овај закон беспредметан и од тога ће остати само слово на папиру. Нешто ће комисија да уради, нешто неће... Ево, инсистирали смо од почетка ове расправе на томе, сада вам је о заиста потресној породичној причи говорила и

колегиница Радета... Сви ми имамо у оквиру своје породице такву причу да је неко од наших страдао а да му се траг не зна.

Учините то, господине министре, да се једном засвагда зна и обележи где су жртве балканских ратова, по имену и презимену, Првог светског рата, Другог светског рата и, пре свега, последњих отаџбинских ратова. Јер толико се манипулише подацима и толика је била пропаганда српских непријатеља, и муслиманских хорди зла и усташких зликоваца, да се минимализује страдање српских жртава, а то страдање је огромно. Ми не смемо да оставимо то некоме ко ће у будућности да уради или не, а да дан-данас, када постоји могућност да се то уради, Влада Србије то не организује.

На крају излагања по овом амандману подсетићу вас (можда неки од посланика то знају, верујем да знају) да се још 1916. године, у Лондону, владика Николај Велимировић запитао колико је Срба страдало 1916. године. Знате ли ви, колеге народни посланици, тачан број? Нико до дана данашњег, у Великом рату и у великом страдању српског народа, не зна који је тачан број. А било нас је десет пута више од тих идиота Енглеза.

Колико нас данас има? Зашто Срба нема? Зато што су бранили Европу од свих злодела и свих пошаста 20. века. А ви данас хрлите у загрљај онима који минимализују улогу и српско јунаштво, смеју се свему томе и желе да нам отму колевку српства – Косово и Метохију.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На наслов изнад члана 1. амандман је поднео народни посланик Милорад Мирчић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Бошко Обрадовић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Драган Весовић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Марија Јањушевић.

Да ли неко жели реч?

Колегинице Јањушевић, изволите.

МАРИЈА ЈАЊУШЕВИЋ: Захваљујем.

Мада, после мог првог обраћања, где министру није прихватљиво да се закон зове – о меморијалима Републике Србије, ја сам обесхрабрена и за било шта друго што се односи на побољшање закона у Републици Србији.

Предложила сам да се у члану 1, где сте ви навели да се ради о ратним меморијалима у Републици Србији, али је ваљда неприхватљиво да се у самом наслову велича и спомиње Република Србија... Дакле, у

првом члану сте навели да то јесу меморијали у Републици Србији. Ја сам додала: „у региону и у расејању“. Зашто расејање? Зато што расејање значи – сви Срби широм света где год да их има, јер ми морамо да мислимо на своје грађане у Републици Србији и на Србе где год да нас има.

Чули смо од претходних говорника колико је страдање било и колико су Срби умирали у 20. веку. Сада, на почетку 21. века, у мирнодопско време, нас је за десет година 400.000 мање. У мирнодопско време, без ратова, убијања, ми такође нестајемо. Зашто? Зато што нас је, између осталог, срамота да нам у наслову закона стоји „Република Србија“; зато што још увек није престало самопорицање Срба у Републици Србији; зато што се мени ускраћује да ми у пасошу пише да ми је држављанство српско. Оно што не намећем другима а желим за себе, мени се у овој држави ускраћује.

Због тога и сам овај закон доводим у питање, да ли ће бити спроведен како треба.

Ви сте овде навели да ће бити уклањани меморијали који су непримерени. Предлажем да, кад се усвоји овај закон, први меморијал који ће бити уклоњен буде меморијал који је постављен недавно, 9. јуна, у Кањижи, где је подигнут споменик аустроугарским војницима погинулим у борбама против српских војника, чијем освештању и свечаном постављању су присуствовали челници Српске напредне странке, између осталих Милош Кравић и Ђолаи Каролина, директорка Дома здравља у Кањижи. Позивам да упуте извињење, да СНС званично грађанима Србије упуту извињење и да прво уклони овај меморијал. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: На члан 1. амандман је поднео народни посланик Срђан Ного.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Зоран Радојичић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Миладин Шеварлић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Реч има народни посланик Миладин Шеварлић.

Изволите.

МИЛАДИН ШЕВАРЛИЋ: Хвала лепо, председавајући.

Желим да замолим предлагача, пре свега присутног министра, ресорно надлежног, да у Предлог закона о ратним меморијалима, уз све дужно поштовање према свакој жртви, са било које стране, и уважавајући свако појединачно гробно место, ипак неизоставно укључимо још две речи, а то су „логори“ и „геноцид“, имајући у виду да је у логорима страдало на милионе људи, међу њима и Срби, од Старог сајмишта, преко

Јасеновца, Освјенћима, до логора у Норвешкој, а то су последице геноцида. Мислим да би било неодговорно да усвојимо закон који не садржи и та два појма. То је прво.

Друго, будући да имам још времена, дозволите ми да кажем пар речи и о предлогу закона о поједностављеном ангажовању сезонских радника у одређеним делатностима. Прво, мислим да је назив непримерен, говори се о поједностављеном, а то је за преко 80% пољопривредника...

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колега Шеварлићу, молим вас...

МИЛАДИН ШЕВАРЛИЋ: Наставићу, користићу време групе.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Свеједно, морате да говорите о тачки дневног реда, значи о амандману који сте поднели.

МИЛАДИН ШЕВАРЛИЋ: Не видим разлога зашто не толеришете...

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Ово није начелна расправа, која је уједно и обједињена.

МИЛАДИН ШЕВАРЛИЋ: Хвала.

Молио бих министра... (Искључен микрофон.)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: На члан 1. амандман је поднео народни посланик Петар Јојић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Дубравко Бојић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Реч има народни посланик Дубравко Бојић.

Изволите.

ДУБРАВКО БОЈИЋ: Уважене колеге народни посланици, историја Срба је несумњив пример слободарског духа нашег народа и сталне жеље за све већом слободом. Слобода за Србе никада није била дата, као код неких других народа у окружењу, већ је увек била извојевана и заслужена. Она није добијена споља, ни одозго, увек је стицана борбом и великим жртвама. Слободарство код Срба је искушење читавих генерација. Данас је на немилосрдном удару слободарска вертикала Србије.

Како смо се односили у прошлости према својим ратним жртвама? Рекао бих, боље и са више поштовања. Држава је после Првог светског рата формирала култ незнаног јунака, преузела бригу о породицама погинулих војника, сачувала имена погинулих у рату и изградила масовна војничка гробља. Споменици су грађени у готово свим селима и варошима Србије. Они су садржали спискове погинулих у облику спомен-плоча, спомен-чесми и спомен-костурница. Камени споменици у облику обелиска или крста чували су слику војника и његово име, тачан датум, а понекад и околности под којима је погинуо.

Српска радикална странка сматра да је недопустиво лицитирање великим распоном о броју ратних меморијала. Како кажете, 2003. године било их је евидентирано у Србији од четири до шест хиљада и 550 у иностранству. Мислим да је недопустива ова непрецизна евиденција. Па, пет људи да ангажујете у Србији да иду од вароши до вароши, од села до села, пописаће тачан број ових меморијала. Потребна је прецизна евиденција о сваком погинулом ратнику, о сваком ратном меморијалу. То је не само обавеза свих нас већ и велики дуг и захвалност према свима онима који су дали свој живот за нашу слободу.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Ружица Николић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Реч има народни посланик Ружица Николић.

Изволите.

РУЖИЦА НИКОЛИЋ: Захваљујем.

Даме и господо народни посланици, члан 1. Предлога закона уређује предмет закона и он обухвата одржавање, уређивање и, између осталог, евидентирање ратних меморијала.

Од 2003. године евидентирано је 550 српских меморијала ван територије Републике Србије. За њих су задужена дипломатско-конзуларна представништва Србије у земљама у којима се ти меморијали налазе. Навели сте да је сарадња с овим представништвима која је успостављена на завидном нивоу, па бих ја пар речи рекла о меморијалима у Македонији.

Евидентирано је неких четрдесетак меморијала, који су у веома лошем стању. Спомен-костурница у Кривој Паланци, где се налазе земни остаци српских војника погинулих у Првом балканском рату – проблематично је трајно одржавање објекта, брига о чувању и заштити капеле. Затим, спомен-капела са костурницом на Брегалници, која је изграђена на узвишењу надомак железничке станице у Штипу, за време Другог светског рата је срушена. Ту је касније изграђена метеоролошка станица, која и данас постоји, а место костурнице могу да открију само упућени будући да не постоји било какво обележје некадашњег комплекса. Затим, српско војничко гробље у селу Живојно, за које се каже да је најзапуштеније; на том гробљу почивају ратници погинули 1916. године. Затим, имамо српско војничко гробље у селу Бач где су сахрањени погинули војници у Првом светском рату, које је потпуно запуштено.

Питала бих вас да ли је у плану било какво уређење и одржавање ових меморијала у Македонији, јер стање српских меморијала показује однос државе према српским жртвама и према историји српског народа.

Не дозволите да меморијали овакви какви су у Македонији буду слика вашег односа према српским жртвама.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман су заједно поднели народни посланици Марко Ђуришић, Мирослав Алексић, Ненад Константиновић, Горан Богдановић и Здравко Станковић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Ђорђе Милићевић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Мирјана Драгаш.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Колегинице Драгаш, изволите.

МИРЈАНА ДРАГАШ: Хвала вам, господине председавајући.

Господине министре, господо посланици, поднела сам амандман на члан 1. Предлога закона сматрајући да већ у самом члану 1. треба да се истакне управо оно о чему су многи посланици говорили, а то је слободарска традиција Србије и српског народа.

Закон о ратним меморијалима је, наравно, једно историјски врло значајно и одговорно али и врло емотивно питање. Зато је и наш однос према овом закону врло одговоран, дајемо му подршку, али сматрамо да, колико је то могуће у овом тренутку, више прецизнијих дефиниција може у себи да садржи.

Када о овом закону говоримо, важно је истаћи једну значајну ствар – да је он први овакав, целовит закон, што нажалост Србија све досад није имала. Успех самог министарства и Владе јесте управо у предлогу оваквог једног закона и помак је да се овако нешто направи.

Већина посланика је истицала, када је о овом закону говорила, управо значај јединственог списка свих меморијала који досад постоје у иностранству и у земљи, али истовремено и као једне целовите евиденције. Такође, велики број посланика, а и наша посланичка група, сматра да је од великог значаја да се, ако је то икако могуће и у највећој мери у којој је то могуће, направе спискови страдалих и погинулих.

Нажалост, историја српског народа у 20. веку обележена је многим ратовима, многим страдањима, а ми у целом том историјском раздобљу нисмо имали увек довољно одговоран и целовит однос да смо се с пијететом према жртвама односили. Као и према ратним инвалидима који су из тих ратова изашли а дали су велики допринос слободи државе Србије; нажалост, нису увек били истицани у правој мери. Зато је ово прилика да учинимо, колико је то могуће у овом тренутку, највећи могући напор да се то направи.

Конкретан предлог је, да би се та јединствена слободарска борба истакла, да један велики меморијални центар треба да обухвати и сажме ту јединствену слободарску борбу и да се на једном месту налази комплетан списак, колико је могуће, свих жртава (и бораца и цивила) у овом периоду страдања. Мислимо да би такав меморијални центар и очување таквог сећања подржали сви. У том смислу, сматрам да овај закон у наредном периоду и наше укупне активности треба да иду ка томе. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Снежана Пауновић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Реч има Снежана Пауновић.

СНЕЖАНА ПАУНОВИЋ: Захваљујем се, председавајући.

Поштовани министре, уважене колеге народни посланици, поднела сам амандман на члан 1. предлога овог закона, али пре него што кажем шта је суштина амандмана желим да похвалим рад Министарства за рад, борацка и социјална питања из простог разлога што овај закон, колико ја имам сазнања, мења два закона, односно ван снаге ставља два закона која нису промењена четрдесет година. Заиста је било време да се као држава осврнемо и на овај проблем.

Шта је сврха амандмана који сам поднела? Пре свега, амандман врши једну прекомпозицију и допуну одредбе члана 1. овог закона и требало би да допринесе већој прецизности законске одредбе. Допуне се односе пре свега на меморијале у дијаспори као и на формулацију да се овим законом уређује статус ратних меморијала. Такође, предлаже се и да овим ставом буде обухваћено измештање меморијала у законом оправданим случајевима.

Наиме, својој деци дугујемо, о томе је колегиница Мирјана Драгаш говорила, колико је могуће прецизне податке о свим страдањима у ратовима који су иза нас, у некој далекој прошлости али и у овој непосредној. Знамо да сада односи нису свуда тако сјајни да Србија има могућност да обележи сва своја страдања и у земљи и ван ње, под околностима да је храбар српски народ ратовао неретко ван своје територије бранећи целу Европу.

У том смислу, амандман је поднет чисто да би се можда прецизирала ова одредба, мада не сматрам да је нужан. Посланичка група СПС са задовољством ће подржати овакав закон у нади да ће свако наредно решење бити квалитетније од овог и да просто имамо право и да он није савршен ако узмемо у обзир чињеницу да се овим бавимо први пут после 40 година. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Неђо Јовановић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Изволите, колега Јовановићу.

НЕЂО ЈОВАНОВИЋ: Захваљујем се, председавајући.

Предложеним амандманом покушава се да се у текст закона унесе један квалитативан помак када су у питању уређење и евиденција меморијала, нарочито ратних меморијала, као и начин финансирања свега онога што следи након доношења овог закона, а то су опет посвећеност и дужна пажња коју смо далеко раније били дужни да поклонимо свима онима који то заслужују.

Српски народ је у историји познат и препознат као слободарски народ. Српски народ је у својој историји водио искључиво ослободилачке ратове, никада није био агресор. У историјским етапама слободарски ратови су углавном били препознати по жртвама које је српски народ имао у свим историјским фазама, жртвама које нису биле мале, нарочито у периоду Првог па и Другог светског рата, у ратовима када је тзв. репродуктивно становништво буквално нестајало са територије коју је тада покривала, а и данас покрива српска држава.

Због тога смо дужни да се са посебним поштовањем и уважавањем, са посебним пијететом односимо према жртвама, према ослободиоцима, према свима онима... без обзира на идеологију, без обзира на политичка опредељења, без обзира на различитости, да се управо на овакав начин одужимо. Поновићу, могли смо то и раније учинити, али ово је у сваком случају нешто што је за високо поштовање према свима онима који то поштовање заслужују.

Због тога сви споменици, без обзира на то коме су подигнути, без обзира на то које идеолошко опредељење симболизују, морају бити стављени на светло дана. Морају симболизовати одређене историјске етапе, одређене историјске чињенице и догађаје, јер без историје, без враћања уназад да сагледамо све оно што је српски народ прошао, нема будућности. Захваљујем се.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман су заједно поднели народни посланици Зоран Живковић, Мариника Тепић, Јован Јовановић и Соња Павловић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Колегинице Павловић, изволите.

СОЊА ПАВЛОВИЋ: Хвала.

Уређени ратни меморијали као важан део културне баштине често представљају и значајне објекте градитељског наслеђа. Стога смо сматрали да је потребно у овај члан 1. увести и израз „ревитализација“.

Често су то објекти који имају велику уметничку вредност и потребно их је ревитализовати. То је заправо код мене и унело сумњу у овај закон, за који сматрам да је потребан.

Ја не верујем у праведност и искреност овог закона. Прво, зато што ми брзо заборављамо, а друго, зато што сматрам да је закон донет да би се што више ратних меморијала уклонило, не да би се поставили ратни меморијали.

Како брзо заборављамо, ево, рецимо, Жарко Зрењанин Уча није више довољно добар да основна школа носи његово име; није више довољно добар да град Зрењанин носи његово име. Седам секретара СКОЈ-а нису довољно добри да школа на Новом Београду носи њихово име. А споменик је остао. Какве везе сад има Споменик седам секретара са школом „Лаза Костић“? Нити су они погинули на Новом Београду, нити се ту десио значајан део у некој њиховој историји.

Зашто сматрам да ће бити злоупотребе? Прво, мислим да ће локалним властима бити дат „врућ кромпир“ да брину о тим ратним меморијалима. Они се, као, финансирају из буџетских средстава, али мене интересује да ли ће они морати, кад испуне све формалности које су овим законом наведене за уклањање или подизање ратног меморијала, да конкуришу код надлежних министарстава за средства или ће их добијати самим тим што су испунили све предуслове за уклањање или постављање тих ратних меморијала. То су неке ствари које би требало врло јасно дефинисати.

Затим, није јасно шта значи „шира просторна целина“ око места где се десио неки догађај. То су просторно недефинисане целине овим законом и ми морамо знати да ли ће сада кроз то ширење окружења око ратног меморијала, да ли ће се то место страдања дефинисати на тај начин да би се успут решили и неки други проблеми, средиле неке викендице које се налазе у националним парковима, заштићеним подручјима...

То су ствари о којима заиста морамо да знамо све и то треба да буде дефинисано овим законом. Уколико није дефинисано овим законом, ја само могу да сумњам у искреност, као што сам рекла, овог закона. Онда би морала подзаконска акта врло јасно то да дефинишу, али одмах. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: На члан 1. амандман је поднео народни посланик Александар Шешељ.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Томислав Љубеновић.

Да ли неко жели реч?

Колега Љубеновићу, изволите.

ТОМИСЛАВ ЉУБЕНОВИЋ: Хвала.

Чланом 1. Предлога закона о ратним меморијалима дефинисана је садржина овог закона. У том смислу, ми из Посланичке групе СРС смо поднели амандман на став 2. овог члана којим смо предложили да се измени део текста јер сматрамо да су неке речи непотребне и да оптерећују текст закона.

Наиме, у члану 1. пише да се „овим законом уређују питања од значаја за заштиту, редовно одржавање, инвестиционо одржавање, уређење, уклањање и финансирање одржавања и уређења ратних меморијала, успостављање и вођење прописаних евиденција, као и друга питања од значаја за ратне меморијале у Републици Србији и иностранству“. Ми смо амандманом предложили да у тексту закона који ће бити усвојен уместо „вођење прописаних евиденција“ пише „вођење евиденција“, и тај текст не би непотребно био оптерећен.

Када помињемо евиденцију, подсетићу да је у расправи у начелу Посланичка група СРС истакла да је наш став да би требало да у саставу Савета за неговање традиције ослободилачких ратова Србије једног члана предложи Српска православна црква због тога што она има евиденцију о разним стратиштима где је страдао наш народ. Детаљно, са доста аргумената, управо је генерал Божидар Делић изнео став по тој основи. Ова стратишта су многобројна, па су и евиденције о њима од изузетног значаја.

Зато би предлагач требало да размисли о многим сугестијама Посланичке групе СРС и све наше амандмане схвати много озбиљније. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Весна Николић Вукајловић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Филип Стојановић.

Да ли неко жели реч?

Колега Стојановићу, изволите.

ФИЛИП СТОЈАНОВИЋ: Хвала.

Поштовани народни посланици, даме и господо, господине министри са сарадницима, поднео сам амандман на члан 1. Предлога закона о ратним меморијалима.

После дужег времена и после већег броја назива држава у којима смо живели, напосред је дошао ред да се и ова материја уреди на одговарајући законски начин. Република Србија и српски народ имају дугу и славну ратничку традицију и добро је да се све наше ратне епопеје

и сви наши сународници који су дали животе за своју отаџбину обухвате једним законом.

Међутим, није ствар само у томе да се попишу наша стратишта и да се попишу истакнути борци за слободу нашег народа, неопходно је непрестано водити рачуна о овим стварима. Поготово је важно да се ове ствари помињу на адекватан начин у нашим образовним системима. Нажалост, наши данашњи учбеници из историје промовишу неке друге вредности и искривљавањем чињеница доводе у заблуду наше младе генерације. Зато ме и не чуди што смо недавно овде у центру Београда имали промоцију тзв. косовске културе, под називом „Мирдита“, на шта смо ми радикали оштро реаговали. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Љиљана Михајловић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Божидар Делић.

Да ли неко жели реч?

Колега Делићу, изволите.

БОЖИДАР ДЕЛИЋ: Захваљујем.

Даме и господо народни посланици, говорити о значају овог закона после толико колега мислим да нема потребе, али ја желим да скренем пажњу на нешто што смо уочили радећи на овом закону а то је – место страдања.

Када је у питању наша новија историја, посебно од балканских ратова па закључно са најновијим ратовима деведесетих година, знамо да постоје хиљаде и хиљаде места страдања, и то је наведено у овом закону. Нас само занима зашто су изостављени концентрациони логори. Никако не можемо да изведемо закључак да људи који раде на овом закону нису толико обавештени па да наведу затворе, заробљеништво, а да испусте концентрационе логоре. У затворима су, то сам већ рекао, страдали појединци и страдале су десетине или хиљаде људи, а у концентрационим логорима од Првог светског рата па закључно са Другим светским ратом страдали су милиони Срба. Да ли се ви, господо, некога плашите? Да ли је неко дао задатак да не сме да се напише логор, а посебно – концентрациони логор?

Ми знамо ко је измислио логоре у Другом светском рату. Знамо да је то важна држава и да ће та држава, како неки кажу, одредити и судбину Косова и Метохије, али ми никад нисмо били народ који се повлачи, ћути и неће и не сме да каже истину. Ја бих стварно волео да ми кажете, господо, да ли сте то испустили због тога што не желите да неко из немачке амбасаде прочита да смо ми у свој закон ставили –

концентрациони логор. На крају крајева, Немачка је као главна окупациона сила била одговорна и за оно што су радили њени савезници на територији Југославије, па је одговорна и за концентрационе логоре у којима су у најтежим мукама умирале десетине, стотине хиљада и, кад кажем милиони, то значи сигурно преко милион Срба у два светска рата.

Због тога дајемо једну озбиљну, најозбиљнију примедбу. Није то игра речи, то су само две речи које је требало да упишете у овај закон и онда бисмо ми били сигурни да озбиљно мислите.

Знамо да сте ви као Министарство одговорни за меморијале, и ми као СРС у ствари много више мислимо о меморијалима у иностранству него о меморијалима који се налазе на територији наше земље, и да ћете са Министарством иностраних послова радити на томе да се стање меморијала какво је данас у наредном периоду поправи. Али уколико се плашите да наведете само две речи и уколико не уведете Српску православну цркву у овај савет (можда због стања односа Српске православне цркве и тзв. македонске православне цркве), ми сигурно нећемо учествовати у гласању и нећемо гласати позитивно. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колега Мартиновићу, изволите.

АЛЕКСАНДАР МАРТИНОВИЋ: Даме и господо народни посланици, јавио сам се по амандману господина Делића. Потпуно разумем интенције подносиоца амандмана и он је суштински добрим делом у праву, само желим да дам неколико напомена.

Мислим да се овде нико не плаши било кога. Не плашимо се ми никога, из било које амбасаде. Вама је, господине Делићу, врло познато да управо представници највишег државног руководства Србије, пре свега мислим на председника Републике Александра Вучића и министре у Влади Србије, сваке године одају дужну пошту пострадалима у Доњој Градини у Републици Српској, где је било једно од највећих стратишта у оквиру логора Јасеновац.

Као што знате, управо је Александар Вучић иницирао обележавање прогона Срба из Републике Српске Крајине. Четвртог августа се то редовно ради већ неколико година уназад. То је један велики дан туге и један велики дан сећања на један тужни догађај који се догодио 1995. године, који је трајао неколико дана, али за тих неколико дана, као што знате, етнички је готово потпуно очишћена територија тадашње Републике Српске Крајине, изузев источне Славоније, Барање и западног Срема, који су 1997. године Ердутским споразумом мирно реинтегрисани у састав Републике Хрватске.

Слажем се ја с вама, суштински сте ви, кажем, у праву, али ... Можда је мало дегутантно, али просто као правник желим да вам дам једну формалноправну напомену, чисто да имате у виду. Немци, усташе и сви

они који су немилосрдно убијали Србе, Јевреје, Роме, Русе, Пољаке у току Другог светског рата у својим логорима, у Аушвицу, Маутхаузену, Бухенвалду, Треблинки, Јасеновцу, Старој Градишци, Јадовну итд., намерно су избегавали термин „концентрациони логор“. Наравно, свима је било јасно да су у питању концентрациони логори, да су у питању логори за масовна уништавања и истребљивања људи, али Немци и усташе су се досетили да те логоре формално назову другачије, а не концентрациони логори. Гледали сте, гледала је огромна већина грађана Србије оне ужасавајуће снимке са капије Логора три у Јасеновцу, где онај усташа у црној униформи стражари са пушком о рамену, а иза њега пише – сабирни и радни логор Јасеновац. Дакле, они су се клонили тог термина „концентрациони логор“. Знали су они да ће једног дана неки од њих, кадетад, да одговарају за почињене злочине и онда су те логоре, који су у суштини били концентрациони логори, логори за масовна уништавања свих оних који су били супротне вере, нације или идеолошког опредељења, називали – сабирни и радни логори, као што је био случај са Јасеновцем, или су их једноставно називали – радни логори.

Како год да су их називали, мислим да термин „заробљеништво“ који се спомиње у члану 2. Предлога закона о ратним меморијалима свакако укључује и концентрационе логоре и сва друга мучилишта за наш народ и за све друге народе који су тешко пострадали у Другом светском рату.

Због тога се надам да ће у дану за гласање овај предлог закона добити и вашу подршку, зато што делимо иста уверења када је ова тема у питању, а то је да заиста треба обележити свако место на коме су Срби, Јевреји, Роми или, на крају крајева, припадници било које друге нације... Али, наравно, наш народ пре свега, убијан, затваран и мучен само зато што припада српској нацији и православне је вероисповести.

У том смислу, мислим да је термин „заробљеништво“ добро изабран зато што обухвата све установе у којима су затварани људи, без обзира на то да ли су се те установе називале сабирни логори, радни логори или некако другачије. Мислим да не би требало да се због терминолошких недоумица и терминолошких размимоилажења делимо по овом питању, јер ви и ја, ваша и моја посланичка група, мислим, делимо иста уверења, а то је да треба обележити свако место на коме су Срби страдали.

На крају крајева, драго ми је због тога, већ неколико година од када обележавамо 4. август, на тај дан се позивају припадници свих политичких партија, сви народни посланици без обзира на то којој посланичкој групи припадају. Мени је увек на неки начин драго да видим људе који су из других посланичких група а дали су свој допринос да се обележи дан

страдања Срба, ма где да се оно десило, да ли у „Олуји“ или на неком другом месту.

Нажалост, тих стратишта је и у Првом и у Другом светском рату а и у овим ратовима током '90-их година било много. Платили смо огромну цену. Врло често смо ту цену плаћали због наше наивности. Понекад смо учествовали и у нечијим туђим ратовима, понекад смо гинули због нечијих туђих интереса. Због тога је важно да из свега тога извучемо поуку, да водимо рачуна само о Србији, да водимо рачуна само о српском народу и о другим грађанима Србије, да на свет гледамо српским очима, да мислимо српском главом, ничијом туђом, ни америчком, ни француском, ни енглеском, нити било чијом другом.

Да смо тако радили у Првом, а поготово, морам да нагласим, у Другом светском рату, данас би нас било много више, неколико милиона више; не бисмо имали проблем беле куге, били бисмо једна много развијенија, срећнија држава, много развијенији и срећнији народ.

Због тога сам убеђен да ћемо у дану за гласање постићи консензус и да ћемо гласајући за овај предлог закона још једанпут одати пијетет свима који су страдали за отаџбину и који су страдали само зато што су били припадници српског народа.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Реч има народни посланик Вјерица Радета.

Изволите.

(Божидар Делић: Реплика.)

Немате право на реплику.

Колега Делићу, ниједна реч, ниједна реченица нити је била увредљива, нити је погрешно протумачена.

(Божидар Делић: Да ли мора бити нешто увредљиво?)

Да, мора да бисте имали право на реплику.

(Божидар Делић: То је апсолутно погрешно тумачење.)

Господине Делићу, ви имате право да дискутујете, али немате право на реплику. Значи, можете по амандману.

У члану 104. који даје право на реплику пише лепо: „Ако се народни посланик у свом излагању на седници Народне скупштине увредљиво изрази“, није било никакве увреде, „о народном посланику који није члан исте посланичке групе, наводећи његово име и презиме“, знамо да се на вас, на ваш амандман односи дискусија, „или функцију, односно погрешно протумачи његово излагање...“. Па колега Мартиновић је изразио слагање са вашим излагањем.

(Божидар Делић: По амандману.)

Да ли прво Вјерица Радета пошто је Вјерица заменик председника посланичке групе?

Реч има подносилац амандмана господин Делић.

БОЖИДАР ДЕЛИЋ: Многе ствари овде апсолутно нису спорне и могу се сложити са господином Мартиновићем. Тачно је да су логори цинично, може се рећи, звати радни логори. Подаци говоре, усташки подаци из тог времена хваљења говоре да је тамо страдало 1.400.000 Срба, Јевреја и Рома, немачки подаци говоре од 900.000 до 1.000.000, а једина комисија која је икада то истраживала говори о 730.000 Срба, 33.000 Јевреја и 80.000 Рома.

Не могу се сложити да се то може подвести под заробљеништво. Заробљенички логори су искључиво за војнике. Ви знате како међународно право посматра заробљеничке логоре и да су војници држава које су капитулирале или војници супротне стране који су заробљени држани у заробљеничким логорима и да су имали одређена права која гарантује међународно ратно право. Тако да се ово што су били радни логори или сабирни логори никако не може подвести под заробљенички логор.

Нашли смо само ту једну примедбу; у свему се слажемо, али сматрамо да је потребно да се наведе „логори“ и „концентрациони логори“ или само „концентрациони логор“. Ништа друго међу нама ту нема спорно. Ми се у свему слажемо, и по питању обележавања и подржавамо да се то ради сваке године, да то буде на још већем нивоу, али ово нам буде очи. Зашто се то избегава?

Одмах вам кажем, никако не прихватимо да се то може подвести под заробљенички логор, јер заробљенички логори су намењени искључиво за војнике супротних страна.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Реч има народни посланик Вјерица Радета, по Пословнику.

ВЈЕРИЦА РАДЕТА: Хтела сам, господине Арсићу, да вас упозорим на члан 104, односно да вас лепо замолим да будете мало флексибилнији ако желите да стварно поразговарамо о овом предлогу закона. Овде се нико у малопређашњој расправи није ни свађао ни вређао, то је тачно, али мислим да треба да дозволите да посланици размене аргументе. С једне стране, председник ваше посланичке групе апелује да се дође до неког решења да би што више посланика гласало за овај предлог; с друге стране, ви се онако стриктно држите, не дозвољавате да се каже нека реч, да се просто размене аргументи. Мислим да би у наставку расправе било добро да дозволите народним посланицима да се о овој теми расправља.

Ова тема је преширока, о овој теми бисмо могли данима да причамо. Нажалост, нема места, нема улице, нема године, малтене, где не бисмо могли да обележавамо неке српске жртве. Али није добро да се избегава да се Јасеновац назове концентрационим логором, поготово зато што неки политичари у Хрватској, па и неки квазиисторичари, покушавају да

потпуно промене и слику и стварно значење, чак и број убијених Срба, Рома и Јевреја у Јасеновцу. То је једино место где је био и дечји логор. Они сада покушавају да то карикирају, да то називају радним логорима, па некаквим хуманитарним местима где су окупљали људе. На сваки могући начин вређају те жртве, вређају, пре свега, наша национална осећања. Било би добро да се овај предлог прихвати. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колегинице Радета, можда бих се потпуно сложио с вама да су сви дани када расправљамо о неким законима барем приближно као овај. Па сећам се начелне расправе. Немојте, молим вас, не кривим ... Али овде се чак постављало питање да ли смо ми водили ослободилачке или освајачке ратове итд. Тако да тема јесте осетљива, али није за свакога, изгледа ми, подједнако.

Да ли желите да се у дану за гласање Скупштина изјасни? (Не.)

Захваљујем.

Реч има народни посланик Александар Мартиновић.

Изволите.

АЛЕКСАНДАР МАРТИНОВИЋ: Даме и господо народни посланици, ја и даље остајем при уверењу да је Министарство употребило тачнији и општи израз „заробљеништво“, зато што појам заробљеништва обухвата све типове и све врсте логора, ма како се они звали.

Оно у чему не могу баш до краја да се сложим са господином Делићем, то је да је постојала стриктна разлика између заробљеничких логора, где су искључиво смештани официри и војници, и концентрационих логора, где су убијани цивили. Било је много официра и војника који су страдали и у концентрационим логорима, много их је страдало и у Јасеновцу, како припадника званичне југословенске војске, тако и припадника народноослободилачког покрета, односно партизанског покрета. Нису они смештани ни у какве заробљеничке логоре и апсолутно ниједно право које им гарантују Хашка и Женевска конвенција није било поштовано.

Мислим да је Министарство добро поступило што је употребило овај шири израз – заробљеништво. Мислим да под тај појам заробљеништва могу да се подведу и логори, ма како да су их формално називали они који су у тим логорима убијали друге људе, да ли сабирни и радни логори, да ли само радни логори или већ некако другачије.

Оно што желим да кажем, мислим да је важно да ми Срби извучемо неке поуке. Даме и господо народни посланици, није Фрањо Туђман први који је свесно умањивао број жртава у Јасеновцу. Он је у својој књизи „Беспућа повијесне збиљности“ навео да је у Јасеновцу убијено највише тридесет до, како он каже, четрдесет тисућа људи. Али човек који је први значајно умањивао број страдалих Срба у Другом светском рату био је

Србин, то би требало да знате, Богољуб Кочовић. Богољуб Кочовић је 1985. године, дакле четири године пре Фрање Туђмана, написао књигу „Жртве Другог светског рата у Југославији“. Предговор за ту књигу је написао Десимир Тошић, иначе, касније један од оснивача Демократске странке.

Богољуб Кочовић у тој књизи каже на једном месту, у ствари на више места, да је укупан број страдалих Срба у Другом светском рату, по свим основама, и од Немаца, и од усташа, и од Италијана, и у међусобним идеолошким обрачунавањима партизана, четника, љотићеваца и осталих, 487.000. Дакле, он је први спустио ону бројку са 1.706.000, што је била званична бројка убијених односно страдалих у Другом светском рату у Југославији, он ју је спустио, што се тиче Срба, на 487.000. Значи, по њему, по Србину, не по Фрањи Туђману, по једном Србину, у Јасеновцу, Старој Градишци, Јадовну, у немачким логорима, у одмаздама које су Немци спроводили над српским народом, које су спроводили Италијани над српским народом, у међусобним обрачунама партизана и четника, укупно је страдало, од 1941. до 1945. године, 487.000 Срба.

Зашто ово напомињем? Нажалост, међу нама, међу припадницима нашег народа има и таквих да нама суштински прави непријатељи са стране и не требају, ми смо довољни сами себи. Хајде да коначно будемо паметни, ево сад, у 2018. години, па да се макар око овог питања сложимо, ујединимо, саберемо и подржимо један предлог закона зато што је он суштински добар и зато што се он суштински, када читате члан по члан овог закона, односи на свако место на коме су страдали Срби, ма како се то место звало. Овај предлог закона односи се и на Јасеновац, и на Стару Градишку, и на Јадовно, и на Маутхаузен, и на Аушвиц, и на страдање Срба у Мачви у Првом светском рату, и на страдање Срба у Босни и Херцеговини у Првом и Другом светском рату, и на концентрационе односно заробљеничке логоре и у Првом и у Другом светском рату. Дакле, Предлог закона је суштински добар, он води рачуна о свима онима, односно чува сећање на све оне који су пострадали од туђинске руке, некад, додуше, и од наше, српске руке, нажалост.

Због тога мислим да Предлог закона заслужује подршку. Мислим да је интенција Министарства била да се управо оваквом (и више се по овом питању нећу јављати за реч) мало широм формулацијом постигне такав обухват да се под страдалима подразумевају сви они који су изгубили живот као ратне жртве, без обзира на формални назив установе, ако то уопште може да се назове установом, као што је логор, у којој су ти људи изгубили живот.

И за крај да кажем још једну реченицу апропо онога што сте ви на почетку вашег излагања рекли, колико је историја чудна, наша српска, и

колико ми о њој, чини ми се, још увек мало знамо. Једна од последњих жртава логора Јасеновац био је потпуковник Павле Ђуришић, дакле официр, који није био смештен ни у какав заробљенички логор, коме никакве Хашке и Женевске конвенције нису помогле и кога су усташе заједно са Захаријем Остојићем, Драгишом Васићем, Петром Баћовићем и осталом групом официра Југословенске војске у отаџбини заробили, пребацили из Старе Градишке у Јасеновац, и Павла Ђуришића у априлу 1945. године, пред само затварање логора, живог запалили. Мислим да то довољно говори о томе да је формулација из Предлога закона довољно свеобухватна да може да под њу свака српска глава која је пала, без обзира где, без обзира од кога и без обзира на ком месту.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Реч има народни посланик Неђо Јовановић. Изволите.

НЕЂО ЈОВАНОВИЋ: Захваљујем се, председавајући. Користићу време овлашћеног представника посланичке групе.

Сагласићу се, углавном, с оним што је изрекао колега Александар Мартиновић. Зашто? Због тога што ми не смемо да делимо жртве. Жртве су нама исте, са посебним пијететом према свакој од њих, без обзира на то у ком историјском периоду су те жртве положили своје животе за слободу српског народа.

Зашто ово говорим? Током Првог светског рата, мислим да се то надовезује на оно што је Аца Мартиновић рекао, Србија је имала 1.247.435 жртава. Дакле, преко 1.200.000 страдалих Срба у Првом светском рату. Подсећања ради, то је 28% од укупног броја становника, а то значи 62% репродуктивног становништва, односно 62% мушкараца старости од 18 до 55 година живота. Дакле, ради се о огромном броју жртава, које нису биле у концентрационим логорима, ни сабирним, ни радним логорима, него су дале своје животе за слободу Србије и слободу српског народа.

Подсећања ради, пре седамдесет година вођен је Нирнбершки процес. У том Нирнбершком процесу за злочине који су почињени и у тим логорима о којима говоримо било је оптужено 22 нациста, фашиста, хитлеровца. Од њих 22, на смрт вешањем је осуђено 12, седам упућено на затвор, троје ослобођено. На тај начин је отворен процес за даље гоњење. Стаљин је тражио да се 50.000 истакнутих нациста побије, још на Техеранској конференцији.

У том Нирнбершком процесу је саслушано преко 270 сведока; у том Нирнбершком процесу је преко 2.600 докумената прочитано. У свим документима су садржане жртве, и оне жртве које су биле на територији бивше Југославије, и жртве Срби, и жртве у логорима, сви су обухваћени, буквално, тим процесом. Тај процес нам даје за право да кажемо да је у терминологији која се везује за један правни систем који је тада био

устројен од стране САД, јер је на основу Лондонске повеље дошло до тога да се формира правни основ за вођење Нирнбершког процеса, концентрисано све оно што се сада налази у овом закону. Због тога сматрам да је квалитет овог закона управо добра терминологија и добро осмишљен начин шта је оно што треба обележити.

Зашто сам указао на ове историјске чињенице? Ове историјске чињенице су непобитне, апсолутно непобитне. Колега Мартиновић је указао на оно што се везује за Други светски рат. У Првом светском рату су постојале друге специфичности – немамо логоре на начин на који смо их имали у Другом светском рату, али имамо преко 1.200.000 жртава. Зар те жртве треба сада одвојити од оних из Другог светског рата? Апсолутно не. Ради се о страдалима, о заробљеницима, ради се о онима који су давали животе за своју државу, за свој народ. Због тога, подршка стоји и мислим да све оно што смо данас рекли указује на квалитет закона. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

Реч има министар Ђорђевић.

ЗОРАН ЂОРЂЕВИЋ: Да будемо прецизни и да немамо дилему да ли су у ратне меморијале убројани и логори и концентрациони логори. У члану 2. објашњење израза ратни меморијал, шта представља, каже и – место страдања. А већ у следећој тачки 2) каже: „место страдања јесте место и шира просторна целина на којој су вршене егзекуције, злостављања заточених у затворима и заробљеништву, са или без похрањених хуманих остатака, гробница или гробова“. Тако да је све обухваћено овом дефиницијом, да немате дилему уопште да смо обухватили сва места страдања где су страдали наши људи. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Александра Белачић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Момчило Мандић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Марина Ристић.

Изволите.

МАРИНА РИСТИЋ: Хвала.

Поштоване даме и господо народни посланици, широм бивше Југославије леже небројане жртве побијене без списка и без суда. Судбина ове безгробне војске и данас је непозната широј јавности и мало ко се усудио да се њоме бави. Један од њих је Ђуро Затезало, који је само у Лици пронашао 97 јама, масовних гробница српског народа, које су настале током Другог светског рата.

Мало је познато да је први концентрациони логор, у ствари, логор Госпић, који је обухватао логоре Јадовно на Велебиту, Слана и Метајна на острву Паг. То је био највећи логор у југоисточној Европи. Нико не спомиње више личко крваво лето 1941. године, тачније период од априла до августа, када су овај логор затворили Италијани. Тадашњи окупатор је био згрожен свирепешћу злочина којем је био подвргнут непријатељ – српски народ. Хиљаде и хиљаде Срба су заклане и побацане у јаме, децу су убијали маљем у главу, а затим забетонирали. Ово нису наклапања, ово је изјавио један од злочинаца на саслушању 15. јула 1952. године. Подаци су тачни.

Прикривање ових злочина траје до данас. Италијани су испитивали ове злочине; они су одмах кренули након затварања логора Госпић 1. септембра 1941. године у ове крајеве и већ тада наишли на зид ћутања. Бројне бездане јаме су прикриване, а трагови злочина помно затрвени. Ипак, извори постоје, остали су код Италијана али и код наших историчара: Ђура Затезала, Данета Ластавице, Драгана Шућура, Гојка Везмара, а о Јадовну је писао и епископ Атанасије Јевтић.

Да ли ће ова места страдања коначно добити заслужена обележја, остаје да видимо, али тешко да ће бити тако, јер у Савету ће седети само један историчар и ниједан представник цркве. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Новица Тончев.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Звонимир Стевић.

Да ли неко жели реч?

Колега Стевићу, изволите.

ЗВОНИМИР СТЕВИЋ: Поштовани председавајући, уважени министри са сарадницима, односно сарадником, даме и господо народни посланици, на члан 1. Предлога закона о ратним меморијалима поднео сам амандман. У члану 1. Предлога закона речи „редовно одржавање и инвестиционо одржавање“ замењују се речима „редовно и инвестиционо одржавање“. У образложењу сам навео да се амандманом врши правнотехничка редакција одредбе члана 1. Предлога закона, која доприноси прецизности наведене одредбе.

Предложеним законом о ратним меморијалима Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања на целовит, свеобухватан и јединствен системски начин регулише ову веома важну и значајну материју која, нажалост, није дефинисана пуних четрдесет година и више.

У формулисању и дефинисању одредаба Предлога закона полазну основу представљали су многобројни важећи прописи, који су сада прецизирани и дефинисани у један законски предлог. Прописи који су

регулисали ову материју донети су у периоду постојања СФРЈ. Тада је надлежност у овој области била подељена између некадашње савезне државе (ратни меморијали, односно гробови бораца у иностранству и гробови припадника савезничких и других страних армија на територији Југославије) и Републике Србије (гробља бораца у земљи).

Досадашња пракса указала је на потребу да се донесе нови закон којим би се недвосмислено дефинисале надлежности, превазиђена застарела решења заменила новим, ускладила терминологија и ова област уредила у складу са насталим великим променама, јер су постојале три државе а настала је данашња Србија.

Посебан разлог за доношење овог закона јесте пијетет и дужно поштовање свих страдалих и несталих жртава, као и њихових породица, а посебно оних који су дали своје животе бранећи своју државу 1999. године бомбардовану од стране НАТО агресора, који је на немилосрдан и насилан начин, без одлуке Савета безбедности, нанео велику људску и материјалну штету нашој земљи. Зато мислим да је доношење овог закона претеча за изградњу новог меморијалног комплекса свих жртава, као и оних који су страдали и нестали 1999. године у НАТО бомбардовању. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Никола Савић.

Да ли неко жели реч?

Колега Савићу, изволите.

НИКОЛА САВИЋ: Даме и господо народни посланици, господине министри, већ сте чули од већег броја наших посланика да СРС нема ништа против доношења једног оваквог закона. Међутим, није довољно само донети закон, није довољно само побројати све жртве и сва стратишта на којима су страдали наши сународници и наши преци. Нажалост, таквих стратишта има много и на територији наше данашње државе, у нашем ближем, у нашем ширем окружењу, има таквих стратишта и на територији других континената, као рецимо у Африци, али да сад не говоримо о томе.

Најважније од свега јесте однос државе Србије према овим стратиштима, односно овим меморијалима, како се то каже у закону. Сви знамо да тај однос није адекватан, није задовољавајући. Да није појединих људи, ентузијаста, који воде рачуна о појединим комплексима, о појединим меморијалима, питање је какво би стање било на тим местима.

Сви ми овде знамо и сви смо чули за чувеног деда Ђорђа који брине о војничком гробљу у Солуну, али таквих примера има још. Ево, рецимо, меморијални комплекс Чегар код Ниша – имамо једног човека, Селомира Селета Марковића, који већ тридесет и више година са својом породицом брине о таквом једном меморијалном комплексу. Овај човек на један

епски и заиста емотиван начин посетиоцима дочарава како се водила чувена Чегарска битка, где су били припадници српске, где су били припадници турске војске итд.

Али држава не води рачуна не само о томе, него не води рачуна ни о оваквим људима попут поменутог Ђорђа, који води рачуна о Зејтинлику и поменутог Марковића, који води рачуна о Чегру. Држава треба о њима и те како да води рачуна, да им одаје признање, јер камо среће да има више таквих људи.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Немања Шаровић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Срето Перић.

Да ли неко жели реч?

Колега Перићу, изволите.

СРЕТО ПЕРИЋ: Од нас Срба многи народи су учили писменост и културу. Где су они сад, а где смо ми? Није ни чудо, зато што смо ми склони брзом забораву.

Овај закон, односно расправа о амандманима на овај закон требало би да буде таква да и код оних који нас гледају и слушају изазове одређена осећања, да и сами знају о чему ми то причамо.

Овде је двострука улога и значај овог закона: један је да никад не заборавимо оне који не смеју да се забораве, а други је да покушамо превентивно да утичемо на оне који ће можда, не дај Боже, затребати поново да стану на браник отаџбине.

Мени је задовољство што ћу моћи да говорим о симбиози, у то време, неких државних руководиоца и српског сељачког народа, који су на Мачковом камену подизали спомен-костурницу, која је од посебног значаја као споменик културе. Налази се на подручју општине Љубовија, на коти 924 метра. У то време, 1925. године, министар грађевине покренуо је иницијативу и основао одбор за подизање те спомен-костурнице. У том одбору су били: председник Народне скупштине, био је Ђорђе Вајферт као гувернер Народне банке у то време и тридесетак чланова из Азбуковице и Рађевине, који су одлучили да праве спомен-костурницу на Мачковом камену. Материјал који је коришћен за изградњу те спомен-костурнице је из села Кржава и планина из општине Крупањ. Они су га доносили, довозили и градили.

То је била једна од великих битака на Дрини; последице су биле огромне, наравно, и по непријатељску војску а и по Србе, јер је око 780 погинулих и близу 5.700 рањених бораца који су морали да остану изван строја.

Да не заборавим да поменем да је приликом изградње тог споменика велики допринос дао и велики српски пријатељ, доктор Арчибалд Рајс. Да ли ми данас имамо таквих пријатеља у свету? Рећи ћете да имамо, да председник државе ради на томе. Лично мислим да ситуација није ни близу таква као што је некад била. Али ми немамо довољно поштовања сами према себи. Овде су поменути неки људи који су минимизирали српске жртве. Па то не смемо, без обзира на то ко би да помене и без обзира на то о коме се ради, не смемо то да чинимо; довољно нас други оспоравају, покушавају да угрозе, не смемо то сами чинити.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: На члан 1. амандман је поднео народни посланик Зоран Деспотовић.

Да ли неко жели реч?

Колега Деспотовићу, изволите.

ЗОРАН ДЕСПОТОВИЋ: Уважене даме и господо народни посланици, господине министре, долазим из средине бурне прошлости и славне историје, из средине крцате догађајима овекованих богатим споменичким наслеђем. Долазим из милешевског краја у коме је на пиједесталу тог културноисторијског наслеђа Манастир Милешева, царска српска лавра с почетка 13. века, монументални маузолеј Светог Саве и величанствена галерија средњевековног фреско-сликарства. Долазим из завичаја Белог анђела, фреске с којом се путем прве сателитске слике која је прелетела Атлант 23. јула 1962. године и пред Новим светом подигла „стара госпођа“ Европа.

Милешева наредне године слави осам векова постојања. Обавеза државе је да тај јубилеј достојанствено обележи. Милешева је кроз ратне вихоре више пута рушена, паљена и пљачкана и увек обнављана као духовни светионик српског народа и светски признат културноисторијски споменик. Обнављао ју је народ пријепољски предвођен угледним грађанима тог времена, трговцима и културним посленицима. Богати су само они народи који имају овакве производе свог националног духа, како је у милешевску књигу утисака осамдесетих година прошлог века дословце написао један Американац.

Милешевски крај меморијалним местима чува успомене и сећања на ратове и буне, од Бабинске буне која је одјекнула 1875. године, уз Невесињску пушку, преко спомен-комплекса жртвама ратова у окружењу и НАТО агресије на Србију 1999. године. Неки меморијали су у добром стању, неки су девастирани. О томе ћу нешто касније рећи кроз амандмане. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: На члан 1. амандман је поднео народни посланик Миљан Дамјановић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Марјана Мараш.
Да ли неко жели реч?

Колегинице Мараш, изволите.

МАРЈАНА МАРАШ: Захваљујем, председавајући.

Поднела сам амандман на члан 1. да се после речи „уклањање“ додају речи „незаконито постављених обележја“. Сматрамо да споменичка обележја, односно меморијале не треба уклањати, осим ако су та обележја, односно меморијали постављени противно закону и слободарској традицији Србије, уколико вређају национално достојанство српског народа и других народа који су се борили за слободу. У том смислу, амандманом је прецизирано да се уклањање обележја може вршити само у таквим случајевима, у складу са чланом 20. предложеног закона, а не из других разлога и без разлога које предлагачи могу наводити као оправдане. Имамо у виду да одлуку доноси надлежно министарство.

Поштовани министре, желим да похвалим ваш предлог закона. После четрдесет година доноси се овакав закон. Ви у закону предвиђате обавезу локалних самоуправа да опредељују средства у буџету и да се старају о редовном одржавању ратних меморијала и околине око ратних меморијала.

Долазим из општине Врбас где имамо значајан број споменика, претежно из Народноослободилачке борбе. У међувремену, саграђен је и Споменик страдалима у ратовима деведесетих. Поред тога, саграђен је и Споменик погинулим борцима Црвене армије. Датуми које ми обележавамо, између осталог, јесу и 9. мај, 4. јул, 7. јул, Дан устанка народа Србије, обележавамо и Дан устанка народа Црне Горе 13. јул, 27. јул, поред тога, обележава се и 20. октобар. Верујте, када се обележавају ти датуми представници свих политичких партија долазе и полажу венце. Општина је и раније обезбеђивала средства, неговала традицију и ове споменике одржавала, пре свега на интервенцију и залагање СУБНОР-а, али су увек била обезбеђена средства, председник је у својој буџетској резерви предвиђао средства којима је водио рачуна и бринуо о спомен-обележјима.

Оно што желим да истакнем јесте да код нас у општини постоји и База „Центар“. Тренутно је кров претрпео штету јер је запаљен, али у тој Бази „Центар“ штампан је двоброј листа „Слободна Војводина“ (то су други и трећи број), а то је претеча данашњег „Дневника“. Моје колеге из посланичког клуба се понекад шале да ја као аутономашица читам „Дневник“, а ја пре свега читам због ове традиције јер то је лист који је некад штампан (двоброј) у општини из које долазим, општини Врбас. Ми ћемо свакако и ту Базу „Центар“...

Вама, министре, свакако хвала што сте овим законом предвидели обавезу, јер народ који не негује своју прошлост, не цени жртве својих погинулих, заиста нема право да се нада бољој будућности. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: На члан 1. амандман је поднела народни посланик Данијела Стојадиновић.

Да ли неко жели реч?

Колегинице Стојадиновић, изволите.

ДАНИЈЕЛА СТОЈАДИНОВИЋ: Хвала, председавајући.

Поднела сам овај амандман где се допуњује одредба члана 1. Предлога закона тако што се предлаже да се закон односи и на финансирање изградње нових меморијала, а не само на финансирање одржавања и уређивања. Амандман је у складу са садржајем других чланова овог закона у којима се говори о постављању и изградњи ратних меморијала и надовезујем се на излагање колеге Стевића.

Ово је добар закон, дуго смо чекали и могу да вам кажем да је наишао на одушевљење свих удружења која поседујемо као локалне средине. Ево, и Општина Свилајнац, која увелико ради на обележавању свих годишњица, али је велики терет локалним самоуправама, или у ситуацијама у којима је долазило до неког скупљања прилога итд. Овим законом ће бити разрешено шта је локална самоуправа, која су њена овлашћења, која су републичка овлашћења. Сва наша удружења, из Првог светског рата, Удружење бораца 1912–1918, као и удружења која обухватају Други светски рат, захвална су на овим решењима.

Овај закон јесте важан и мислим да треба да остави снажну поруку да се не заборавља, јер као народ, ако не водимо рачуна о прошлости, нећемо имати ни будућност. Захваљујем се.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: На члан 1. амандман је поднео народни посланик Милетић Михајловић.

Да ли неко жели реч?

Реч има колега Милетић Михајловић.

Изволите.

МИЛЕТИЋ МИХАЈЛОВИЋ: Поштовани председавајући, поштовани министре са сарадницима, даме и господо народни посланици, у члану 1. имамо многа питања која уређује овај закон. Поред наведених питања од значаја која се уређују овим законом, сматрам да би требало додати обавезу проглашавања, постављања и изградње нових меморијала, јер још увек постоје личности из наше прошлости, из наше историје, старије и новије, које су дале велики допринос за слободу и одбрану наше земље; такође, и ново време доноси сигурно нове догађаје, који ће можда бити од значаја и условити потребу изградње нових меморијала, које данас не можемо унапред да антиципирамо.

Као што су и рекли посланици из наше посланичке групе, слажем се да је овај закон веома значајан, веома је добро да се бавимо овим питањима и да уређујемо сва питања која су у вези с тим. Наравно, као и увек, не треба бити амбициозан и мислити да овим законом на идеалан начин решавамо сва ова питања. Ове наше дискусије говоре о томе да чинимо покушаје или размишљамо, промишљамо у одређеном правцу и сматрамо да треба то надоградити; ако не овога пута, онда у неком следећем кораку.

Сам однос према нашој прошлости, према историји, према споменицима које смо имали, према личностима које су обележиле једно време говори о нама, о нашој култури и нашој свести, коначно, и о нашој људскости. Наравно да није било добро што смо у одређеном времену игнорисали значај појединих личности и њихов допринос у одбрани отаџбине када говоримо о историји нпр. Првог светског рата итд. Такође, није добро да након новог времена и по протеклу неколико деценија од НОР-а олако рушимо и склањамо неке споменике личностима из тог времена које су се бориле против фашизма.

Према томе, потребно је бити довољно широк, довољно mudar, то наравно важи за нас, за колектив као нацију и као државу, да поштујемо све оно што је било од значаја у борби за слободу и одбрану отаџбине јер никада ништа не почиње од нас. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Снежана Богосављевић Бошковић.

Да ли неко жели реч?

Колегинице Бошковић, изволите.

СНЕЖАНА БОГОСАВЉЕВИЋ БОШКОВИЋ: Даме и господа народни посланици, предложила сам амандман на члан 1. Предлога закона са циљем да се овај члан допуни и додатно прецизира. Суштина предложеног амандмана је да се поред уклањања меморијала који су незаконито подигнути уврсти и могућност уклањања меморијала ради промене локације, из оправданих разлога.

Наиме, сматрам да чланом 1. треба прецизирати могућност промене локације споменика и других меморијала у случајевима када је то неопходно, на пример, када је потребно спречити пропадање, рушење, руинирање обележја као последице природних непогода попут поплава, пожара, клизишта итд. Из тих разлога сматрам да је сврсисходна допуна члана 1. којом се прецизира могућност уклањања меморијала ради промене локације.

Као друштво, морамо са посебном пажњом чувати и неговати ратне меморијале. Они су сведоци, историјски, славне и јуначке српске војске.

Они су историјски сведоци поносног и несаломивог српског народа, народа који кроз историју, борећи се за слободу и отаџбину, није марио да у тој борби да свој живот. Претрпео је огромне људске жртве. Наше жртве су и војници, и цивили, и жене и деца.

Србија је кроз историју водила одбрамбене ратове, бранила се од разних моћних, до зуба наоружаних и силних агресора и непријатеља. Само у 20. веку готово да нема генерације која није осетила страхоте рата, почев од ослободилачких балканских ратова, затим Првог и Другог светског рата, па све до ратних дејстава '90-их година када је комадана наша дотадашња држава Југославија и до НАТО агресије на Србију 1999. године.

Сматрам да у овој, 2018. години, када се навршава сто година од завршетка Првог светског рата, имамо посебну моралну обавезу да се не само ратним меморијалима већ и другим видовима друштвеног активизма подсетимо свих јунака који су своје животе дали за слободу нашег народа. Са посебним пијететом сећамо се војводе Степе Степановића, Живојина Мишића, Радомира Путника, сећамо се наших јунака који су прошли Албанску голготу, наших солунаца, сећамо се несаломивог Гвозденог пука и његових ратничких подвига од 1912. до 1918. године.

Сећамо се и записа о борбеном моралу српског војника, а подсетићу вас данас на само један, који је по мени посебно уверљив јер оставио га је окупаторски војник, каплар Једанаестог пука Девете аустроугарске дивизије, учесник Церске и Колубарске битке и познати књижевник, Егон Ервин Киш. О српским војницима он каже: „Тек у Србији 1914. године схватио сам да је љубав према слободи малих народа јача сила од насиља великих и моћних. Тек овде сам схватио да неумитна сила воље савлађује све, а да је слабост силе у томе што верује само у силу“.

Не смемо заборавити ни славну антифашистичку борбу, коју је водио сав слободарски свет. Не смемо заборавити жртве које је наш народ у тој борби поднео.

Огромне материјалне и ненадокнадиве људске губитке претрпела је Србија и '90-их година. Страдали су наши војници, али, на прагу 21. века, и недужни цивили, жене и деца.

Због тога се данас са поносом сећамо свих наших хероја, јунака, војника и цивила који су своје животе оставили на бранику наше отаџбине. Не смемо заборавити историјске чињенице. Не смемо умањити српске жртве дате у прошлости. Не смемо дозволити ревизију сопствене историје којом би се сакрила истина прекрајањем историјских догађаја. Најмање што можемо, то је да знамо које смо жртве као народ поднели, ко су јунаци који су дали своје животе за нашу слободу и да им се одужимо

историјским памћењем, а део тог памћења свакако су и споменици, тј. ратни меморијали о којима данас говоримо. Хвала на пажњи.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман су заједно поднели народни посланици Дејан Шулкић и Горица Гајић.

Да ли неко жели реч?

Колега Шулкићу, изволите.

ДЕЈАН ШУЛКИЋ: Захваљујем, председавајући.

Следствено амандману који смо поднели на наслов закона, поднели смо и амандман на члан 1. који у основи уводи обавезу планског рада на проналажењу посебно скриваних стратишта, односно места страдања у ратном и послератном периоду.

Сам закон, по нашем мишљењу, треба да има далеко шири смисао и не треба да се своди, када је у питању одржавање, само на комунално одржавање, кошење траве, да не кажем корова, пошто је то одомаћена пракса. Ништа, наравно, није упућено специјално вама, већ је то један друштвени однос уопште према споменицима, према меморијалима. У том смислу, мислимо да недостаје један програмски однос, односно програмско обележавање јубилеја који су везани за одређене меморијале, да нам се не деси случај попут веома оскудног, неопаженог обележавања битака које су се десиле у току Великог рата, Првог светског рата, јер је то сада практично стогодишњица. А сведоци смо, у исто време, да на то наше занемаривање с друге стране имамо позиве или јавне дебате које већ прелазе границу ревизионизма када је у питању Први светски рат.

Мислим да се и вама поткрала једна грешка или пропуст у образложењу где сте рекли да су после промена престале да постоје три државе, а настала је данашња Србија. Србија је после распада државне заједнице обновила своју државност и у том смислу је то можда могло другачије да буде формулисано.

Још једанпут истичем значај истраживања, и то не било каквог, него институционалног. Навешћу један пример: гробно место на гробљу у Старом Селу код Велике Плане, где је било сахрањено неколико десетина регрута Војске Краљевине Југославије, необележено је. Дакле, нема ту никаквог претендовања, јер међу погинулима на том месту има и Словенаца, регрута краљевске војске, има и муслимана. Тако да још једанпут истичем значај истраживања, односно институционалног истраживања и евидентирања оних места...

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман, са исправком, поднео је народни посланик Ђорђе Комленски.

Колега Комленски, изволите.

ЂОРЂЕ КОМЛЕНСКИ: Захваљујем, председавајући.

Даме и господа, другарице и другови, уважени министри, мој став је да постоји потреба да се амандмански реагује на члан 1. овог закона, јер чланом 1. се практично утврђује предмет овог закона тако што се у њему означавају групе односа које овај закон регулише.

Наиме, предложио сам да се иза речи „питања од значаја за заштиту“ дода реч „постављање“. Зашто? Читајући овај закон, из свега тога провејава да се не ради само о одржавању меморијала који већ постоје, њиховом чувању и томе ко ће какве надлежности имати, већ да ће се и у будућности, тамо где се процени да постоји потреба, градити нови меморијали у виду постављања споменика, спомен-плоча и свега тога.

У овом закону се јасније, тако да кажем, о томе говори тек у чл. 18. и 19. где каже: „Предлог за изградњу или постављање ратног меморијала мора да садржи...“ итд. То је у члану 19.

Мислим да би јако било значајно да се у овом закону, усвајањем овог амандмана, на овај начин јасно стави до знања да ће тамо где досад нисмо ратним меморијалом обележили нешто што треба да се обележи то бити учињено, јер касније процедуре које овај закон прописује јасно отварају те могућности. Молим вас да размотрите ово. Неће он суштински утицати на сам квалитет закона, али мислим да ће доста допринети да буде разумљивије и јасније оно што се жели постићи, између осталог, овим законом. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

Поштовани народни посланици, сагласно члану 27. и члану 87. ст. 2. и 3. Пословника Народне скупштине, обавештавам вас да ће Народна скупштина данас радити и после 18 часова због потребе да Народна скупштина што пре донесе акта из дневног реда ове седнице.

На члан 1. амандман су заједно поднели народни посланици Горица Гајић и Дејан Шулкић.

Одбор за уставна питања и законодавство, сагласно члану 161. став 4. и члану 163. став 2. Пословника Народне скупштине, одбацио је амандман народних посланика Горице Гајић и Дејана Шулкића на члан 1. став 1.

Одбачени амандман не може бити предмет расправе и о њему се не гласа, тако да немате право.

Па, колегинице, нисте од јуче, знате да на један исти члан не можете да поднесете два амандмана.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Србислав Филиповић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Колега Филиповићу, изволите.

СРБИСЛАВ ФИЛИПОВИЋ: Хвала, председавајући.

Уважени министре, даме и господо народни посланици, грађани Србије, ево, данас смо почели расправу о амандманима на овај значајан закон, значајан не само за очување нашег сећања на наше претке који су своје кости оставили у Србији и на просторима бивше Југославије и широм Европе већ значајан и ради будућности.

Сви смо свесни тога да нема будућности онај народ који се не сећа своје прошлости, који се не сећа пре свега своје славне прошлости, који се не поноси својим прецима који су остављали кости широм своје отаџбине бранећи нешто што је најскупље, а то је слобода, то је оно што ми имамо данас, и бранећи животе оних који су наставили да живе и да трају после њих.

Наша обавеза данас јесте да усвојимо један овакав закон, да не заборавимо оне који су страдали, да не заборавимо ниједно име и презиме ниједног војника, ниједног цивила који су жртве окупатора који су харали овим просторима, да не заборавимо име и презиме ниједног војника који је оставио свој живот за нас, нашу децу и оне који ће живети сутра у овој земљи. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

По амандману, народни посланик Александра Јерков.

Изволите.

АЛЕКСАНДРА ЈЕРКОВ: Захваљујем.

Потпредседниче, поштоване колегинице и колеге, амандман посланика Србислава Филиповића гласи: „Законом о ратним меморијалима обезбеђује се свеукупни развој Републике Србије с посебним освртом на борбу против корупције“.

Молим посланика Србислава Филиповића да објасни на који начин тај патетични говор који је одржао, који искључиво вређа људе о којима је говорио, може да допринесе нама када треба да одлучимо о овом амандману. И питање – да ли га је срамота што је поднео овај амандман?

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: По Пословнику, народни посланик Александар Мартиновић.

Изволите.

АЛЕКСАНДАР МАРТИНОВИЋ: Члан 107, господине Арсићу.

Ово је очекивано. Дакле, Демократска странка је чекала амандмане посланика СНС-а да би причала оно што причају из седнице у седницу и, сад, први је на удару мој колега Филиповић – његов амандман је бесмислен, глуп и госпођица Јерков га позива да он додатно објасни шта је тим амандманом хтео да каже.

Ево, ја ћу мало да му помогнем. Једини ослободилачки рат у коме је Демократска странка учествовала, а везано је за амандман Србислава

Филиповића, јесте „ослобађање“ Народне скупштине од изборног материјала 2000. године, „ослобађање“ Савезне управе царина и Народне банке Србије од новца. Онда су мало „ослобађали“ Развојну банку Војводине, па су мало „ослобађали“ Агробанку, па су навелико „ослобађали“ републичка министарства, покрајинске секретаријате, све локалне самоуправе у којима су били на власти, девастирали целу Србију. Сада ми хоћемо овим амандманом господина Србислава Филиповића да једном заувек прекинемо са праксом пљачкања сопствене државе, зато што је ова држава настала на крви оних који су је ослобађали од туђинаца и окупатора.

Ако неког треба да буде срамота, треба да буде срамота посланике Демократске странке, који су пљунули и дан-данас пљују на све ослободилачке и јуначке жртве српског народа. А сада то чине тако што нападају посланике Српске напредне странке који су поднели амандмане.

Каже, треба да је срамота Србислава Филиповића. Треба да је срамота вас. Оставили сте нам државу у расулу. Велики споменик треба да се подигне на једном месту у Србији и да се каже – овај споменик је посвећен свим жртвама транзиције коју је спровела Демократска странка...

(Председавајући: Приводите крају, колега Мартиновићу.)

... Свима онима који су изгубили посао, свима онима који су дигли руку на себе јер нису могли да прехране себе и чланове својих породица, да купе елементарне намирнице за себе и чланове своје породице.

Ако неког треба да је срамота, треба да је срамота вас, људе из режима Демократске странке.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: По Пословнику, народни посланик Александра Јерков.

Изволите.

АЛЕКСАНДРА ЈЕРКОВ: Захваљујем, потпредседниче.

Морам да вас питам, у складу са чланом 103 – да ли сте ви под утиском да је народни посланик Александар Мартиновић вама указивао на неки пропуст у вођењу седнице и ако бисте могли нама да објасните у чему се тачно тај пропуст састоји? Иначе, пропустили сте да му дате образложење, што вам је пословничка обавеза.

Наравно да образложења није могло ни бити будући да он није желео да вам укаже на неки пропуст. Желео је да искористи, богами, два минута и четрдесет секунди, што је још једна повреда Пословника коју сте учинили, да најбруталније изврѣћа посланике Демократске странке. Све то неће променити чињеницу да амандман народног посланика Србислава Филиповића гласи – с посебним освртом на борбу против корупције.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колегинице Јерков, нисам образлагао колеги Мартиновићу, у ствари одговорио на његову повреду Пословника, зато што није тражио да се Скупштина изјасни. Унапред ми је сигнализирао да не жели да се Народна скупштина у дану за гласање изјашњава о повреди Пословника.

(Александра Јерков: Дајте да вам и ми сигнализирамо, само кажите како.)

Не знам како ће то колегинице да протумаче. Мислим, није мени проблем, али не знам како ће ко све то да тумачи, тако да не бих, ипак.

Да ли желите да се Скупштина у дану за гласање изјасни о повреди Пословника?

(Александра Јерков: Да.)

Захваљујем.

Право на реплику, народни посланик Србислав Филиповић.

Изволите.

СРБИСЛАВ ФИЛИПОВИЋ: Хвала, председавајући.

(Радослав Милојичић: Нешто паметно, Србо.)

Мени је право задовољство да реплицирам онима који су ову земљу опљачкали, онима који су призивали НАТО бомбардовање, да што дуже траје, и због којих су бројни наши цивили изгинули, јер су желели... Само да би дошли до фотеље и власти, само да би пљачкали банке, само да би пљачкали државну и друштвену имовину кроз приватизације, само да би отпустили 400.000 људи са њихових радних места. Све би учинили само да дођу до власти, па макар изгинуло што више Срба, то боље Демократској странци и њиховим менторима.

Зато сам веома поносан и поносан сам што се они јаве... Када се у нашим амандманима помене реч корупција, одмах скачу припадници Демократске странке. Зато ми је драго, они ће и даље да наставе да скачу, ми ћемо и даље да наставимо да радимо за грађане Србије а ово је право лице који су показали. Када се говори о ономе чиме треба да се поносимо као грађани Србије, о очувању традиције, сећању на претке, они се јаве да говоре о корупцији. Препознали су се, добро је. Хвала вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: По амандману, народни посланик Радослав Милојичић.

РАДОСЛАВ МИЛОЈИЧИЋ: Хвала.

Даме и господа народни посланици, уважени грађани Србије, не знам шта о овом амандману уваженог Србислава Филиповића мисли Звонко Веселиновић. Не знам шта о овом амандману мисле „комплетни идиоти“ који су рушили по Београду. Не знам шта о овом амандману мисли чувени батинаш Српске напредне странке, Зеља. Не знам шта о овом амандману... (Искључен микрофон.)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Ево, сада ћу да вам кажем, колега Милојичићу.

(Радослав Милојичић: Зашто сте ме прекинули? Зашто сте ми одузели реч?)

Прекинуо сам ваше излагање зато што нећу да дозволим да апсолутну неповредивост имунитета злоупотребљавате у сали Народне скупштине.

(Радослав Милојичић: Стварно?)

Значи, за свако изражено мишљење или давање гласа у Народној скупштини као народни посланик уживате имунитет, који не може никада бити повређен, односно вама никада не може бити суђено.

(Радослав Милојичић: Заиста?)

Ако ћете некога да зовете без основа лоповом, батинашем...

(Радослав Милојичић: Ко је кога називао лоповом, о чему причате?)

Ви сте једног колегу из СНС-а назвали батинашем. Изађите...

(Радослав Милојичић: Могу ли да добијем време?)

Колега Милојичићу, изађите у хол, одржите конференцију за штампу, да би тај кога оптужујете за тако нешто могао да вас тужи.

(Радослав Милојичић: Могу ли да добијем време?)

Можете ли да добијете шта?

(Радослав Милојичић: Да ми вратите време?)

Вратићу вам време. Прво, немам шта да враћам време, ја сам прекинуо ваше излагање. Значи, говорите о амандману.

(Радослав Милојичић: По амандману, тако је.)

Е добро, затражите реч.

РАДОСЛАВ МИЛОЈИЧИЋ: За то што ви говорите би вам аплаудирали, али на Главном одбору Српске напредне странке. Ово није Главни одбор СНС-а и ја вас молим да се понашате у складу са позицијом на којој тренутно седите и коју обављате а то је – замењујете председавајућег у Народној скупштини.

То што ви браните ваше партијске колеге, то је супер. Ја се надам да ћете добити аплауз на Главном одбору СНС-а, пошто на Општинском одбору СНС-а у Пожаревцу нисте добили, већ сте добили шут карту и одатле су вас сменили.

Али то је ваш проблем и проблем ваше партије. Наш проблем, проблем грађана Србије јесте то што сте нас задужили десет милијарди евра.

А о том човеку чије сте име изговорили... И ви сте рекли за њега и за ове које сам поменуо да су криминалци. Ја то нисам изговорио, ни да су лопови, ја то нисам изговорио и можете да извадите извод из стенограма...

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колега Милојичићу, говорите о амандману.

РАДОСЛАВ МИЛОЈИЧИЋ: Ја вам молим да ме не прекидате.

А да ли је неко батинаш, питајте Данила Бобића из Врбаса којег је тај Зеља... (Искључен микрофон)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Изричем вам опомену.

(Радослав Милојичић: Због чега опомену?)

Ви сте и поред мог упозорења наставили по старом. Изричем вам опомену.

(Радослав Милојичић: Због чега сада опомену? Арсићу, сваки пут кад председаваш даш ми једну опомену, сваки пут. Шта ти мислиш?)

Колега Милојичићу, па немојте да ми претите.

(Радослав Милојичић: Шта ти мислиш?)

Зашто ми претите? Зашто ми претите?

(Радослав Милојичић: Питам те шта ти мислиш.)

Зашто ми претите, колега?

(Радослав Милојичић: Чиме ти претим?)

Ви мени претите.

(Радослав Милојичић: Чиме?)

Питањем шта ја мислим ко сам ви већ почињете претњу.

(Радослав Милојичић: Не чујеш добро?)

Ја чујем одлично.

(Радослав Милојичић: Не чујеш добро?)

Ја чујем одлично.

(Радослав Милојичић: Не чујеш добро.)

По Пословнику, народни посланик Маријан Ристичевић.

МАРИЈАН РИСТИЧЕВИЋ: Даме и господо народни посланици, господине председавајући, прекршили сте члан 107, мере из чланова 108. и 109. Како? Тако што сте допустили да о батинашима прича човек који је као председник општине пребио старца од 63 године уз помоћ тзв. Кениних тигрића.

(Радослав Милојичић: Где је сада опомена, Арсићу?)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колега Ристичевићу, да не бисмо правили исти проблем, да не бисте сада ви правили исти проблем као колега Милојичић, ја вас молим да заиста образложите повреду Пословника.

МАРИЈАН РИСТИЧЕВИЋ: Ја вам говорим где сте прекршили Пословник.

Да ли могу да кажем да сте прекршили Пословник кад сте допустили да о пљачки и о дуговима прича човек који је Смедеревску Паланку задужио за четири милијарде за четири године своје власти? Да ли о пљачки може да прича особа која је продала базен на педесет година

за две хиљаде евра? Дакле, све то сте ви допустили и сматрам да сте прекршили одредбе члана 107.

Поштујући вашу толерантност, поштујући све што сте учинили за опозицију, мислим да не можете допустити да неко ко је пребијао људе прича о батинашима, да неко ко је задужио своју општину за четири милијарде прича о дуговима. Дакле, сматрам да је прекршен члан 107, али не тражим да се о томе гласа. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем, колега Ристичевићу.

Право на реплику, народни посланик Владимир Орлић.

Изволите.

(Александра Јерков: По ком основу он сад прича?)

ВЛАДИМИР ОРЛИЋ: Господине Арсићу, у вези с чланом 110.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: По Пословнику је реч?

ВЛАДИМИР ОРЛИЋ: Тако је, тако је, по Пословнику.

Сви смо ми овде сведоци шта се дешава у овој сали, све то не могу да виде грађани који прате пренос зато што се не чује баш све кроз скупштинско озвучење, али чињеница је да овај посланик „Кенојчић“, опет је изашао, заправо жели да ви примењујете Пословник још ригорозније. Дакле, он је то сада овде јасно свима ставио до знања. Ја се слажем, ви сте потпуно у праву што сте опомену изrekli, али видели сте, таквим понашањем човек просто тражи, инсистира да добије још једну опомену и да у вези са чланом 110. буде изречена мера одузимања речи.

Нама је овде потпуно јасно зашто он то ради. Он би сада још мало да изиграва некаквог мученика, претпостављам да се придружи Пауновићу када за неки дан, на Видовдан, буде најбруталније лагао о својој земљи пред Саветом Европе, да тамо причају колико су прогоњени.

Али, без обзира на разлоге, без обзира на мотиве – а јасно је да су дубоко нечасни, ја не очекујем од њега и људи из његовог окружења ништа боље од тога – треба размислити да се понекад човеку изађе у сусрет. На пример, ако жели да растерети Народну скупштину свог токсичног присуства, како смо имали прилике да видимо и данас, да му се помогне. Ако он жели да остане без права да оно што је овде показао, што показује сваки пут, ради до краја данашњег дана или наредних неколико дана, па, треба човеку изаћи у сусрет. Не треба ми да будемо широкогрудни и пуни разумевања више од онога што ти људи сами показују и очекују.

Када се говори о насиљу, када се говори о имунитету који сте ви поменули, ви сте ту потпуно у праву, али треба понекад пустити човека да мисао доврши. Ја сам уверен, да је „Кенојчићу“ дозвољено да заврши ону реченицу, он би о батинашима у сопственим редовима почео да говори, па би говорио о оним „двѐрашима“ и криминалцима које је Пауновић ангажовао пре, колико беше, петнаест или двадесет дана, а за које је сам

казао, сад цитирам његове речи – то су наши активисти које смо ми довели да туку људе који су дошли на седницу Скупштине општине.

Када се све то узме у обзир, нема разлога да ми о овоме гласамо. А да размислимо да „Кенојчићу“ помогнемо да њему буде лакше, да њему буде боље. Ко зна, можда тиме и он постане бољи. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Реч има народни посланик Игор Бечић, по Пословнику.

ИГОР БЕЧИЋ: Господине председавајући, позивам се на члан 108, мислим да је требало да дате још једну опомену.

Користио је прилику говорник зато што на седници главног одбора или Извршног одбора Демократске странке не може да се скуп кворум и да он буде замењен као председник Извршног одбора и онда овде сада покушава да члановима СНС-а дели лекције. Онима који су некада пљачкали и уништавали привреду и економију Србије, који су уништавали своје општине, данас смета што председник Републике и Републичка влада брину о грађанима Србије и боре се за свако ново радно место и за сећање на српске жртве. Захваљујем се.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Реч има народни посланик Бојан Торбица, по Пословнику.

БОЈАН ТОРБИЦА: Поштовани председавајући, позивам се на члан 27. пошто се по ко зна који пут у овој сали Скупштине спомиње и злоупотребљава име Данила Бобића, човека који је из општине Темерин и тамо живи, човека за ког се тврди да је пребијен од стране активиста СНС-а 2013. године. А колико је то истина, можемо рећи чињеницом да је 2014. године Данило Бобић као одборник ДС-а иступио из ДС-а и ушао у коалицију са СНС-ом и осталим партијама које су чиниле већину у Општини Темерин.

Како се Демократска странка односила према Данилу Бобићу може нам рећи чињеница да су људи из ДС-а у Темерину марта 2015. године фалсификовали потпис Данила Бобића и на конкурс Секретаријата за рад Покрајинске владе Војводине поднели конкурсну документацију испред Еколошке омладинске алтернативе, за коју је покрајински секретар Мирослав Васин доделио 600.000 динара. После доделе средстава они су, без одржане скупштине, Данила Бобића склонили са места заступника те невладине организације, поставили другог члана, а та средства искористили за потребе своје партије.

То је права истина о Демократској странци, о Данилу Бобићу и о томе ко је малтретирао, ко је злостављао, ко је злоупотребљавао и ко данас злоупотребљава Данила Бобића. Хвала вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Реч има народни посланик Вјерица Радета, по Пословнику.

ВЈЕРИЦА РАДЕТА: Ово је преподневни ЕПП. Биће овако и после подне у једном периоду. Наравно, то јесте право посланика опозиције да нападају и власти да се бране.

Али пошто је прекинута ова расправа о амандманима која је јутрос започета, желим да искористим прилику да, по овом пословнику, питам народне посланике и вас као председавајућег... Ми и даље немамо сазнања о томе где се налази народни посланик, још увек народни посланик, Мехо Омеровић. Ми морамо да дођемо до истине. Знате, он је и даље на евиденцији народних посланика. Да подсетим да је извршио крађу на аеродрому у Франкфурту, да се тамо позвао на дипломатски статус и да је то изазвало велики скандал.

Ако мисле ови из његове партије, а и ви на чијој је листи био, да ћемо ми ћутати и да ће после неколико дана да буде – тресла се гора родио се миш, не, нећемо. Али смо забринути пошто нико неће да нам каже шта је са Мехом Омеровићем. Ако се већ данима, скоро месец дана, не појављује, било би можда паметно да се распише потерница, да се човек нађе. Ко зна, можда је схватио шта је урадио па је можда дигао руку на себе, ко зна. Нема га, нигде се не појављује. Дајте нам ту информацију. Заиста, неопходна је.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Заиста, колегинице Радета, није у мојој надлежности да о томе водим рачуна.

Да ли желите да се изјаснимо? (Не.)

У реду.

Колегинице Јерков, да ли желите по амандману?

Изволите.

АЛЕКСАНДРА ЈЕРКОВ: Захваљујем.

Само сам хтела да замолим колеге из Српске радикалне странке и бивше Српске радикалне странке да престану, као велике патриоте, да се ругају људима који су животе дали за ову земљу, да се ругају њиховој жртви, да се ругају њиховој храбрости, да се ругају њиховим породицама, да се ругају њиховим потомцима тако што ће чак и овај закон, када су им уста пуна патриотизма и жала за тим људима и поштовања према тим породицама, користити за своје ниске обрачуне са политичким неистомишљеницима. Очигледно је да другачије нити знају да функционишу, нити су знали у претходних тридесет година.

Поновиху, амандман народног посланика Србислава Филиповића гласи да постављање ратних меморијала треба да обезбеди борбу против корупције, тачка. То је амандман о ком ми разговарамо.

Колеге, молим вас, повуците ове амандмане. Немојте срамотити и себе и Скупштину и грађане, макар на овом закону.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Реч има народни посланик Александар Мартиновић, реплика на спомињање посланичке групе.

АЛЕКСАНДАР МАРТИНОВИЋ: Даме и господо народни посланици, владика Николај је рекао – не кради своју земљу зато што она почива на костима оних који су се борили за њену слободу.

Амандман Србислава Филиповића и те како има смисла, јер док су се неки борили за слободу, неки су се богатали. Богатали су се људи из бившег режима. Богатали су се и у периоду од 2000. до 2012. године. Неки су се богатали и раније. Немојте да заборавите. Они су направили ту фаму о деведесетим годинама, како су неки други били на власти, а они су, јадни, ето, били у опозицији, борили се за демократску Србију. Чекајте, чији су министри у разним Милошевићевим владама били Миодраг Перишић, Слободан Радуловић итд.? Па били су њихови министри.

Амандман господина Филиповића усмерен је ка томе да ако хоћемо да чувамо успомену на наше претке који су се борили за слободу Србије и слободу српског народа, онда у Србији нема места за корупцију, јер онај ко краде сопствену државу баца љагу на све оне који су пали за њену слободу.

Вас треба да је срамота за све оно што сте урадили Србији за време своје владавине, за сва она цинична, лицемерна и фарисејска извињења која сте давали разним српским непријатељима зато што су они убијали Србе. Ви сте се извињавали српским непријатељима зато што су убијали Србе у „Бљеску“ и „Олуји“. Ви сте се извињавали српским непријатељима зато што су убијали Србе у Горажду, Кравици, Скеланима итд. Вас треба да буде срамота.

Док су се други људи борили за слободу овог народа, ви сте пљачкали банке, ви сте пљачкали Савезну управу царина, ви сте палили Савезну скупштину, ви сте митраљезима упадали у НБС. То су једини „ослободилачки ратови“ у којима сте ви учествовали.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Право на реплику, народни посланик Вјерица Радета, спомињање посланичке групе.

ВЈЕРИЦА РАДЕТА: Природно је да расправа народних посланика, која је до доласка Александре Јерков у салу заиста била усмерена на тему, на Предлог закона о ратним меморијалима... И да, тачно је, посланици Српске радикалне странке су подсећали, и даље ћемо подсећати, на све српске жртве. Подсећаћемо на потребу да се свакој жртви укаже поштовање, да свако место злочина мора да има меморијал, где год да је, не само на територији Србије, него на територији свих српских земаља, а и у целом свету где постоје. Ако то госпођица Јерков зна, где све постоји укупно 6.000 српских гробаља, гробаља српских ратника, али вероватно је

тамо у Цији, када су је обучавали, нису о томе учили, учили су је нешто супротно од тога.

Знате, да неко ко је народни посланик, као Александра Јерков, може да каже да је Војислав Шешељ ратни злочинац, а у пресуди то не пише... Она то не говори због Војислава Шешеља, већ говори да би помогла својим пријатељима из усташке Хрватске да могу једног дана да кажу – ево, ви Срби сте протеривали Хрвате из Србије, из Хртковаца, што наравно апсолутно није тачно. О томе је она говорила на једној хрватској телевизији и заиста је било страшно слушати некога ко је народни посланик у Народној скупштини Републике Србије да говори све оно што је она говорила против државе, против власти, против дела опозиције, против председника државе. Дакле, онако нешто... Ја мислим да је био изненађен и онај водитељ који је водио емисију, ни он не би могао да каже за Србе све оно што је Александра Јерков у тој емисији говорила

(Председавајући: Приводите крају, колегинице Радета.)

Завршавам.

Дакле, није изненађење, вероватно ће у току дана она и њене колеге покушавати на овај начин да омаловаже не овај ваш предлог закона, министре, него да омаловаже српске жртве.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем, колегинице Радета.

Реч има Гордана Чомић, по амандману.

Изволите.

ГОРДАНА ЧОМИЋ: Захваљујем.

Амандман који је у претресу, који тражи да се дефинише све то што закон треба да каже о ратним меморијалима, али с посебним освртом на борбу против корупције... Какву год пропаганду да користите, кога год да клевете, шта год да слажете, неће помоћи да се не види да је срамота.

(Александар Мартиновић: Да, све смо слагали. Јако сте поштени.)

Народни посланик Мартиновић добацује, уз неуспешан цинизам – јаој, све вас лажемо, јадни ви.

Ви лажете такође. Пропаганда којом покушавате да сакријете колика је срамота ставити у било који члан закона о ратним меморијалима технику, за коју је иначе легално да је користите код других закона, ја не мислим да је легитимно али легално јесте... Одсуство елементарног морала, елементарне части, елементарне достојности да се бавимо неким законом у Скупштини показујете амандманима као што је овај тренутно у претресу, да се ратним меморијалима, дефиницијом и бригом о њима бавимо с посебним освртом на борбу против корупције.

Не постоји начин да се до икога од вас допре, нити мислимо да је то циљ, да се уразумимо заједно и да, ако вас већ нису бабе научиле шта се

не ради, онда бар овде у дијалогу једних с другима разумемо шта се не ради.

Дакле, само ви радите свој наопаки посао, стављајте амандмане да су ратни меморијали места за посебан осврт на борбу против корупције, за посебан осврт на функционисање правосуђа, за посебан осврт на бригу о деци, за посебан осврт на пољопривреду итд., итд. Сви они трик амандмани за које је, понављам, легално да их користимо у било ком другом закону, али став колико се нема мере и став колико се ругамо мртвим људима Србије очит је у овим амандманима, којом год пропагандом га покривали, шта год покушали да уместо оног што је црно на бело написано у амандману поделимо у овој сали.

Да не спомињем да је Влада одбила, наравно, те амандмане не сматрајући их, и овај и сваки други сличан, примереним за закон који је у појединостима у претресу.

Игроказ. Пропагандни, ружан, тужан, недопустив и Скупштине недостојан играказ – нема везе што се ради о мртвим људима, да ми наставимо оно чега се играмо у Скупштини.

Сваком остаје записано у стенограму шта је радио, сваком свој образ и сваком свој амандман. Моја молба је – немојте то да радите цео дан. Немам ја наде да има ушију у које могу забости ове елементарно пристojне и разумне речи, али то ме не спречава да својим ставом, амандманима које смо поднели браним да се са неким стварима не игра ружења и клеветања зато што вас вербално насиље и насиље над процедуром у Скупштини забавља. Понешто ипак није за ругање. Хвала вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Право на реплику, народни посланик Александар Мартиновић.

АЛЕКСАНДАР МАРТИНОВИЋ: Даме и господо народни посланици, ја сам неки дан о томе причао у Народној скупштини. Нисам имао ове цитате испред себе, али, ево, сад ћу да их искористим.

Чедомир Антић је о вама још 1997. године, у време разговора са специјалним представником САД за Балкан Робертом Гелбардом, написао следећу реченицу. Иначе, Чедомир Антић је, да мало обновимо сећање на тог човека, члан Политичког савета странке Вука Јеремића и председник тзв. Напредног клуба, а 1996. односно 1997. године био је један од вођа студентског протеста и члан Демократске странке. Он каже, дакле, то су његове речи за „Недељник“ од 28. маја 2017. године: „На крају једног од разговора Гелбард је рекао и следеће: ’Знате, рекао сам вашем председнику Милошевићу, а сада понављам и вама, ја делујем фино и углађено, Харвард, Стејт департмент, амбасадор *et cetera*, али, искрено, ја сам олош, скам (*scum*) и увек су ме слали да радим с олошем јер сам у томе

успешан’.“ Мислим да боље слике о вама од ових речи нема. Били сте и остали оно што је Роберт Гелбард 1997. године рекао за један део српске опозиције.

А вас треба да је срамота, јер је ваш председник, Борис Тадић, додворавајући се новинару са хрватске телевизије, на питање да ли је поносан што је председник Републике Србије, онако ноншалантно одговорио – па и нисам баш поносан. А онда је то образлагао – знате, Вуковар, знате, Дубровник, знате, Сребреница, знате ово, знате оно, не помињући Јасеновац, не помињући...

(Председавајући: Приводите крају, колега Мартиновићу.)

... „Бљесак“, не помињући „Олују“ итд.

Треба да вас је срамота само због још једне ствари. У вашим редовима седи жена која се отворено залаже за републику Војводину. Ево, управо улази у салу Народне скупштине. И немојте нам ви држати лекције о поштовању Србије и жртава српског народа.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Пошто видим куда ово иде, у складу са чланом 112. одређујем паузу у трајању од пет минута.

(После паузе – 13.25)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ (Верољуб Арсић): Због пијетета према свим настрадалима у ратовима и сукобима и онима који су се борили за слободу Србије нећу да дозволим никакав наставак овакве дискусије каква је била, тако да настављамо расправу у појединостима по амандманима.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Маријан Ристичевић.

Изволите, колега Ристичевићу.

МАРИЈАН РИСТИЧЕВИЋ: Захваљујем.

Даме и господо народни посланици, ја не робујем идеолошкој историји, мислим да је време да семе раздора, које је у Србији дало рекордан принос, избацимо из њиве која се зове Србија, плодне, добре, лепе и наше њиве.

Сељачка војска је била српска војска. Она није ратовала за туђе територије, она је ратовала за слободу своје земље; она је ратовала за своју њиву, ма колико то њима било смешно, за своју њиву, за своје укућане, за своју кућу, за своју шљиву, ако хоћете; она није ратовала за славу, ни да осваја територије.

Овде се говори о логорима. Многи су заборавили да су у Првом светском рату постојали логори за Србе. У Аустроугарској око 150.000, у Немачкој око 50.000, било је и у Чешкој, али се то броји као Аустроугарска, за Бугарску се не зна број. Притом, преко 90.000, од чега

су 70.000 били заробљени војници а 20.000 цивили, умрло је у тим логорима. У Добоју је у логору умрло пола родног села мога оца и мог деде. Те логоре не смемо заборавити.

Такође, не смемо заборавити ни људе који нису освајали територије, који су освајали Кајмакчалан, који су били принуђени да слободу освајају са територије која тада није била Србија.

Прочитаћу наредбу војводе Мишића, чувеног команданта Прве армије, прочитаћу један део. Каже: Наредба број 10001, 5. јуна 1917. године – похваљује се пешадијски потпоручник, заступник командира Митраљеског одељења Другог батаљона 23. пешадијског пука... Од 9. до 29. августа 1916. године, којом је приликом показао велику умешност у руковању митраљеском ватром а непријатељу нанео велике губитке; 11. септембра 1916. године, при освајању Корњачасте чуке, којом је приликом избио на положај једновременно са стрељачким стројем и припомогао да се освојени положај задржи, а непријатељски контранапад одбије. Том приликом био је тешко рањен.

Наредба се односи на потпоручника Драгољуба Михаиловића, коме ни гроб не знамо. Е па, браћо Срби, сестре Српкиње, грађани Србије, време је да Срби, који су навикли да много о јунацима причају а да мало за њих маре, једног дана сазнају где је гроб овог хероја. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

Реч има народни посланик Гордана Чомић.

Изволите, колегинице.

ГОРДАНА ЧОМИЋ: Захваљујем, председавајући.

Јавила сам се и малопре да говорим о амандману који је био претходно у расправи и вашом омашком није ми омогућено. Но, коментар је исти: дакле, и овај амандман, којим се додаје да се законом о ратним меморијалима обезбеђује свеукупни развој Републике Србије, с посебним освртом на пољопривреду, недостојан је расправе у Скупштини, недостојан жртава и недостојан теме којом се закон бави.

У покушају да рутински користимо исту технику – на прва два члана закона амандмани, триста, четиристо, петсто – превидели смо да овај закон није за такав играказ. Односно, јесте ако немате ни пијетета, ни достојанства, ни части, ни поштовања према онима који су, кад-тад, гинули за Србију. Хвала вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: По Пословнику, народни посланик Александар Мартиновић.

Изволите.

АЛЕКСАНДАР МАРТИНОВИЋ: Даме и господа народни посланици, повређен је члан 107. Молим вас, господине Арсићу, да убудуће о томе водите рачуна.

Пре свега, ниједан амандман посланика СНС-а није бесмислен. Ово није никакав игроказ. Можда посланици Демократске странке учествују у игроказу Драгана Ђиласа, који је пријавио имовину од 25.000.000 евра, истог оног Драгана Ђиласа који је променио називе свих улица у Београду названих по совјетским официрима који су учествовали у ослобађању Београда. А тврде да су партија некакве демократске левице.

Сви амандмани посланика Српске напредне странке су од стране Одбора за уставна питања и законодавство оцењени да су у складу са Уставом и правним системом и већ самом том чињеницом ти амандмани не могу да буду бесмислени. Да ли их је Влада прихватила или није, то је нека друга тема. Неке амандмане ће Влада да прихвати, неке неће, али ми ћемо све амандмане да бранимо јер сви амандмани и те како имају смисла.

Управо је оно што је рекао господин Маријан Ристичевић најбоља потврда колико је његов амандман смислен. Па, колико је пољопривредника, колико је земљорадника, колико је тежачких руку дало живот за слободу Србије, за слободу српског народа, а ми им не знамо чак ни гробна места.

Зар мислите да бисмо ми као држава, на крају крајева, били у стању да подижемо ратне меморијале, да обележавамо места страдања нашег народа и у Србији и ван Србије да нема политике коју води СНС, која подразумева и развој пољопривреде, и развој привреде, и борбу против корупције, и буџетски суфицит и смањену незапосленост? Све је то јасно и све је то повезано. То није јасно само вама који сте упропастили и девастирали рођену државу. Нема примера у Европи да је једна власт до те мере упропастила сопствену државу као што је била власт до 2012. године. Ми ћемо то да понављамо за све време расправе о амандманима.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

Право на реплику, народни посланик Маријан Ристичевић.

МАРИЈАН РИСТИЧЕВИЋ: Даме и господо народни посланици, поштовани грађани Србије, дубоко жалим над оним што су колеге из дела опозиције протумачиле приликом мог излагања.

Српска војска је била сељачка војска, она је сматрала да што плуг заради, мач мора да одбрани. Српски сељак је једну руку држао на плугу, данас радници на стругу, а другу руку је држао на мачу, спреман да брани своју земљу.

Спреман је данас да заради и за меморијале. Позивам све да 28. дођу у Инђију на откривање споменика Милунки Савић. Није она тамо одрасла, али ће тамо имати споменик. И она је са села, била је жена, мајка, херој, и ми смо се њој одужили. Пољопривредници, али и други грађани у Инђији су сматрали да треба зарадити нешто и за меморијале, за споменике, за сећања на наше претходне сељачке вође. Ево вам Карађорђа, на улазу,

стоји овако и каже – чувајте државу, јер су и сељаци стециоци и носиоци државне мисли. Они су је стекли, они су је створили, модерна Србија почива на сељачкој крви; ја сам поносан што су је они дали да бисмо ми данас били слободни.

То што други не разумеју да сад треба да зарадимо и за оружје и за споменике на сећање на наше претходне генерације сељака, то је њихов проблем. Они никога нису ослобађали као што су ослобађали сељаци. Ђилас и његова левичарска милионерска екипа постали су милионери тако што су милионе грађана ослободили права на достојан живот и новац у свом џепу. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: По Пословнику, народни посланик Игор Бечић.

Изволите.

ИГОР БЕЧИЋ: Поштовани председавајући, хтео сам да укажем на члан 103. Требало је да укажете на ово – да бивши режим није девастирао Србију, опљачкао, од локалног, покрајинског до републичког буџета, да Ђилас и Јеремић нису обезбедили толику имовну коју имају данас, да држава није била у спрези са мафијом и тајкунима, ми бисмо имали много више новца за бригу о деци, за ратне меморијале и за наша спомен-обележја. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: На члан 1. амандман је поднео народни посланик Горан Николић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Радослав Јовић.

Изволите.

РАДОСЛАВ ЈОВИЋ: Поштовани председавајући, поштовани министри са сарадницима, колегинице и колеге, данас расправљамо у појединостима о сету веома важних закона. Први закон о коме разговарамо јесте закон о ратним меморијалима. Моје колегинице и колеге су управо истакле, са више аспеката, колики је значај тога што смо се одлучили да донесемо један овакав закон. Наравно, ту мислим на историјско памћење, на очување традиције, а пре свега на самосвест о сопственом трајању кроз векове, јер постоји она јасна, неспорна чињеница – да је народ који заборави своју историју, своју културу, традицију, језик осуђен на нестајање.

Овим амандманом и низом амандмана које сам поднео управо сам желео да истакнем значај овог закона и да га подржим, да подржим чињеницу да се он налази пред нама, али бих у сету ових закона о којима расправљамо посебно истакао Предлог закона о изменама и допунама Закона о финансијској подршци породици са децом. Зашто?

Знате, када говоримо о меморијалима, када бисмо питали све те страдалнике, те људе који су се жртвовали кроз историју за ову државу, шта би највише желели, дубоко сам убеђен да би као цену тога да им се као народ одужимо желели да се овде рађају деца и да се овај народ обнавља. Зато сматрам да је управо чињеница да се у сету закона о којима расправљамо налази и такав закон можда најбољи начин да се одужимо свим жртвама које је наш народ дао кроз векове борећи се за слободу а понекад и за голи опстанак.

Зато сам, господине министре, и на Закон о финансијској подршци породици са децом предложио један од амандмана, не само на овај први закон, да се додатно подрже мајке које рађају децу и обнављају нацију.

Стицајем историјских околности, српски народ је поднео огромну жртву. Сетимо се оног серијала РТС-а, био је пре неколико година, „Где цвета лимун жут“ и сетимо се речи које је тада изговорио велики глумац, нажалост покојни, Драган Николић, који је рекао да се нада да је прошло време страдања и умирања и да је дошло време да се радујемо животу и да се радујемо будућности Србије.

Зато сматрам да је јако важно да се и на тај начин, стварајући услове у овој земљи за рађање, за опстанак, стварајући услове да деца остају у Србији, заправо на најбољи начин одужујемо свим страдалницима кроз векове, страдалницима за слободу и опстанак овог народа.

Зато верујем да ћемо подржати, наравно, све ове законе. А ако није могуће да се у овај закон угради додатно материјално обезбеђење за мајке које рађају децу, ја бих замолио да Влада предложи измене и допуне закона о здравственом осигурању и пензијском и инвалидском осигурању. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Реч има народни посланик Горица Гајић.

Изволите.

ГОРИЦА ГАЈИЋ: Хвала, председавајући.

Јављам се по амандману претходног колеге, који је један од прихватљивијих амандмана СНС-а за разлику од осталих, о којима, по мени, није требало да расправљамо по овом предлогу закона.

Поштовани господине министре, ви видите очигледно да је већина народних посланика за то да се после четрдесет и више година донесе нови закон о ратним меморијалима. Свакако да наше жртве многих ослободилачких ратова, ви сте овде обухватили период од 1912. године, надам се, до 90-их година прошлог века и тих ратних дешавања, заслужују да имају спомен-обележја, меморијалне центре, заслужују да о њима бринемо, а не да буду, као досад, многа места запуштена и заборављена.

Нажалост, кости многих српских војника и војника других националности који су се борили у српским ослободилачким ратовима

расуте су по земљама Европе, па богоми и шире. Ви сте то баш подробно навели у Предлогу закона. Међутим, и сама сам приликом службене посете у Скопљу доживела да нам Удружење Срба у Македонији каже како су наша спомен-обележја буквално заборављена од државе. Зато се надам, као и сви ми, да ћемо и те како скренути пажњу на сва та спомен-обележја и да ћемо са дужном пажњом да негујемо традицију сећања на све наше жртве српског народа.

Долазим из Ресаве, која има вековну слободарску традицију, још од Првог српског устанка и знаменитог војводе Стевана Синђелића и његових ресавских јунака који су погинули на Чегру, па ми се просто намеће једно питање – хоће ли овај закон да обухвати и та спомен-обележја из ратова од Првог српског устанка и који ће се закон тим спомен-обележјима и меморијалним центрима бавити? Ми у Свилајнцу имамо Споменик Стевану Синђелићу и Спомен-кућу Стевана Синђелића, у Нишу је Ћеле-кула посвећена ратницима и нашим српским војсковођама из тог периода. Из којих ће се средстава, пошто смо сада поделили локалну самоуправу и државни буџет и начин финансирања, чувати, неговати и одржавати та спомен-обележја?

На крају, нисам успела због свог амандмана, грешком, али бих подржала амандман колегинице Стојадиновић и колеге Комленског... Видите да некада десница и левица могу да се сложе. Нигде у овом закону, сем код чл. 18. и 19, нисте убацили реч подизање, или изградња, или постављање нових спомен-обележја. Битно је, господине министре, да се одреди јасно, макар у првом члану, да не бринемо само о уређењу, финансирању, инвестиционом одржавању; битно је да стоји и изградња или постављање, или како год ви сматрате да је термин који је прихватљив за вас. Хвала најлепше.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Реч има народни посланик Гордана Чомић.

Изволите.

ГОРДАНА ЧОМИЋ: Захваљујем.

Уз опаску да је ово један од ретких амандмана који може бити поднет јер се ради о предлогу народног посланика да се обезбеђује свеукупни развој Републике Србије, с посебним освртом на очување традиције. То има смисла, колико год да је требало још објаснити шта значи очување традиције и ко је за шта задужен.

Но, не јављам се само због тога, него да питам председавајућег – да ли ја могу о амандманима на Закон о финансијској подршци породицама са децом? Лепо питам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Не можете, колегинице Чомић, знате и сами то.

ГОРДАНА ЧОМИЋ: Захваљујем. Народни посланик има другачије мишљење, ја питам због ситуације ...

(Александар Мартиновић: Занимљивија је тема Развојна банка Војводине.)

Народни посланик кандидује друге теме. Ја питам због тога што је народни посланик који је предлагао амандман имао право, па питам да ли имам и ја. Ако немам, то је ваше право и захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Није колега злоупотребио ни у једном делу Пословник, ни право, него је јако лепо увезао очување успомене на наше војнике и невино настрадале жртве са тим да треба да имамо децу која ће да наставе да негују ту традицију коју ми сада коначно успостављамо. Је ли то неки проблем?

Може само у том контексту.

Изволите, колегинице Чомић.

ГОРДАНА ЧОМИЋ: председавајући, ја безрезервно поштујем ваше одлуке, тако да нема потребе да ми образложите да вам се свиђа што народни посланик Радослав Јовић има права која ја немам.

Ако је о деци реч ...

(Председавајући: Изврћете моје речи.)

... Верујте ми, умем јако лепо да увежем како се роди четворо деце и како се четворо деце учи патриотизму, очувању традиције, свом пореклу и свему ономе што деца треба да знају из своје породице. Но, поштујем вашу сумњу да ја за то нисам способна. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: На члан 1. амандман је поднела народни посланик Јасмина Обрадовић.

Да ли неко жели реч?

Колегинице Обрадовић, изволите.

ЈАСМИНА ОБРАДОВИЋ: Захваљујем, председавајући.

Цењени министри са сарадницима, колеге народни посланици, поштовани грађани, ми посланици Српске напредне странке амандманима које подносимо показујемо у којим је све то сферама живота Србија напредовала од када је бригу о држави преузела Српска напредна странка са Александром Вучићем на челу.

Данас је пред нама сет закона из сфере рада, борачких и социјалних питања. Међу овим законима је и закон о коме данас разговарамо, Предлог закона о ратним меморијалима.

Овим законом правно се уређује материја која је до сада била регулисана законима из периода СФРЈ: Законом о уређивању и одржавању гробаља бораца, Законом о обележавању и одржавању гробаља и гробова припадника савезничких армија и других страних армија на територији Југославије и Законом о гробљима и гробовима бораца у иностранству.

Доношењем новог општег закона из ове сфере уређује се важан аспект друштвеног деловања. Овим законом показујемо да поштујемо оне који су се борили за Републику Србију како у недавним тако и у ранијим ратовима. Овим законом такође показујемо да поштујемо и не заборављамо своје ратне савезнике и да желимо да достојно обележимо њихова гробна места или места погибије.

Поштовањем традиције и оних који су се борили за слободу Републике Србије у великој мери афирмишемо напредак који Република Србија постиже последњих година од када СНС врши власт. Ми српске савезнике нећемо никада да заборавимо и поштоваћемо њихову жртву за Републику Србију, а водићемо отворену и поштену политику и према партнерима на истоку и према партнерима на западу. Такав дипломатски приступ се сваког дана препознаје. Србија је данас поуздан и цењен партнер у међународној заједници, а председник Александар Вучић израста у несумњиво највећег лидера у региону.

У дану за гласање подржаћу поменути предлог закона. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Реч има народни посланик Маја Виденовић.

МАЈА ВИДЕНОВИЋ: Господине потпредседнице Арсићу, господине министре који сведочите дискусијама народних посланика, грађани Србије који нажалост ово морате да гледате, народна посланица која је малопре говорила, на моју велику жалост... Бирам речи и бирам тон којим ћу да се осврнем на суштину и оно што се управо десило.

Један од народних посланика Српске напредне странке је сада открио све оно о чему вам говоре посланици опозиције, посланици Демократске странке претходних неколико дана, а то је да не постоји закон, као што је закон о ратним меморијалима, који је препрека СНС-у да се упали лампица, да се концентришу, да не постоји та политика и то политичко неслагање које ће бити препрека да се о оваквим стварима, оваквој теми ово не ради.

Невероватно је ово што је колегиница рекла! Морам због јавности, због стенограма, због историје и због нових страница срамоте које СНС исписује ових дана, зато што овако нешто није препрека да они говоре да је амандман поднет ... Цитирам амандман и у том смислу не постоји шанса да ме прекинете. Дакле, амандман на закон о ратним меморијалима је поднет с посебним освртом на функционисање јавних предузећа. То није био крај, народна посланица је у образлагању свог амандмана рекла да је ово тема у којој се треба подсетити на успехе Владе Републике Србије.

Ако вама спомен на жртве које су свој живот дале за ову земљу, које данас не могу да вам одговоре, није опомена да прекинете с овим и повучете ове амандмане, морам само да констатујем да су опасни људи који за стид не знају.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: По Пословнику, народни посланик Александар Мартиновић.

АЛЕКСАНДАР МАРТИНОВИЋ: Члан 107, господине Арсићу.

Ево, ја ћу поновити још једанпут. Нећемо дозволити да за седморо посланика, који питај бога више коме припадају, да ли су Ђиласови, да ли су Јеремићеви, да ли су општинска деца, посланици Српске напредне странке служе као врећа за ударање.

Госпођа која је малочас говорила је нешто много жалосна данас – те је жалосна због амандмана, те је жалосна што грађани Србије ово морају да гледају... Само није била жалосна када је Ђилас био на власти и када је украо 25.000.000 евра, када је опљачкао буџет Града Београда и направио дуг од преко милијарду евра. Сада су много жалосни, а нису били много жалосни када су кроз изградњу дома за децу ометену у развоју Хетерленд у Новом Бечеју плачкана та иста деца. Сада су сви много жалосни. Нису били жалосни када су плачкали Развојну банку Војводине. Нису били жалосни када су намештали тендере у АП Војводини, када су намештали тендере у Граду Београду. Ниси били жалосни када су започели изградњу моста без грађевинске дозволе; нису били жалосни када је мост испао седам пута скупљи од првобитно уговорене цене. Онда нису били много жалосни.

Данас су нешто, видим, много жалосни, много су уцвељени, све им нешто смета – а што се спомиње Александар Вучић, што се спомиње Влада Србије? А зашто да се не спомињу? Зашто да се не спомиње човек који је један од најзаслужнијих, ако не и најзаслужнији, за то што је стопа незапослености смањена са 26 на 12%, што имамо буџетски суфицит а не дефицит, што имамо раст бруто друштвеног производа од плус 3,5-4%, а не минус 3,1% као у њихово време? Зашто да не спомињемо? Спомињемо. Па то је најбољи споменик држави Србији који данас можемо да подигнемо. Развијена, успешна, напредна Србија, то је споменик који сви ми дижемо, и људи из Владе Србије и ми посланици који подржавамо ту владу.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Сада одређујем редовну паузу у трајању од једног сата. Са радом настављамо у 15 часова.

(После паузе – 15.00)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ (Верољуб Арсић): Даме и господо народни посланици, настављамо са данашњим радом.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Блажа Кнежевић.

Да ли неко жели реч?

Колега Кнежевићу, изволите.

БЛАЖА КНЕЖЕВИЋ: Захваљујем, председавајући.

Уважени министри, овим законом стварају се неопходни услови за заштиту нашег културног наслеђа везаног за ратне периоде, а уређењем и одржавањем ратних меморијала негујемо традицију за будућа поколења.

Да Влада Републике Србије води рачуна о културном наслеђу везаном за ратне периоде и пре доношења овог закона, најбоље говори и нацрт уговора из прошле године када је основано Привредно друштво Спомен-комплекс за очување културноисторијских вредности Цера, које ће уз Владу Републике Србије бити носилац овог пројекта.

Наравно, када говоримо о Церу и Церској бици, она представља једну од највећих победа не само у Првом светском рату него и у српској историји. Били су то дани када се цео свет дивио због невероватне храбрости, бриљантне тактике и победе српског народа.

Овај закључак о спомен-компексу на Церу достављен је ради реализације министарствима привреде, за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, грађевинарства и инфраструктуре, пољопривреде, одбране, локалне самоуправе, те се види озбиљност и јасна намера да се овај пројекат реализује а Цер и церски јунаци добију свој спомен-комплекс. Прва савезничка победа у Првом светском рату, под вођством војводе Степе Степановића, и велики број српских војника, јунака који су дали своје животе то заслужују. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Ненад Митровић.
Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Крсто Јањушевић.
Изволите, колега Јањушевићу.

КРСТО ЈАЊУШЕВИЋ: Хвала, председавајући.

Уважени министри, поштоване колеге, овим законом културно наслеђе посматрамо из угла који је раније мање био присутан и сада стављамо већи акценат на тај угао, а то је културно наслеђе као ресурс. Када културно наслеђе посматрамо као ресурс у области образовања, културе, уметности, привреде, економије, туризма, ту ћемо наћи једну сјајну базу која нам може послужити за садашњост и за бољу будућност. У тој бази акумулирано је знање, информације, вештине, вековима уназад.

Када причамо о углу посматрања културног наслеђа као ресурса и везано за туризам, па везано за економију, дакле веома један ограничен део, да не би неко извлачио из контекста образлагање овог амандмана, поменућу три важна споменика: Споменик захвалности Француској, Споменик Победник и Споменик незнаном јунаку. Ова три споменика су временом прерасла у симболе, а на неки начин и визуелни идентитет Београда, што опет има везе са туризмом.

Веома је добро што меморијални корпус овим законом има све веће учешће у културном наслеђу, што нам чува национални идентитет и јединство, које покушавају да разбију појединци зарад својих политичких поена. Нажалост, у Србији имате људе који где год виде рану, трче да сипају со, где год виде ватру, трче да сипају уље. Управо због дуга према онима који су гинули за нас и због деце која чекају у будућности какву ћемо им Србију донети, морамо бити јединствени јер у овим тешким временима немамо права на крупне поделе. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Владимир Петковић.

Да ли неко жели реч?

Колега Петковићу, изволите.

ВЛАДИМИР ПЕТКОВИЋ: Захваљујем, председавајући.

Уважени министре, даме и господа народни посланици, прописи који се тичу ратних меморијала су донети још пре четрдесет година. Од тада су настале, сложићемо се, многобројне промене што се тиче територије, економије и друштва. Три земље су престале да постоје, а са њима и одређене институције које су се тиме бавиле. То је довело до свеопште конфузије, нарочито када је реч о надлежностима. Стога, Предлог закона о ратним меморијалима је од изузетног значаја зато што решава све недостатке с којима смо се суочавали када је реч о заштити у овој области.

С друге стране, до сада није постојао јединствен пропис него је ова област била регулисана са три различита закона као и одређеним бројем билатералних споразума.

Предлог закона о ратним меморијалима представља кодификацију свих важећих прописа и тиме значајно доприноси ефикаснијем деловању државне управе у овој области.

Оно што бих посебно истакао јесте законско решење које се тиче евиденција. Предвиђено је да се о ратним меморијалима у Републици Србији и српским меморијалима у иностранству али и страним меморијалима који се налазе на територији наше земље води јединствена евиденција. Евиденције воде Министарство, јединице локалне самоуправе као и установе за заштиту споменика културе, а чувају се трајно.

Као један од примера навео бих Завод за заштиту споменика града Београда који је спровео 3D ласерско скенирање значајних споменика ради формирања базе материјала за потребе реконструкције или у случају могућег оштећења.

Имајући у виду значај ратних меморијала као важног елемента националног идентитета, али и значај који Предлог закона остварује за

свеукупни развој Републике Србије и дигитализацију, сматрам да то мора бити изричито наглашено већ у члану 1. Предлога закона о ратним меморијалима. То се постиже амандманом који је предложен. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: : Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Оливера Огњановић.

Да ли неко жели реч?

Колегинице Огњановић, изволите.

ОЛИВЕРА ОГЊАНОВИЋ: Захваљујем.

Очување истинитости историјски битних момената и преношење на будуће генерације заиста су једна од кључних тачака не само ради очувања националног идентитета већ и ради упознавања света са српском историјом. Србија је земља која је вековима трпела велике жртве и прошла кроз многе ратове. Кроз генерације се преносе искуства која смо преживели јер смо на својим плећима трпели неправду, мржњу и прогон.

И дан-данас се боримо да сачувамо своју целовитост упркос чињеници да се очајнички покушава сакрити истина колико је људи изгубило живот на Косову. Око 1300 цркава, манастира и наслеђа српског народа се налази овде. Колико је наших цркава оскрнављено? Не постоји нити један читав споменик на гробљима наших јунака. Али без обзира на то што неко покушава да затре нашу историју сакривајући се иза леђа великих сила, ми то нећемо дозволити јер се историја не може избрисати.

Србија на својој територији има велики број споменика и меморијалних комплекса који обележавају места страдања и значајних битака. Зато је развој меморијалног туризма изузетно битан и осим националног значаја видимо га као економску прилику. Меморијални туризам може да буде уносан посао, са значајним приходима, а самим тим може значајно да утиче на привредни развој и раст јединица локалне самоуправе и побољша квалитет и стандард живота грађана.

Подаци нам говоре да је у првих осам месеци 2017. године у Србији било више од милион туриста, што је раст од 19% у односу на 2016. годину. Развој друштвених мрежа има једну од највећих улога па је велико интересовање страних туриста у сталном порасту. Србија има шта и да понуди, јер је наша историја богата у том сегменту. Велики број меморијалних комплекса као што су Кадињача, Шумарице, спомен-костурнице у Лазаревцу и на Церу и многе друге треба да осим едукације будућих нараштаја поприме и друге димензије, где ће кроз преношење наше историје и подизање угледа наше земље омогућити развој туризма као важне гране привреде а тиме допринети финансијској стабилности у земљи, што је и предлог мог амандмана. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Ивана Стојиљковић.

Да ли неко жели реч?

Колегинице Стојиљковић, изволите.

ИВАНА СТОЈИЉКОВИЋ: Захваљујем, председавајући.

Поднела сам амандман на члан 1. због значаја који је Србија имала у победи над фашизмом и нацизмом. Наша обавеза према онима који су дали свој живот за одбрану наше земље и за слободу јесте, пре свега, да више указујемо на нашу историју, да чувамо наше меморијалне комплексе и да са више пажње говоримо и нашим млађим нараштајима о нашој прошлости. Дакле, оно што је веома важно, морамо да указујемо на нашу антифашистичку традицију и јунаштво, а циљ је и да на ово место доведемо што више туриста развијајући у Србији и културни туризам.

Споменула бих Спомен-комплекс Кадињача, веома важан меморијални комплекс, пре свега синоним нашег слободарског духа, у који је у претходне две године уложено око десет милиона динара, пре свега за реконструкцију декоративне и функционалне расвете, а онда и за обнављање крова Спомен-дома Кадињача, у који је уложено око шест милиона динара. Моје је велико задовољство, и свих нас наравно, што је Спомен-обележје Кадињача, односно овај комплекс поново уведен у програм ђачких екскурзија. И, велика подршка свим директорима и наставницима да много више рачуна поведу да и остали меморијални комплекси постану део ђачких екскурзија.

Веома је важно је да ови меморијални комплекси постану и туристички комплекси, како због тога што нам је циљ очување наше историје, тако и да би се обезбедила средства како би ови меморијални комплекси могли у будућности да се одржавају јер је у питању заиста велики новац. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: На члан 1. амандман је поднела народни посланик Студенка Ковачевић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Реч има народни посланик Студенка Ковачевић.

Изволите.

СТУДЕНКА КОВАЧЕВИЋ: Захваљујем, уважени председавајући.

Даме и господо народни посланици, поштовани министри, поздрављам овај закон јер он доноси очување културолошког идентитета, неговање и чување традиције, а надам се и да ће подићи свест о важности очувања обележја којима је обележено страдање нашег народа. Историју српског народа обележила су многа страдања, а ми морамо гајити

достојанствено сећање на све наше претке који су дали своје животе за нашу отаџбину.

Председник Републике је увео праксу обележавања важних историјских датума у Србији и поносна сам што након дужег времена одајемо почаст жртвама сећајући се свих ужаса кроз које нам је народ пролазио.

Историју треба памтити, историју треба препричавати, али то не значи да у историји треба живети. Треба успоставити равнотежу између прошлости и будућности, поштовати и чувати све меморијале, кажњавати оне који их уништавају, а уједно тежити ка стабилности и миру да се страдања више никада не би поновила. Управо зато је политика мира и стабилности важнија од осећаја беса и разјарености које често осећамо када анализирамо своју историју. Ми смо храбар народ, и то смо показали више пута, али ми више не смемо подносити жртве, већ морамо настојати да године пред нама буду мирне, стабилне и да се економски што брже развијамо јер само на томе ће нам будуће генерације бити захвалне. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Никола Јоловић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Реч има народни посланик Никола Јоловић.

НИКОЛА ЈОЛОВИЋ: Захваљујем, председавајући,

Уважени министри, када говоримо о законима који регулишу област ратних меморијала, треба пре свега нагласити да су они донети пре четрдесет година и да је основни циљ овог предлога закона јасније дефинисање надлежности, јачање одговорности и ефикасности јединица локалне самоуправе као и осталих институција и појединаца и стварање неопходних услова за заштиту културног наслеђа везаног за ратне периоде.

Подношењем овог амандмана додатно се дефинише садржина закона. Поред чињенице да се овим законом уређују питања од значаја за заштиту, редовно одржавање, инвестиционо одржавање, уређење, уклањање и финансирање одржавања и уређења ратних меморијала, успостављање и вођење прописаних евиденција, као и друга питања од значаја за ратне меморијале у Републици Србији и у иностранству, треба нагласити да се овим предлогом закона мора утицати и на развој Републике Србије, нарочито на бољи приступ економским ресурсима.

Овако уређен систем допринеће унапређењу поштовања људских права, националних и верских осећања, традиције, као и побољшању туристичке понуде Републике Србије. Уређени ратни меморијали као важан сегмент културне баштине Србије постаће део квалитетне и атрактивне туристичке понуде. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Љибушка Лакатош.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Реч има народни посланик Љибушка Лакатош.

Изволите.

ЉИБУШКА ЛАКАТОШ: Захваљујем, председавајући.

Уважени министри, колеге народни посланици, законом о ратним меморијалима дефинишу се сва питања која су значајна за одржавање, уређење, заштиту или уклањање, такође финансирање одржавања и уређења ратних меморијала и вођење евиденције за ратне меморијале, како у Републици Србији тако и у иностранству.

Овим предлогом закона дефинише се надлежност јединице локалне самоуправе и министарства надлежног за послове неговања традиције ослободилачких ратова Србије у области заштите ратних меморијала, односно дефинише се надлежност у финансирању редовног одржавања и финансирању инвестиционог одржавања.

Решење из Предлога закона утицаће на све државне органе, на установе које су и досад обезбеђивале техничку подршку у реализацији уређења, санације, реконструкције и одржавања ратних меморијала, али оно такође обавезује и наш образовни систем. Школски планови и програми морају се прилагодити обавези да у већој мери третирају питања традиције, која је поред језика, писма, историје и обичаја од посебне важности.

Веома је важно да се кроз образовни систем обезбеди потребан ниво знања о историјским и стварним чињеницама везаним за наш народ, за наше културно наслеђе, за ратне периоде, а самим тим и достојанствено сећање на погинуле у многим ратним дешавањима на просторима наше државе и многих других држава где постоје ратни меморијали.

Амандман који сам поднела додатно дефинише члан 1. закона о ратним меморијалима.

У дану за гласање посланици СНС-а подржаће овај закон као и друге предложене законе који су дневном реду. Посебно бих желела да истакнем и похвалим Предлог закона о изменама и допунама Закона о финансијској подршци породици са децом којим се подстиче популациона политика и који се првенствено односи на подстицај рађања. Самим тим, утицаће и на побољшање демографске слике, која је тренутно поражавајућа, а то ће засигурно смањити негативни природни прираштај. Финансијска подршка породици са децом која се утврђује овим законом додељује се ради побољшања материјалног положаја породица са децом, што указује на то да се Влада Републике Србије овим подстицајним

мерама понаша одговорно и води рачуна о породицама, које представљају основ сваког друштва. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Владо Бабић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Реч има народни посланик Владо Бабић.

Изволите.

ВЛАДО БАБИЋ: Захваљујем.

Поштовани народни посланици, господо министри, на дневном реду су веома важни закони којима се уређују проблеми из прошлости али и закони којима се обезбеђује боља и сигурнија будућност.

Када ово кажем мислим пре свега на закон о изменама и допунама Закона о финансијској подршци породици, о једној правној регулативи којом се утврђују подстицаји мајкама да рађају и да на тај начин сачувамо нацију, што и јесте примарни циљ свих нас. Јако ми је драго што је овај закон угледао светлост дана јер тако се додатно оснажују мајке да рађају треће и четврто дете.

Закон о ратним меморијалима, који уређује питања од значаја за заштиту, уређење и одржавање, од посебне је важности пре свега за будућа поколења, али нас старије обавезује да створимо неопходне услове за заштиту нашег културног наслеђа везаног за ратне периоде.

Као припадник националне мањине, посебно желим да нагласим да се њиме до детаља уређује систем којим се штите национална и верска осећања, што је циљ сваке демократске државе. Да је држава Србија таква земља говори и чињеница са коликом пажњом се прилази овом питању, па и овај пут наглашава потребу да се унапређује поштовање елементарних људских права.

Четрдесет година нико није имао храбрости да прилагоди потребе Србије и регулише ову област. Неки то нису хтели, неки нису ни желели, а неки нису смели. Овим законом изричито се забрањује уређење ратних меморијала који својом садржином не одговарају историјским и стварним чињеницама, вређају опште и државне интересе, национална, верска осећања и јавни морал.

Поштовани народни посланици, Србија је потпуно другачија земља у односу на ону када претходном или бившем режиму није било ништа важно и ништа толико свето, све до питања њеног опстанка, а камоли да доноси овако значајне законе за будућа поколења. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Радован Јанчић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Колега Јанчићу, изволите.

РАДОВАН ЈАНЧИЋ: Захваљујем, председавајући.

Поштовани народни посланици, поштовани министри, пред нама је закон о ратним меморијалима, предложен са циљем како би се и ова област уредила и ускладила са успостављеним начелима модерног грађанског друштва, уз поштовање највишег степена људских права. Њиме се уређује систем који ће донети уједначену примену у јединицама локалне самоуправе и допринети, као што сам већ рекао, унапређењу поштовања људских права, националних и верских осећања, традиције али и побољшању туристичке понуде Републике Србије. Уређени ратни меморијали као важан сегмент укупне културне баштине Србије постаће део квалитетније и атрактивније туристичке понуде, чиме ће се допринети свеукупном развоју Републике Србије и њених локалних самоуправа.

Овим законом јасно су дефинисане надлежности локалне самоуправе. Јачају се одговорности у очувању и заштити нашег културног наслеђа везаног за ратне периоде, што јесте наша обавеза, коју са посебном пажњом морамо исказати код заштите, уређења и одржавања ратних меморијала.

Однос према културноисторијском наслеђу и ратним меморијалима који владе Републике Србије на челу са Александром Вучићем исказују од 2012. године до данас пружа нам веру да ћемо успети на путу свеукупног препорода, као и у подизању осећаја патриотизма и поноса на светлу традицију ослободилачких ратова које је српски народ, не својом вољом, кроз историју водио.

Бројни су примери да претходни режими нису реаговали, чак су и одобравали уређење ратних меморијала која вређају опште и државне интересе, национална и верска осећања. Толерисали су и оне подигнуте лицима која су заступала фашистичке, нацистичке, сепаратистичке идеје, а што је најгоре, подизани су и онима који су били сарадници агресора и окупатора.

Претходним режимима ни на крај памети није падало да нам је овај закон преко потребан, пре свега због заштите постојећих ратних меморијала. Њихова небрига је и овде била до крајности изражена. То је разлог зашто смо у општини Нови Кнежевац место страдања и ширу просторну целину затекли, 2016. године, запуштене и закоровљене, без писаних и других ознака, са разрушеним стазама и покраденим оградама.

Одредбе овог закона ћемо у потпуности спроводити, посебно када се ради о уклањању спомен-обележја која вређају национална и верска осећања. Таквих, нажалост, има и у другим локалним самоуправама, не само у Новом Кнежевцу.

Нису увек најважније материјалне вредности. Позитивни ефекти се могу мерити и нематеријалним вредностима, као што је брига државе и

достојанствено сећање на погинуле кроз заштиту ратних меморијала и нашег културног наслеђа везаног за ратне периоде. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Десанка Репац.

Колегинице Репац, изволите.

ДЕСАНКА РЕПАЦ: Захваљујем, господине председавајући. Поздрављам господу министре и колеге посланике.

Данас причамо о закону о ратним меморијалима. Пре двадесетак година један новинар рече – Србија је земља у којој рат никада не престаје. Страдања Срба су огромна, од њиховог доласка у 7. веку на ове просторе до дана данашњег. О томе се може много причати, али да ли је могуће све рећи.

Данас причамо о ратним меморијалима. Овим законом се прецизирају дужности јединица локалне самоуправе везане за редовно одржавање ратних меморијала на њиховој територији. Овим законом дефинишемо одговорност, надлежност, ефикасност јединица локалне самоуправе, осталих институција и појединаца. Законом се стварају услови за заштиту нашег културног наслеђа везаног за ратне периоде.

Морамо неговати традицију због будућих поколења, јер поред језика, обичаја, веровања, историје, културна баштина представља један од идентификационих кодова сваке нације.

Најбитније је да свако од нас схвати да промене крећу од појединца. Прво што треба да научимо јесте да је могуће мењати свет. Добили смо председника који је веровао да су промене могуће и рекао да Србија мора да се врати у свет и жели да га разуме, чак и онда када се велике силе не слажу са њом, или ми са њима. Императив је био мир, стабилност и економски напредак, и тако је кренуо наш опоравак.

Уз помоћ Владе Србије и Покрајинске владе у Суботици се реализују пројекти који су битни за наше грађане, јер само здрава нација иде напред и прави брз опоравак и обнову ратних обележја.

Канцеларија за јавна улагања Републике Србије финансира обнову и унапређење објеката јавне намене у јавној својини из области образовања, социјалне заштите и здравства.

Закључком Владе Републике Србије из 2017. године предвиђена је комплетна обнова Опште болнице. То је најзначајнија инвестиција у области здравства за Суботицу. Радиће се тотална реконструкција болнице. Успели смо да обезбедимо стандард да имамо једну ангио-салу на 300.000 становника, за разлику од демократских влада, када је АП Војводина имала само једну салу на два милиона становника а других двадесет ангио-сала налазило се на територији Београда и Србије. То је била брига и политика демократске власти Војводине за своје грађане.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Јовица Јевтић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Младен Лукић.

Колега Лукићу, изволите.

МЛАДЕН ЛУКИЋ: Захваљујем, господине председавајући.

Уважени министри, поштоване колегинице и колеге, Србија никада неће заборавити своје жртве. Од почетка стицања државности 1804. године и током своје модерне историје Србија је водила ослободилачке ратове, па постоји обавеза поштовања традиције ослободилачких ратова како бисмо исказали поштовање према славним прецима.

Доношењем овог закона по први пут се ова област регулише на целовит начин. Врши се кодификација важећих прописа из материје заштите ратних меморијала и усклађивање важећих прописа ради ефикаснијег деловања државне управе у поступку заштите, редовног инвестиционог одржавања и уређења ратних меморијала.

Води се целовита евиденција о ратним меморијалима у земљи и иностранству и ратним меморијалима припадника страних оружаних снага у Републици Србији, и евиденција о погинулим лицима почев од Првог светског рата.

Захваљујући фискалној дисциплини коју су спроводиле претходна и ова влада и сталним привлачењем инвестиција, довођењем страних инвеститора, отварањем нових радних места, смањењем удела јавног дуга у БДП-у омогућена су средства за обнову војних меморијала, њихово чишћење и одржавање. На тај начин је дата могућност да се сваком војном меморијалу достојанствено укаже почаст, како то и доликује. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: На члан 1. амандман је поднела народни посланик Јелена Жарић Ковачевић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Александра Томић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Станија Компировић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Колегинице Компировић, изволите.

СТАНИЈА КОМПИРОВИЋ: Захваљујем, председавајући.

Уважени министри, колеге посланици, прописи који регулишу област ратних меморијала донети су пре четрдесет година, па је ова влада открила потребу да ради савремености свих закона донесе један овакав закон о ратним меморијалима.

Предлог овог закона о ратним меморијалима има за циљ да изврши кодификацију важећих прописа из материје заштите ратних меморијала и усклађивање важећих прописа ради ефикаснијег деловања државне управе у поступку заштите, редовног одржавања, уређења и уклањања ратних меморијала; такође, води се евиденција о свим ратним меморијалима у земљи и иностранству; јасно је одређена надлежност у финансирању инвестиционог одржавања ратних меморијала.

Законом се стварају неопходни услови за заштиту нашег културног наслеђа везаног за ратне периоде. Уређењем и одржавањем ратних меморијала негујемо традиције за будућа поколења јер, поред језика, писма, историје, обичаја и веровања, и непокретна културна баштина представља један од идентификационих кодова нације.

Основи циљеви Предлога закона о ратним меморијалима јесу: јасније дефинисање надлежности, јачање одговорности и ефикасности локалне самоуправе и стварање неопходних услова за заштиту културног наслеђа везаног за ратне периоде.

Овако уређен систем допринеће унапређењу поштовања људских права, националних и верских осећања, традиције, као и побољшању туристичке понуде Србије. Уређени ратни меморијали као важан сегмент културне баштине постаће и део квалитетне и атрактивне туристичке понуде Србије. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: На члан 1. амандман је поднела народни посланик Оливера Пешић.

Колегинице Пешић, изволите.

ОЛИВЕРА ПЕШИЋ: Захваљујем.

Поштовани председавајући, уважени министри са сарадницима, даме и господо народни посланици, поднела сам амандман којим предлажем да се у члану 1. Предлога закона дода став 2. којим се додатно дефинише садржина закона.

Основни циљеви закона су и јасно дефинисање надлежности и јачање одговорности јединица локалне самоуправе али и осталих институција и појединаца. Овим предлогом закона се стварају неопходни услови за заштиту културног наслеђа везаног за ратне периоде. Законом се уређују питања везана за редовно одржавање, инвестиционо одржавање, финансирање одржавања и уређења и уклањање ратних меморијала, као и успостављање и вођење прописаних евиденција.

Уређени ратни меморијали као важан сегмент културне баштине Републике Србије постаће и део квалитетне и атрактивне туристичке понуде Републике Србије.

С обзиром на то да су закони који регулишу ову област донесени пре четрдесет година, овај предлог закона ће свакако утицати на

свеобухватни развој Републике Србије али и на остваривање социјалне равноправности, тако да и овај мој амандман иде у том правцу. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: На члан 1. амандман је поднела народни посланик Јелена Мијатовић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Милија Милетић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Колега Милетићу, изволите.

МИЛИЈА МИЛЕТИЋ: Захваљујем се, уважени председавајући.

Уважени министре, колеге посланици, грађани Србије, ја сам поднео амандман на Предлог овог закона, конкретно, да ставим акценат на недовољно развијена подручја, на неразвијена подручја, на подручја из којих долази велики број храбрих људи, на подручја у којима је било и биће људи који су ратовали за ову земљу, штитили ову земљу, у којима има пуно споменика које морамо сачувати. Овим законом дајемо ту могућност и тим нашим људима који су стварали нашу земљу дајемо великог значаја.

Конкретно, сада ћу рећи, спомен-костурница која је у Сврљигу урађена, у селу Грбавче... Прошле године обележено је сто година од тог догађаја. Иначе, 13. марта 1917. године Бугари су у знак одмазде убили 63 родољуба из тог села, где су били жене и деца. То је све рађено због тога што су наши људи из Сврљига, сврљишког краја, на челу са Богољубом Милетићем, човеком који је организовао са људима из Сокобање, ослободио Сврљиг... У знак одмазде, Бугари су то урадили. Ми смо тим људима прошле године одали почаст поводом сто година од тог догађаја и на тај начин показали да мислимо на наше људе који су ратовали и стварали ову земљу.

Још нешто врло битно што се тиче следећих закона јесте то да наша влада, наш председник господин Вучић... Имамо закон којим дајемо подршку женама да рађају, обезбеђујемо стимулацију за новорођену децу у одређеним финансијским износима. Поднео сам један амандман којим желим да подржим овај закон, али још више да дамо подршку женама које рађају на селу, да се женама које рађају на селу обезбеди од 20 до 50% већа накнада зато што је у селима на југоистоку Србије врло тешко, а и у осталим деловима Србије.

Још једном, као посланик Уједињене сељачке странке изабран са листе СНС, позивам све колеге посланике да подрже овај мој амандман и следеће амандмане јер мислим да подршком неразвијеним подручјима дајемо подршку развоју Републике Србије.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Горан Пекарски.

Да ли неко жели реч?

Колега Пекарски, изволите.

ГОРАН ПЕКАРСКИ: Хвала.

Даме и господа народни посланици, поштовани министри са сарадницима, захваљујући Влади Републике Србије и вашем министарству пред Парламентом се нашао закон којим ће се додатно и поново уредити једна област која је последњи пут уређивана давне 1976. године. Било је потребно четрдесет година да се опет отвори ова тема. Значи, од СФРЈ до данас на овим просторима су се оформиле три нове државе, две су се угасиле. Али без обзира на то како су се те државе звале, увек се радило о истом народу, о истој историји, истој традицији, увек се радило о истим животима, истим жртвама које су дате да би наредне генерације имале своју државу без обзира на то како ће се она звати. Захваљујући овом закону, враћа се вера у то да Србија неће поклекнути пред притисцима да почне да се одриче своје историје и да заборавља своја сећања.

Ако неко жели да уништи једну државу, један народ, није довољно само да је покори, него је потребно и да почне да мења њене традиционалне вредности, вредности као што су жеља за заједништвом и припадношћу, жеља за патриотизмом, у вредности које нису породичне, историјске и духовне него су засноване на неким материјалним принципима. Тренутни глобализам негира историје малих народа. Негирајући историје, он покушава да их избрише; с друге стране, покушава да увећава и романира историју сада великих народа.

Овим законом Србија се враћа својој историји и својој традицији. Влада Републике Србије, СНС, наши коалициони партнери, сви они који буду имали добру вољу да гласају за овај закон на овај начин указаће поштовање према свима онима који су дали своје животе да бисмо ми данас могли овде мирно да седимо. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Наташа Ст. Јовановић.

Да ли неко жели реч?

Изволите, колегинице.

НАТАША СТ. ЈОВАНОВИЋ: Хвала, уважени председавајући.

У буџету је одвојено 26.151.730 динара за санацију и реконструкцију седамнаест меморијала у земљи и десет милиона динара за одржавање меморијала у иностранству.

Истакла бих колико је битно подизање свести о заштити меморијала после вишедеценијског немарног односа према ономе што представља споменик нашим прецима и нашу историју, која је таква да можемо бити поносни.

Закон је, између осталог, предвидео и образовање Савета за неговање традиција ослободилачких ратова за подизање нових, уређење и уклањање појединих ратних меморијала, који се састоји од врских стручњака, а посебно историчара.

Ово говорим због тога што су Влада Републике Србије и Министарство за рад, у складу са обећаним, да ће се понашати домаћински и у складу са ефикасношћу и ефективношћу рада... Градска општина Младеновац је нпр. израдила пројекат за спомен-костурницу, у износу од дванаест милиона динара, у којој се налазе кости преко 800 бораца Космајско-варовничке битке у Првом светском рату. Последње реновирање је било 1985. године и грађани морају да знају да смо 2012. године наследили изузетно запуштено стање – није се водило рачуна о живима, а камоли о настрадалим прецима.

Чим се заврши обнова овог споменика, биће уврштена у понуду Туристичке организације Младеновца, поред спомен-чесме Црквенац и бројних манастира у нашој околини.

Поднела сам амандман на члан 2. желећи да истакнем значај ратних меморијала и споменика на херојско страдање за обнову отаџбине. Можемо да употребимо и за раст економије и економских индикатора ако се осмисле туре траговима историје јер ми имамо шта да покажемо свету. Што више буду знали нашу историју, више ће нас ценити.

Претходницима ништа није било свето, ни то што смо захваљујући нашим прецима сачували своју земљу. Када се изгуби поштовање према прецима и историји, губе се и поколења. Толико, хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Владимир Орлић.

Да ли неко жели реч?

Колега Орлићу, изволите.

ВЛАДИМИР ОРЛИЋ: Захваљујем.

Поштоване даме и господо, одговарајући однос према меморијалима свакако подразумева и одређени финансијски извор који ће омогућити да се тај однос прикаже на достојан начин у пракси. О томе недвосмислено говори и члан 1. Предлога закона. Дакле, када се говори о томе шта се уређује овим законом, ту црно на бело стоји и – финансирање одржавања.

Да би то било могуће, потребно је пре свега да ситуација у буџету, државном буџету али и у буџету који се тиче непосредно оних јединица

локалне самоуправе које имају додирних тачака с овим законом, буде добра. Данас је то реалност. Дакле, таква ситуација заиста је дефакто постигнута, између осталог, и свим оним напорима да се обезбеди финансијска дисциплина и стабилизује стање јавних финансија.

На недавно закљученом састанку који је наша влада имала са представницима ММФ-а ове чињенице су још једном потврђене. Дакле, да данас дефицит у Србији има четири-пет пута нижу вредност од онога што се сматра добрим стандардом у уређеним европским земљама; да се јавни дуг заиста смањује и да ће бити смањен и испод вредности од 50%, а данас је већ испод оне вредности која је као европски стандард установљена у Мاستрихту; да ми трећу годину заредом позитивно послујемо као држава, ако се то тако може назвати, али да имамо суфицит у односу на све планиране дефиците; да покрећемо наша предузећа и производњу на начин као што смо нпр. учинили пре неколико дана у Панчеву када је отворен још један производни погон, деведесет и неки само у претходне три или четири године.

Све су ово истицали у својим дискусијама данас посланици Српске напредне странке, били потпуно у праву, наравно, у сваком од својих коментара и ја им се овом приликом придружујем.

Ово говорим, између осталог, и због тога што су малобројни представници „жутог предузећа“ у Народној скупштини покушавали да обесмисле и омаловаже наше дискусије и да кажу да у њима постоји нешто недостојно. Свака, али буквално свака дискусија са ове стране сале била је конструктивна, афирмативна, пуна пијетета за све оне људе који су дали живот за Републику Србију, али према свим оствареним резултатима и оним чиме ми можемо данас у Србији да се поносимо. То што су од расправе одустали – то се, уосталом, и види на основу празних клупа на другој страни сале, где су пре подне седели припадници „жутог предузећа“ – говори заправо апсолутно све на тему ко овде жели да буде позитиван, ко овде жели да буде конструктиван и ко жели да води рачуна о томе да се у Народној скупштини ради и говори са достојанством.

Ове празне клупе сведоче, између осталог, шта је то Драган Ђилас купио. Купио је, изгледа, једно велико ништа.

А што се тиче нас, ми ћемо наставити да подвлачимо све оне добре... (Искључен микрофон.)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Пошто електронски систем не ради, дајем паузу од пет минута.

(После паузе.)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ (Верољуб Арсић): Због техничких проблема дајем паузу од десет минута и са радом настављамо у 16 часова.

(После паузе – 16.00)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ (Верољуб Арсић): Поштовани народни посланици, настављамо са даљим радом.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Далибор Радичевић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Драгана Костић.

Да ли неко жели реч?

Колегинице Костић, изволите.

ДРАГАНА КОСТИЋ: Захваљујем, председавајући.

Уважени министри, народни посланици, сећајући се својих погинулих ратника за слободу наше земље, добијамо поруку не само за садашњост већ и за будућност, за наша нова поколења.

Управо овом девизом руководила се и локална самоуправа Сокобање. Један од првих пројеката који су финансирани из буџета локалне самоуправе доласком СНС-а на власт 2016. године јесте и издавање књиге Сокобањца Голуба Радовановића под називом „Спомени и успомене из Сокобање“. Књига садржи системски попис и списак свих споменика, спомен-чесми, записа, спомен-звона, што ће свакако олакшати локалној самоуправи посао који треба да заврши до 30. новембра, тј. да преда извештај ресорном министарству надлежном за евидентирање ратних меморијала.

На територији општине Сокобања, од 26 месних заједница, 21 поседује споменике палим ратницима у балканским ратовима и Првом светском рату. Свакако, централно место заузима споменик у центру Сокобање. Не зна се тачно када је подигнут, али на њему је исписано преко двеста имена погинулих ратника у балканским ратовима и Првом светском рату. Локална власт је пре десетак дана извршила репарацију изгравираних имена која су избледела временом. Овај споменик је свакако део туристичке понуде Сокобање и, наравно, културноисторијске баштине наше општине. Не постоји ниједан туриста који је отишао из Сокобање а да није приметио овај споменик.

Свакако ћемо се залагати да све више улажемо у очување наших споменика и наше културноисторијске баштине. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Верољуб Матић.

Колега Матићу, изволите.

ВЕРОЉУБ МАТИЋ: Захваљујем.

Мој амандман има за циљ да, уколико се од предлагача прихвати, побољша сам закон или, уколико се не прихвати, бар да у једној

квалитетној расправи допринесе квалитету закона о ратним меморијалима.

Кратко ћу рећи о местима у општини Коцељева, из које сам иначе, која обележавају одређене ратне историјске догађаје. Овде је већ било речи о Церу, Церској бици, Спомен-комплексу на Церу, али када се помиње Церска битка не може се гледати само један уски простор самог Цера, него је то један широк простор који је био обухваћен Церском битком. Тако да је део општине Коцељева, посебно место Драгиње (некадашњи Велики Бошњак), било битно место за Церску битку. Ту је била и болница, прихват рањеника и, што је можда најбитније, било је командно место Церске битке одакле је војвода Степа Степановић командовао Церском битком и одакле смо, поред наших јунака, и руковођењем и командовањем практично добили Церску битку.

Када помињем Драгиње, рекао бих да су се јунаци, коњаници, када су кренули у бој на Мишар, причестили на брду Диздаревача у Драгињу, да су под командом попа Луке Лазаревића кренули у бој на Мишар и у одсудним моментима битке на Мишару одлучили битку коју смо добили и која историјски много значи. Поп Лука Лазаревић је практично из Свилеуве. Ми имамо у Београду Поп Лукину улицу и када се помене Поп Лукина улица мало се зна о Луки Лазаревићу по коме је та улица добила назив; сви треба да порадимо на томе да више сазнамо о попу Луки Лазаревићу, који је командовао једним делом наше војске у боју на Мишару. Поменуо бих и бој на Свилеуви, у којем је командовао стриц попа Луке Лазаревића Ранко, коју смо такође добили.

Што се тиче Другог светског рата, имамо доста места и догађаја који заслужују пуну пажњу нас самих и у обавези смо да и та места одржавамо и баштинимо традицију и тих ратова.

Оно што сад можда заслужује већу пажњу, пошто је најсвежије, то су најновији догађаји, агресија НАТО-а 1999. године на Србију. Морамо то са посебном пажњом да обележавамо, да сачувамо сећања, јер никада се у историји није десило да се толика сила навали на једну малу али поноситу Србију.

Сигурно је да се у општини Коцељева постојећи простори, ратни меморијал не одржавају баш на адекватан начин и овај закон доприноси да убудуће обратимо већу пажњу, да одржавамо ратне меморијале, да одржавамо традицију, нешто чему смо допринели ми, наши преци, нешто што је део наше историје. Подсећање на тај део наше историје вуче нас напред, ка бољем, јачем, квалитетнијем развоју, и привредном и економском, тако да се надам да ће спровођење овог закона допринети да одржавамо меморијале на прикладан и одговарајући начин. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Драгана Баришић.

Да ли неко жели реч?

Колегинице Баришић, изволите.

ДРАГАНА БАРИШИЋ: Захваљујем, уважени председавајући.

Поштовани министре са сарадницима, поштоване колегинице и колеге народни посланици, пред нама је један од веома важних закона. Као што смо чули у претходној расправи, циљ овог закона је да се изврши кодификација важећих прописа из материје заштите ратних меморијала и усклађивање са важећим прописима.

Овом приликом сам желела да додам да сам поднела амандман на члан 1. овог закона јер сматрам да би се додавањем става 2. додатно дефинисала садржина овог закона.

Овом приликом желим да истакнем и једну веома важну ствар, а то је да се Влада Републике Србије али и локалне самоуправе брину не само о већ постављеним споменицима него постављају и нове споменике. Желим да нагласим да ће на Видовдан у граду одакле долазимо, то је град Крушевац, бити постављен споменик кнегињи Милици, која је већ шест векова заборављена од неких претходних власти. Наиме, на иницијативу господина Братислава Гашића, пре пар месеци одржан је састанак са привредницима из Расинског округа и договорено да се на Тргу деспота Стефана у Крушевцу, у близини Лазаревог града, постави споменик кнегињи Милици. Оно што је најважније, споменик ће бити изграђен (већ се, у ствари, гради, биће отворен за два дана) из донаторских средстава, што значи да су и привредници Расинског округа препознали одговорну политику Српске напредне странке. Ево, кроз један прилог доћи ће до подизања и постављања споменика кнегињи Милици, а за њу знамо колика је била њена мудрост и одлучност након погибије кнеза Лазара. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Душица Стојковић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Тијана Давидовац.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Мирко Крлић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Сандра Божић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Бобан Бирманчевић.

Да ли неко жели реч?

Колега Бирманчевићу, изволите.

БОБАН БИРМАНЧЕВИЋ: Поштовани председавајући, поштовани министри, поштоване колеге народни посланици, поштовани грађани Србије, закон о ратним меморијалима је закон који у Србији чека четрдесет и више година и коначно је дошао на дневни ред Народне скупштине, што показује да за ову владу и ову Народну скупштину не постоје нерешива питања и нерешиви проблеми. Све оно што се појави као проблем Влада препозна, уобличи у закон, а Народна скупштина да свој допринос да тај закон буде још квалитетнији.

На закон о ратним меморијалима поднео сам амандман који се односи на регионално повезивање и регионални развој. Мислим да је и овај закон прилика да регионално повезивање и регионални развој, који је део свих наших закона, буду препознати у неким од следећих односно будућих пројеката.

Хоћу да обавестим грађане Шапца, наравно и Србије, да је Влада Републике Србије у закључку од 19. октобра 2017. године донела Одлуку о оснивању Привредног друштва Спомен-комплекс за очување културноисторијских вредности и одрживи развој Цера, ДОО Шабац, скраћено Спомен-комплекс Цер, наглашавам, ДОО Шабац. Заиста је ово, ја то често користим али овог пута је то прави пример за веровали или не, комплекс који ће се налазити на планини Цер, који је већ 16.11.2017. године и званично потписан и оверен код судског нотара, а већ 17.11.2017. и уписан, односно отворен као званично предузеће, јавно предузеће. Оснивачи су Република Србија, Град Лозница, општине Љубовија, Мали Зворник, Крупањ, Владимирци, Коцељева и Богатић. Једини град са подручја Мачванског округа који није желео да учествује у изградњи овог споменика, тј. меморијалног комплекса, јесте управо Град Шабац.

Ја долазим из града Шапца. Идеја о овом пројекту стара је десетак година и Шапчани су упорно покушавали да нека влада и неки људи препознају то као праву прилику да се одужимо на прави начин јунацима из Првог светског рата али и јунацима из свих ратова које је Србија водила. Овај комплекс предвиђа изградњу споменика који ће бити у облику крста, висине између 55 и 60 метара, и биће видљив, наравно, не само у фигуративном смислу, него ће бити и у сваком другом смислу, патриотском, и смислу који ће Србима вратити бар један део достојанства које покушавају наши непријатељи упорно да нам одузму.

Зашто напомињем да Шабац није учествовао у овоме? Ја ћу ово питање... Ево, и јавно га постављам и градоначелнику Небојши

Зеленовићу и председнику Скупштине Немањи Пајићу. Када се одржава годишњица Мишарске битке, од њих не може да се приђе до споменика, споменику жртвама ослободиоцима Шапца такође, а кад треба да се изгради меморијални комплекс на Церу они не желе да узму учешће у томе, а иницијатива је кренула из Шапца. Сам спомен-комплекс и централни споменик ће се налазити управо на територији која припада граду Шапцу.

С друге стране, имају образа да одлазе на састанке у општину Пећ, да седе и договарају под заставом непризнате и непостојеће државе Косово, под заставом Албаније, а у исто време не желе да учествују у изградњи спомен-комплекса.

Независно од тога, управо овај спомен-комплекс ће бити велика и врло озбиљна прилика... То је најважнији пројекат који Србија у овом тренутку у том домену има. Спомен-комплекс ће на једном од врхова Цера, који се састоји од спомен-обележја, свакако бити прилика да Јадар, Цер, Поцерица, Посавотамнава, цео тај регион буде туристичка атракција. Велики су пројекти, имају будућност, али заиста имају подршку Владе, односно подршку Републике Србије. Нисам рекао, код оснивања предузећа све је јасно дефинисано: Република Србија 61%, власник тог јавног предузећа, 39% су власници Град Лозница, општине Љубовија, Мали Зворник, Крупањ, Владимирци, Коцељева и Богатић.

Ово сам рекао за понос и дику свима у Шапцу, наравно и свима у Србији. Коначно ће Цер добити комплекс какав заслужује, а они који не желе да учествују у томе, нека њима служи на част. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Александар Мартиновић.

Изволите.

АЛЕКСАНДАР МАРТИНОВИЋ: Даме и господо народни посланици, господине министри, овде је било речи од стране неких посланичких група, помало лицемерно и подсмешљиво, да им се одговори на питање у којим је то ослободилачким ратовима на крају 20. века Србија учествовала, које смо ми то ратове добили и ко су били људи који су у тим ратовима учествовали.

Желим да се у име Посланичке групе СНС захвалим и вама и Влади Републике Србије на томе што сте 29. септембра прошле године подигли споменик погинулом мајору ЈНА Милану Тепићу, иначе последњем народном хероју социјалистичке Југославије, а првом, то је оно што се мање зна, народном хероју Републике Српске.

Мајор Милан Тепић рођен је у Козарској Дубици. Њега је напад хрватских оружаних односно паравојних формација затекао тог септембра

1991. године у касарни ЈНА у Бјеловару. Он се са својим војницима повукао у војно складиште Беденик крај града Бјеловара и јуначки је скоро месец дана са својим војницима одолевао жестоким нападима тзв. Збора народне гарде. Последње дане живота провео је заиста као велики јунак и можемо слободно да кажемо да је он нови Стеван Синђелић.

Када је било јасно да ће војно складиште да падне у руке хрватским паравојним формацијама, да једноставно више нема муниције коју би користили припадници ЈНА, он је тим голобрадим момцима који су тада служили војни рок у ЈНА, иначе јединој легалној војној сили у Хрватској тог септембра 1991. године, рекао да се извуку на безбедне положаје. Он је остао сам у војном складишту и детонирао то војно складиште. Одлетео је у ваздух и он и комплетна убојита средства која су се налазила у том војном складишту, и није дозволио да то војно складиште падне у руке тзв. Збора народне гарде. То је био заиста херојски чин.

Он је тада изговорио, тих дана, чувене речи, којих и ми дан-данас треба да се сећамо. Ово говорим пре свега због оних који мисле да је све било бесмислено, да смо водили бесмислене ратове, да је за све крив Милошевић, да је за све крива Србија, који потпуно банализују и поједностављују модерну српску историју. Херој Милан Тепић је тада рекао: „Једном људи дају ријеч, она остаје или се погази. Ја сам дао ријеч да ћу да браним ову земљу ако јој буде тешко.“ Он је то и учинио, 29. септембра 1991. године дигао је себе у ваздух и тиме показао да српском херојству и српском јунаштву нема краја, показао да се и на крају 20. века рађају Синђелићи. А ја верујем да српски народ Синђелиће има и дан-данас.

У наставку свог излагања, односно по осталим амандманима, ја ћу да наведем све остале споменике које је од 2012. године до данас подигла власт коју предводи СНС. Мислим да ћете из тог приказа, даме и господо народни посланици, драги грађани Србије, врло јасно моћи да видите да управо кроз подизање тих споменика Србија одаје почаст свима онима који су се борили за слободу Србије и слободу српског народа, без обзира на њихова идеолошка обележја и идеолошка убеђења и да одаје почаст и признање свим страним државницима који су у тешким временима били уз Србију и српски народ.

Ми те традиције морамо да негујемо и даље. Због тога ћемо у дану за гласање заиста свим срцем, мирне душе и уз сећање на све погинуле за слободу Србије и српског народа гласати за Предлог закона. Наравно, гласаћемо за наше амандмане, као што смо то чинили и на свим претходним седницама, јер мислимо да смо на истом послу, и Влада Републике Србије и ми посланици владајуће коалиције у Народној скупштини Републике Србије – да наша земља буде успешна, напредна,

развијена, да се развија у миру и да се увек сећамо свих оних који су дали своје животе бранећи слободу Србије и српског народа.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

По амандману реч има народни посланик Михаило Јокић.

Изволите.

МИХАИЛО ЈОКИЋ: Ради истине морам да кажем, да допуним, да је са мајором Тепићем био војник Стојадин Мирковић, из села Лесковице код Ваљева. Он је био у транспортеру; мајор Тепић је тражио од њега да напусти, међутим, он није то желео да уради и погинуо је ту.

Пред основном школом, осмогодишњом школом у Лесковицама стоји његов споменик. Град Ваљево је једну улицу назвао именом Стојадина Мирковића.

Толико ради истине.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

По амандману, народни посланик Вјерица Радета.

Изволите.

ВЈЕРИЦА РАДЕТА: Даме и господо, ми данас износимо низ конкретних примера који било кога од нас асоцирају на потребу за доношењем овог закона и постојањем ратних меморијала. Ово заиста говори колико је то недостајало целој Србији ако данас о томе говори већина народних посланика у Народној скупштини Републике Србије.

Наравно, примера је много, много је дана који би могли да се обележавају. Ево, рецимо, на данашњи дан 1992. године у Петрово село под Озреном стигле су српске избеглице из Зенице после неколико дана пешачења, успут су неки умирали. Нигде нема, и питање је да ли ће икада бити, неког обележја, неког меморијала на њихове жртве. Исто, на данашњи дан 1999. године запаљена је православна црква у Великој Реци, а у Приштини је запаљена кућа Србина Момчила Благотића. Дакле, нема дана када нам се није дешавало нешто што би требало да обележавамо на овај или онај начин.

Данас, док ми овде расправљамо о овој заиста веома важној и интересантној теми, наша делегација је на Парламентарној скупштини Савета Европе. Пре сат времена наш колега Александар Шешел тамо је поставио питање министру спољних послова Хрватске Марији Бурић Пејчиновић како их није срамота да они у Хрватској као национални празник обележавају дан када је усташки режим Фрање Туђмана из Републике Српске Крајине протерао или убио више од пола милиона Срба.

Дакле, то се, хајде да кажем, потрефило у исти дан када ми расправљамо овде о томе, да је такву поруку наша делегација, односно Александар Шешел упутио Савету Европе и свима који су тамо то слушали. То заиста јесте задатак народних посланика који иду да заступају

Републику Србију, односно Народну скупштину негде у белом свету. То је оно што треба, наравно. А не као Мехо Омеровић, да краде па да се крије, него је ово заправо задатак сваког народног посланика. Надамо се да ће и у наредним данима бити времена и прилике да се и даље наше колеге посланици у Стразбуру обраћају на овај начин.

Што се тиче амандмана који је сада на дневном реду, свакако тај амандман неће бити прихваћен, то нам је Влада рекла, као ни остали амандмани које су подносили сви народни посланици. То можда није толико важно, али заиста јесте важно што нам се кроз ове амандмане, и то мислимо другачије од колега које имају примедбе на овакве амандмане кад су неки други закони у питању, и ми смо често интервенисали, али мислимо да је добро да данас имамо што више амандмана и да што више говоримо на ову тему. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Станислава Јаношевић.

Колегинице Јаношевић, изволите.

СТАНИСЛАВА ЈАНОШЕВИЋ: Хвала, председавајући.

Поштовани министри са сарадницима, даме и господо народни посланици, поштовани суграђани, 73 године након Другог светског рата ми и даље имамо проблема са одржавањем и стањем у ком се налазе споменици НОБ-а. Сматрам да није довољно изаћи само испред тих споменика 2. октобра, 7. јула, 9. маја, положити венце, присетити се тих жртава и отићи одатле. Неопходно је да одамо велику почаст људима који су се борили и дали своје животе против зла модерног доба.

Имамо ситуацију да је велики број споменика, како у градовима тако и у селима, обезглављен, девастиран, уништен.

Град Зрењанин је недавно извршио санацију споменика у центру града који је посвећен палим борцима из ратова деведесетих година, на чему су најзахвалнији присталице, њихови пријатељи као и чланови њихових породица. Наравно да је неопходно да се то ради и убудуће. Наша је обавеза да посветимо време и пажњу тим споменицима посвећеним онима који су живот дали за нашу земљу. Морамо да се односимо према антифашизму онако како антифашизам заслужује.

Оно што морам напоменути јесте да су чланови, односно одборници СНС-а из Зрењанина покренули иницијативу да се обнови Споменик палим борцима у Ченти, чему је посвећена пажња. Хвала вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Миланка Јевтовић Вукојичић.

Колегинице Јевтовић Вукојичић, изволите.

МИЛАНКА ЈЕВТОВИЋ ВУКОЛИЧИЋ: Захваљујем.

Поштовани председавајући, уважени министре са сарадницима, даме и господо народни посланици и посланице, поштовани грађани Србије, Предлог закона о ратним меморијалима за циљ има јасну поруку коју шаље грађанима и свима нама, а та порука је да хероји никада не смеју да буду заборављени а да грађани треба да буду поносни на ослободилачку традицију наших предака и на ослободилачке ратове које је Србија водила. Иначе, увек на страни антифашизма и увек на страни сила победница.

Такође желим да истакнем да смо јутрос чули многе критике. Уместо да се постиде због тога што за дванаест година власти „жутог предузећа“ нису успели чак ни да успоставе евиденцију о погинулим и страдалим у претходним ратовима, они су износили примедбе на рачун народних посланика, пре свега Српске напредне странке, који су подносили смислене амандмане, који амандмане подносе у циљу унапређења, напретка и развоја и у циљу уређења ратних меморијала као и изградње нових ратних меморијала, за шта је такође први пут предвиђен поступак овим законом. Ни тај поступак раније нисмо имали предвиђен.

Наравно, сем бораца који су учествовали у ослободилачким ратовима, из тих ратова излазили су и војни инвалиди. Многи борци су своје животе дали за нашу слободу и, наравно, иза тих бораца остале су њихове породице. Оно што желим посебно да нагласим, то је да је 14. јуна 2018. године председник Републике Александар Вучић примио Удружење ратних војних инвалида да би са њима разговарао о проблемима који их муче и о начину решавања тих проблема. Такође желим да истакнем да сем што је са пуном одговорношћу и дужном пажњом пришао ратним војним инвалидима, на том састанку били су присутни и министар унутрашњих послова, министар за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, министар финансија, министар за државну управу и локалну самоуправу и представници Министарства грађевине и инфраструктуре, а све у циљу координисаног реаговања и координисаног деловања на проблем који ратне војне инвалиде мучи. На том састанку одређена је и месечна координација и активно укључивање Удружења ратних војних инвалида у кровни закон, који пре свега треба да иде у сусрет њиховим потребама и ономе за шта су се они борили, а неки су и животе дали.

Србија крупним корацима корача у будућност, али не заборавља ни своју прошлост. Наравно, СНС ће у дану за гласање гласати за предложени закон. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Живан Ђуришић.

Да ли неко жели реч?

Изволите, колега Ђуришићу.

ЖИВАН ЂУРИШИЋ: Поштовани председавајући, поштовани министри са сарадницима, поштовани народни посланици, овај амандман сам поднео на члан 1. Предлога закона о ратним меморијалима. У члану 1. утврђује се предмет Предлога закона тако што су наведене групе односа које ће њиме бити уређене и он гласи: „Овим законом уређују се питања од значаја за заштиту, редовно одржавање, инвестиционо одржавање, уређење, уклањање и финансирање одржавања и уређења ратних меморијала, успостављање и вођење прописаних евиденција, као и друга питања од значаја за ратне меморијале у Србији и иностранству“.

Посебно бих указао на више одредаба овог закона којима се одређују дужности јединица локалне самоуправе везано за редовно одржавање ратних меморијала на њиховој територији. Јасно се дефинишу надлежности Републике и надлежности локалне самоуправе у погледу финансирања редовног одржавања ратних меморијала.

Локална самоуправа општине Велика Плана поклањала је пуну пажњу чувању и одржавању ратних меморијала, као и уопште чувању традиције ослободилачких ратова. Искористићу ову прилику да набројим неке ратне меморијале који се налазе на територији општине Велика Плана и о којима се локална самоуправа стара и одржава их. У сваком селу општине Велика Плана постоје ратни меморијали подигнути у част палих бораца. Обухватају период ратова од 1912. до 1918. године (балканске и Први светски рат), као и споменике борцима палим у Другом светском рату.

У Старом Селу, које је до Другог светског рата носило име Стари Адибеговац, постоји споменик који се налази у порти сеоске цркве, а подигао га је краљ Александар Први Карађорђевић 1933. године. Тим спомеником је започето обележавање и подизање меморијала на територији општине Велика Плана. Треба истаћи да је на том споменику пописано 388 палих бораца из Старог Села у ослободилачким ратовима 1912–1918. године. То мало место општине Велика Плана дало је више од трећине мушке популације у тим ратовима.

У Старом Селу постоји, такође, војничко гробље где је сахрањен 81 пали борац Југословенске краљевске војске, чувеног 18. пука, који је, не одступајући у рејону Марковца, Старог и Новог Села, 12. априла 1941. године херојски страдао у сукобу са надмоћном немачком војском.

Након Другог светског рата у самом центру Марковца подигнут је и Споменик палим борцима из Другог светског рата.

На територији општине Велика Плана постоје још многи споменици палим борцима у Првом и Другом светском рату, али ћу о томе говорити приликом излагања о другим амандманима.

У дану за гласање гласаћу за овај предлог закона. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Љубица Мрдаковић Тодоровић.

Колегинице Мрдаковић Тодоровић, изволите.

ЉУБИЦА МРДАКОВИЋ ТОДОРОВИЋ: Хвала, председавајући.

Поштовани господине министре са сарадницима, колегинице и колеге народни посланици, закон о ратним меморијалима допринеће успостављању неопходних услова за заштиту културног наслеђа везаног за ратне периоде. Ратни меморијали су трајни сведок бурне и слободарске историје Србије. Закон чува сећање на жртве које су страдале од непријатељске руке, али чува и сећање на историјске догађаје или личности чије је деловање представљало прекретницу у конкретном раздобљу. Законом ће се регулисати материја која се односи на заштиту, одржавање, уређење али и уклањање ратних меморијала, усаглашавање са другим позитивним прописима, увођење процедура и евиденција истих.

Србија је увек водила одбрамбене и ослободилачке ратове. Ми никада нисмо били агресори и нисмо водили освајачке ратове. Имамо више од 6.000 ратних меморијала, а од тога 650 у 44 земље света, који сведоче о страдању наше војске и нашег народа. Нека од тих места су обележена, нека чекају да добију своје обележје како би будуће генерације знале како се стварала Србија и како се бранила Србија.

Богата историја и константна борба за слободу оставила је у Нишу, у целој Србији, али и ван граница наше земље вредна културна знамења и историјске споменике. Обавеза државе и друштва и свих нас јесте да достојно бринемо о ратним меморијалима како у Србији тако и ван граница наше земље. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ (Ђорђе Милићевић): Захваљујем, колегинице Мрдаковић Тодоровић.

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Тања Томашевић Дамњановић.

Реч има народни посланик Тања Томашевић Дамњановић.

Изволите.

ТАЊА ТОМАШЕВИЋ ДАМЊАНОВИЋ: Хвала, председавајући.

Поштовани господине министре са сарадницима, колеге и колегинице народни посланици, Србија има 600 споменика и меморијала у земљи и иностранству. Ратна обележја имамо у 45 држава, од северне Африке до севера Европе. Прописи који регулишу ову област донети су пре 40 година. У том временском раздобљу наступиле су многобројне промене, престале су да постоје три државе, а настала је данашња Србија. Зато је потребно донети нови закон.

Новим законским решењем прецизирају се дужности јединица локалне самоуправе везане за редовно одржавање ратних меморијала на њиховој територији, односно јасно се дефинишу надлежности Републике Србије у погледу инвестиционог одржавања и јединица локалне самоуправе у погледу финансирања редовног одржавања ратних меморијала у земљи, као и начин превазилажења проблема када јединица локалне самоуправе није у могућности да обезбеди финансирање редовног одржавања ратних меморијала који су од значаја за неговање традиције ослободилачких ратова Србије.

Циљеви који се постижу доношењем закона о ратним меморијалима јесу јасно дефинисање надлежности, јачање одговорности, рационалности и ефикасности јединица локалне самоуправе и осталих институција, као и појединаца. Законом се стварају неопходни услови за заштиту нашег културног наслеђа везаног за ратне периоде. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем, колегинице.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик проф. др Милан Кнежевић.

Реч има народни посланик Милан Кнежевић.

Изволите.

МИЛАН КНЕЖЕВИЋ: Поштовани председавајући, уважени министри са сарадницима, колегинице и колеге народни посланици, поднео сам амандман на члан 1. Предлога закона о ратним меморијалима, који чини део једне целине од четири амандмана која сам поднео на закон.

Прочитаћу амандман – да се у члану 1... Претходне колеге су, што је добро због грађана који гледају пренос поподневног дела седнице, детаљно рекле на шта се односи члан 1. Мој амандман гласи да се додаје став 2. који гласи: „Законом о ратним меморијалима обезбеђује се свеукупни развој Републике Србије, с посебним освртом на развој просветног система“.

Досадашња дискусија о ратним меморијалима доста је детаљна и она у ствари означава и уважавање свих ратних меморијала и живота свих бораца који су у одбрамбеним и ослободилачким ратовима изгубили животе у нашој историји. Ако иједан закон о којем смо расправљали заслужује да се цитира једна латинска сентенца, то је овај закон – *historia magistra vitae est*, историја је учитељица живота.

Значи, на нези тих меморијала може много да се научи. Доста колега је цитирало да ће одржавани меморијали представљати један сегмент атрактивне туристичке понуде; ја бих рекао – тужне туристичке понуде, али је потребно.

Долазим из града где треба да подсетимо да је, поред бораца и жртава у борбама, наш народ имао много цивилних жртава, а то је

Крагујевац, Шумарице. Ни ђаци, ни наставници, ни радници, ни Роми нису учествовали у борбама, али су одведени на стратиште. Значи, имамо цивилне жртве, тако да наша историја није, нажалост... А жалосно јесте јер смо на раскрсници великих интереса, на том ветровитом Балкану. Ту је, поред борби, много и цивилних жртава. Шумарице, сви знате, „Велики школски час“, сви знате, долазе ђаци, долазе аутобусима, тачно је, у једну туристичку понуду. Али то је опет један час историје за будућа поколења, односно ту децу, да кроз те часове знају како се стварала слобода, како се борило за очување своје државе. Поштујем то, али, понављам, то је тужна туристичка понуда, али је „Велики школски час“ за наш подмладак.

Поменућу да у Крагујевцу имамо и Словачко гробље, значи имамо гробље посвећено страним војницима. Били сте на Посебној седници где је председник Парламента Словачке захвалио Крагујевцу али и држави Србији због тога што са пијететом води рачуна и одржава гробља страних погинулих војника који су, стицајем околности, стрељани у Крагујевцу и страдали, али из крајње узвишених намера. Иако су дошли у туђу државу, они су дали живот јер су видели где су дошли и у који народ, и на тај начин су, ето, себе жртвовали.

Било је време да се овај закон донесе. Није ствар само да имамо закон који има префикс да га је донела Скупштина Републике Србије, јер, колеге су рекле, претходни закони су из неке непостојеће државе СФРЈ. И не само због потребе да имамо закон који ће да гласи – закон о ратним меморијалима Републике Србије, али треба и то, треба да стоји, да је после 2000. године сада ова влада и за тај сегмент нашла времена и начина да разреши на прави начин, него зато што се овим законом уређују многе друге ствари о којима су моје колеге претходно говориле.

Ја се слажем, један посланик је рекао, треба овде много да дискутујемо јер нема краја, града, неке области у Србији где није било жртава ослободилачких, одбрамбених ратова, бораца али и цивила. И много је јама у неким државама бивше Југославије, где су опет цивили српског порекла страдали. То ће бити обавеза овог закона, да водимо рачуна и о тим местима. И на тај начин се поштује историја, традиција и поштује се и држава и њен народ. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем, колега Кнежевићу.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик мр Игор Бечић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Реч има народни посланик Игор Бечић.

Изволите.

ИГОР БЕЧИЋ: Поштовани председавајући, све ове дискусије мојих колега свакако су показале да све ово има везе с овим законским решењем, и када су у питању јавна предузећа, корупција, пољопривреда, брига о

деци, војска и полиција, просвета; све ове области су дале свој допринос када су у питању ратни меморијали. Да бивши режим није девастирао Србију, много раније бисмо могли да издвојимо буџетска средства за ова законска решења. Свима онима који су некада пљачкали и уништавали привреду и економију Србије данас смета то што председник Републике и Влада брину о грађанима Србије и боре се за свако ново радно место и за сећање на српске жртве.

Напади на председника и његову породицу представљају покушај да се не настави дијалог Београда и Приштине, да Србија капитулира и да скрене са курса којим иде под вођством председника Вучића, а то је политичка стабилност, привредни опоравак и модернизација Србије.

Хтео сам да укажем на непотребно ангажовање ресурса полиције, проистекло из потеза појединих опозиционих лидера који покушавају да доведу до нестабилности у Србији кроз наводне отмице новинара, серије лажних вести и бруталне нападе на председникову породицу. Када је у питању, рецимо, само случај наводне отмице новинара, имамо преко 30 сати интензивне потраге, у којој су учествовале бројне полицијске службе, БИА, целокупни апарат безбедносног сектора. Потрошено је, односно та операција је коштала преко 400.000 евра. Када рачунамо све ресурсе који су ангажовани, па и у овим наводним покушајима блокаде због горива или поводом ових лажних вести о тровању водом у Београду, све су то ресурси који се користе у полицији, која мора да процесуира те случајеве. Све је то новац који би могао да иде у овакве законске пројекте као што је овај данас на дневном реду, да дајемо за оно што је најпотребније, и за бригу о деци. Захваљујем се.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Снежана Петровић.

Реч има народни посланик Снежана Петровић.

Изволите.

СНЕЖАНА ПЕТРОВИЋ: Захваљујем, председавајући.

Уважени министри, поштоване колеге народни посланици, на Предлог закона о ратним меморијалима поднела сам амандман на члан 1. где се додаје нови став 2. и додатно дефинишу уводне одредбе овог закона.

Колико ћемо бити успешни, остварени и окренути ка будућности и будућим генерацијама, несумњиво зависи и од тога колико ћемо водити бригу о очувању традиције, историје и ратних меморијала у спомен људима који су своје животе дали за слободу земље и својих поколења.

Предлогом закона о ратним меморијалима Влада Републике Србије одговорно приступа решавању свих досадашњих проблема евиденције ратних меморијала, то јест војних гробаља, појединачних гробова,

надгробних споменика, спомен-плоча и места страдања бораца и дефинисању свега потребног да се према овим местима опходимо са највећим поштовањем и одговорношћу.

У циљу очувања и бриге о наведеном, образује се и Савет за неговање традиције ослободилачких ратова Србије ради давања мишљења поводом предлога за уређење ратног меморијала.

Заштиту ратних меморијала у Републици Србији спроводе надлежно министарство и јединице локалне самоуправе према месту где се ратни меморијали налазе, као и Министарство одбране у оквиру војних објеката за које је надлежно. Важно је да када се ратни меморијал налази ван простора јавног гробља или простора у својини Републике Србије, власник, купац или корисник непокретности обезбеђује приступ како би се спровеле потребне мере заштите или одавала пошта жртвама.

Јединица локалне самоуправе води бригу о редовном одржавању ратних меморијала који се налазе на њеној територији, а средства за одржавање планира у оквиру свог буџета. Изузетно, у циљу спречавања пропадања и оштећења ратних меморијала у Републици Србији који су од значаја за неговање традиције ослободилачких ратова, министар, на предлог завода за заштиту споменика културе, одређује начин и висину трошкова у којима ће Министарство учествовати и помоћи локалној самоуправи.

Желим још да нагласим да се на четрнаестом километру од града Ужица, града из кога ја долазим, налази велики Меморијални комплекс Кадињача као спомен-обележје палим борцима у новембру 1941. године, где је изгинуо читав Раднички батаљон, који је штитио одступницу наших ослободилаца када су се повлачили ка Санцаку. То је велики меморијални комплекс и сви ми становници западне Србије, града Ужица, цела држава, сви треба да водимо рачуна, како до сада тако и у наредном периоду, да се никада не забораве жртве палих бораца на територији наше земље. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Драган Савкић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Реч има народни посланик Драган Савкић.

Изволите.

ДРАГАН САВКИЋ: Хвала, председавајући.

Поштовани министре са сарадницима, поштоване колеге народни посланици, поднео сам амандман на члан 1. Предлога закона о ратним меморијалима. Предлажем додавање става 2, који гласи: „Законом о ратним меморијалима обезбеђује се свеукупни развој Републике Србије с посебним освртом на ефикасност правосудних институција“.

Заједно са језиком, писмом, историјом, религијом и обичајима, непокретна културна баштина, у коју спадају ратни меморијали, представља саставни део идентитета једне нације. Стога је неопходно да се посебна пажња посвети њиховој заштити.

Досадашња правна заштита меморијала садржала је бројне недостатке, што је створило потребу за доношењем новог закона који ће на један свеобухватан начин уредити ову област која је од изузетног значаја за Републику Србију. Пре свега, ова област је досад регулисана различито, а законска решења која се тичу ратних меморијала налазе се у различитим законским актима. Проблем је решен тако што Предлог закона о ратним меморијалима представља кодификацију прописа који регулишу ову област.

С друге стране, сва законска решења која су на снази донета су пре више од четрдесет година. Од тада, друштвени и политички токови су се знатно изменили а с њима и бројне институције којима је била поверена надлежност заштите ратних меморијала. То је довело до проблема који су произишавали из недефинисаних надлежности, те су стварали додатне финансијске трошкове, онемогућавали контролу над средствима која су се трошила у ову сврху и доводили до неефикасне заштите.

Предлог закона о ратним меморијалима, осим што представља решавање наведеног проблема... Имајући у виду значај ратних меморијала за Републику Србију али и значај Предлога закона, сматрам да се мора истаћи већ у првом члану Предлога закона значај који се остварује за свеукупни развој Републике Србије, ефикасност институција. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем, колега Савкићу.

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Александра Мајкић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Реч има народни посланик Александра Мајкић.

Изволите.

АЛЕКСАНДРА МАЈКИЋ: Захваљујем, председавајући.

Даме и господо народни посланици, поштовани министри са сарадником, поднела сам амандман на члан 1. Предлога закона о ратним меморијалима, с посебним нагласком на ефикасност локалне самоуправе. Тиме желим да додатно дефинишем садржину овог члана.

Овај закон је значајан пре свега због тога што после четрдесет година важења различитих прописа на јединствен начин регулише област ратних меморијала, а односи се на све области које се тичу ратних меморијала. Односи се на редовно одржавање, на инвестиционо одржавање, на вођење евиденција које се тичу ратних меморијала, а такође и на финансирање одржавања ратних меморијала.

Зашто је посебан нагласак на ефикасности локалне самоуправе када се говори о овом члану, тј. о овом закону? Пре свега због тога што овај закон по први пут јасно дефинише које су надлежности локалне самоуправе око уређења ратних меморијала. Јасно се ставља до знања да је редовно одржавање у надлежности локалне самоуправе, да локална самоуправа треба у свом буџету да одвоји одређена средства за редовно одржавање ратних меморијала, али се наводи да постоји и могућност да надлежно министарство издвоји одређена средства за финансирање ратних меморијала уколико локална самоуправа није у могућности да их редовно одржава.

Такође, оно што је значајно а односи се на повећање ефикасности локалне самоуправе јесте да је законом предвиђено и да ће се водити евиденција – како установе које су надлежне за заштиту ратних меморијала, тако и централна евиденција. Оно што се односи на јединице локалне самоуправе, то је да ће се водити евиденција локалних самоуправа како би се још једном пребројало колико у локалним самоуправама има ратних меморијала, како би се увидело у каквом су стању ти ратни меморијали и шта би требало да се уради да би се побољшало стање што се тиче ратних меморијала.

С обзиром на то да је Србија у претходном веку учествовала у шест ратова, у Првом и Другом балканском рату, у Првом светском рату, у Другом светском рату и ако рачунамо да су на територији бивше СФРЈ а касније и на Косову била само два рата, претпоставља се да је последица тога да у Србији постоји од 4.000 до 6.000 ратних меморијала. Ми смо због тога, због тих жртава које су поднете у тих шест ратова, у обавези да уредимо ову област. У обавези смо да нашу богату страдалничку и ослободилачку историју чувамо и памтимо и да неким млађима од нас и будућим поколењима оставимо добро сећање на све оно што смо постигли у претходном веку. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Милосав Милојевић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Реч има народни посланик Милосав Милојевић.

Изволите.

МИЛОСАВ МИЛОЈЕВИЋ: Уважени потпредседниче Народне скупштине, цењени министре у Влади Републике Србије, даме и господо посланици, у члану 1. Предлога закона предлажем да се дода став 2. који гласи: „Законом о ратним меморијалима обезбеђује се свеукупни развој Републике Србије с посебним освртом на унапређење приватног сектора“.

Као што можемо видети, овим законом се област заштите, одржавања, уређења, финансирања и евиденције ратних меморијала уређује на један свеобухватан начин. Ратни меморијал јесте сваки споменик, костурница, спомен-обележје и други јавни пијететни симбол од значаја за неговање традиције ослободилачких ратова Србије.

Србија је држава која је, иако мала, играла велику улогу у низу сукоба против освајачких сила и агресора. Поносни народ Србије је страдао и гинуо за слободу и правду током средњег века, у крвавим сукобима с краја 18. и почетка 19. века, затим у балканским ратовима, Првом и Другом светском рату, у каснијим сукобима и процентуално према броју становника увек подносио највеће жртве у светским размерама.

Захвална држава уважава и препознаје те жртве и у њихову част и сећање подигнута су бројна спомен-обележја. Наш је задатак сада да регулативом, доношењем овог закона уредимо поступање са тим ратним меморијалима, јер иако страдања нашег храброг народа никада неће бити заборављена, морамо осигурати да и симболи тог страдања, као подсетници, буду одржавани и постојани.

На територији Аранђеловца налазе се бројни споменици и спомен-обележја жртвама ослободилачких ратова и борбе српског народа против агресора, а наша је жеља да улагањем у ратне меморијале добијемо и шансу за економски развој. У даљем излагању о амандманима ћу навести примере везе ратних меморијала и начина како унапредити приватни сектор. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем, колега Милојевићу.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Миодраг Линта.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Реч има народни посланик Миодраг Линта.

МИОДРАГ ЛИНТА: Поштовани господине министре, даме и господо народни посланици, желео бих на почетку да похвалим иницијативу Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања да предложи Народној скупштини Републике Србије доношење једног закона чији циљ јесте ефикасније деловање државе у поступку заштите, одржавања, уређења, постављања и уклањања ратних меморијала. Мислим да је то заиста једна велика ствар и да је то исправљање историјске неправде јер такав закон је требало донети далеко пре, али шта је ту је, боље да урадимо то сада него да то чека поново неки наредни пут.

Оно где је моја дилема и моје питање министру Ђорђевићу јесте – да ли ће овим законом бити обухваћена српска стратишта и српске жртве са подручја некадашње злогласне Независне Државе Хрватске?

Зашто то питање постављам? Наиме, у члану 2. став 1. Предлога закона о ратним меморијалима стоји: „1) ратни меморијал јесте војно гробље, појединачни гроб, надгробни споменик, спомен-костурница, спомен-капела, спомен-црква, споменик, јавно спомен-обележје, спомен-плоча, место страдања, знаменито место и други пијететни симбол од значаја за неговање традиције ослободилачких ратова Србије.“ У члану 19. каже се: „Предлог за изградњу или постављање ратног меморијала мора да садржи опис конкретног ратног догађаја који је у складу са тековинама ослободилачких ратова Србије“. У члану 20. стоји: „Предлог за уклањање ратног меморијала мора да садржи релевантне доказе да је посвећен догађају који није у складу са тековинама ослободилачких ратова Србије...“. Коначно, у члану 22. став 3 – није дозвољена изградња или постављање спомен-обележја на конкретни ратни догађај који није у складу са тековинама ослободилачких ратова Србије.“

Дакле, овде постоји једна дилема да ли ће овим новим, целовитим законом о ратним меморијалима бити обухваћене, понављам, српске жртве и српска стратишта са подручја НДХ. Наиме, добро је познато да је за време злогласне НДХ страдало, на најмонструозније начине, преко милион Срба, да имамо преко хиљаду српских стратишта где су убијани српски цивили, српска деца, српске жене и мушкарци, и то на подручју севера Далмације, односно читаве Далмације, Лике, Баније, Кордуна, Славоније, Срема, Барање, Босанске Крајине, Херцеговине, Подриња, Семберије, централне Босне, Посавине, сарајевске области итд.

Оно што желим посебно да истакнем као важно питање јесте – ако нека удружења, неки грађани желе, односно апелују на Владу Србије да покрене нпр. ексхумацију српских жртава из Шаранове јаме у Лици... Добро је познато да на подручју данашње Хрватске и Босне и Херцеговине има преко 400 крашких јама и других подземних места где су у највећој мери бацани српски цивили и где се налазе кости српских жртава. Да ли Влада Републике Србије може на основу овог закона да предложи или подржи иницијативу појединих удружења и грађана, понављам, да се из Шаранове јаме, где је према проценама историчара Ђуре Затезала, оснивача Историјског архива у Карловцу, бачено, односно налазе се кости око 10.000 српских жртава...

Године 1990. двојица београдских спелеолога су се спустила у Шаранову јаму у Лици. Утврдили су да је она дубока између 42 и 46 метара, да је на дну ширина негде 6x4 метра и да су наслаге костију преко четири метра. Дакле, све процене говоре да се тамо налази између 9.000 и 11.000 српских жртава.

Понављам, таквих крашких јама и других места има велики број. Дакле, преко 400 самих крашких јама и других подземних места.

Такође, оно што је важна ствар, да ли по овом закону Република Србија може да покрене иницијативу да се обнове спомен-обележја на подручју данашње Хрватске која су порушена током деведесетих година?

Ово су питања која су мени постављала завичајна удружења са подручја Хрватске, Републике Српске, Федерације БиХ и значајан број појединаца, па бих вас на крају још једном замолио и питао – да ли ће овим законом бити обухваћене и српске жртве и српска стратишта са подручја НДХ?

Моје је мишљење да би требало размишљати да у томе закону поред формулације „ослободилачки ратови Србије“ стоји и додатак „ослободилачки ратови српског народа“. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Звонимир Ђокић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Реч има народни посланик Звонимир Ђокић.

Изволите.

ЗВОНИМИР ЂОКИЋ: Захваљујем, председавајући.

Поштовани господине министре, поштовани народни посланици, доношењем закона о ратним меморијалима Република Србија законски регулише ову област и показује своје поштовање према нашој заједничкој потреби за очувањем достојанственог сећања на жртве и учеснике оружаних сукоба у прошлости.

Наш циљ је да и на овај начин не дозволимо прекрајање историје у којој би постало свеједно ко је био на којој страни. Овим законом и нашим будућим односом према ратним меморијалима афирмисаћемо принцип родољубља и патриотизма, који су у времену владавине „жутог предузећа“ доведени чак до негативног значења. Ругање појму патриотизма слушали смо управо од оних којима и данас све смета, а посебно им смета напредак, опоравак и јачање Србије у сваком смислу. Али нећу о њима, не заслужују припадници „жутог предузећа“ толико пажње, јер кога још у Србији интересује шта мисли неко ко је једва прешао цензус.

Дакле, овим законом и својим односом према ратним меморијалима ми поштујемо принцип равноправности и уважавамо историјске, националне, политичке, верске и друге особености, али и афирмишемо антифашизам, родољубље, разумевање и сарадњу са свима у региону и шире са којима делимо исте вредности. Међутим, као што је и председник Вучић недавно рекао, нећемо дозволити прекрајање историје у којој ће они у региону који су били на страни фашиста у Другом светском рату и на страни освајача у Првом да нам држе придики и предавања о слободи и другачијем погледу на прошлост.

Република Србија ће током ове године имати низ манифестација којима ће обележити сто година од победе у Првом светском рату, а заштитом ратних меморијала и места страдања показаћемо поштовање према својој прошлости и према свима који су положили своје животе за будућност своје отаџбине, за нас и нашу будућност. Цитираћу опет речи председника Александра Вучића: „Славимо победу у Првом светском рату, за разлику од других, који увек славе нека примирја. Ми славимо победу јер смо били на правој, слободарској страни у Првом, као и у Другом светском рату“.

На крају, ако и не усвојимо мој амандман, позивам све народне посланике да усвојимо Предлог закона о ратним меморијалима, који је поднела Влада. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем, колега Ђокићу.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Радмило Костић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Драган Вељковић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Ана Карацић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Јован Палалић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Огњен Пантовић.

Да ли неко жели реч? (Да.)

Реч има народни посланик Огњен Пантовић.

Изволите.

ОГЊЕН ПАНТОВИЋ: Хвала.

Даме и господо народни посланици, Србија има богату али и страдалну историју. Увек смо били на страни истине и правде. У 20. веку смо доживели чак три геноцида, али сваки пут смо се уздигли и наставили да градимо нашу земљу. Наша војска је победама у Колубарској, Церској бици, на Солунском фронту и другим исписала једне од најбитнијих страница наше величанствене историје. Такође, у Другом светском рату наш народ се први у поробљеној Европи подигао против нацистичке Немачке. И у последњим ратовима наши војници су храбро бранили наш народ и борили се тада против највећег војног савеза у свету.

Оно што ми морамо да учинимо јесте да се никада не забораве ове победе, ови храбри људи који су своје животе уградили у темеље слободе коју ми данас уживамо. Управо је овај закон који уређује област добар начин да то урадимо.

Било је и периода када су покушали да нам прекину нит са нашом славном историјом, када су покушали да нас убеди да треба да се ње

стидимо, али нису успели да убеди српски народ у то. Данас се Србија с поносом сећа свих храбрих војника, сељака, обичних грађана који су дали животе да бисмо ми данас живели у слободи. Обележавају се празници и води се рачуна о ратним меморијалима. За разлику од неких прошлих, ова власт добро разуме да нема јаке земље и економије ако се урушава национални идентитет једног народа.

Управо је овај предлог закона онај који ће сачувати ратне меморијале и оставити их генерацијама које долазе. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Милимир Вујадиновић.

Реч има народни посланик Милимир Вујадиновић.

Изволите.

МИЛИМИР ВУЈАДИНОВИЋ: Хвала.

„За ову земљу вреди погинути“. Ово су последње речи Тибора Церне, грађанина Републике Србије мађарске националности, који је погинуо 1999. године на Кошарама бранећи Косово и Метохију и Србију од шиптарских терориста и напада НАТО алијансе.

Данима је снајпериста на Кошарама наносио огромне губитке српској одбрани. Пошто је тај плаћеник Легије странаца био добро камуфлиран и није било могуће лоцирати место са кога дејствује и наноси губитке српској војсци, Тибор Церна је самоиницијативно, у априлу, устао из рова са намером да сачека метак и на тај начин допринесе откривању снајпера и његовој елиминацији. Управо то се и десило: снајпериста је лоциран, онда елиминисан. Много живота је на тај начин спасено, али, нажалост, Тибор Церна је изгубио живот.

Управо ово јесте прича како на најбољи начин можете допринети сопственој земљи и прича о одговорности према сопственој земљи и сопственом народу. Међутим, одговорност је и када те и такве поступке поштујете и чувате у сећању сопственог народа. Одговорност је када институционално чувате сећање на Тибора Церну и све оне који су њему слични. Управо то има и ова власт. Прошле године у јуну председник Вучић је заједно са Катом, мајком Тибора Церне, у Дебељачи код Ковачице открио споменик или ратни меморијал овом српском хероју, тј. хероју Србије. Ово није споменик само Тибору Церни, него свима онима који су као он уградили себе у ову земљу.

Интенција мог амандмана је да допринесе борби против криминала и кроз ово законско решење. Нажалост, могуће је, а и сведоци смо да се то дешавало у прошлости, да криминал зађе и у ову област. Није ли криминал када људе попут Тибора Церне стигматизујете, називате агресорима у

сопственој земљи, понижаваате, хапсите и затварате у казамате широм земље и света?

Није ли криминал када непријатеље и терористе који су одговорни за најмонструозније злочине некажњено пуштате из затвора у Србији, као што је случај са браћом Мазреку, која су пуштена из нишког затвора под веома чудним околностима, браћом Мазреку која су одговорна за најстрашнији злочин у селу Клечка на Косову и Метохији?

Није ли криминал када шиптарске терористе почнете да називате „наоружаним Албанцима“, а НАТО агресију „интервенцијом“?

На крају, криминал је када негде на крају, да кажем, тог фаталног 5. октобра девастирате и уништите споменик „Вечна ватра“, који је подигнут у знак сећања на жртве НАТО агресије, када уклоните текст са њега који је објашњавао зашто је и како подигнут тај споменик.

Овај мој амандман је управо међа између те две ствари: између онога што смо видели прошле године на откривању споменика Тибору Церни и онога што смо видели на заласку 5. октобра када је у питању споменик „Вечна ватра“.

Мој амандман је и међа између односа ове владе и овог председника према делима Тибора Церне и њему сличних и оног страшног и тешког периода владавине ДОС-а, али и симболична опомена онима који ће у будућности спроводити ово законско решење да никада више не дозволе такве, у најмању руку речено, криминалне активности у овој области. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик доцент др Михаило Јокић.

Реч има народни посланик Михаило Јокић.

Изволите.

МИХАИЛО ЈОКИЋ: После свих ових дискусија јасно је да је овај закон добродошао, али да није коначан и да ће врло брзо доживети измене и допуне, што је свакако добро.

У својој дискусији говорио бих о односу ових закона које доносимо и буџета. Видели сте, када год смо доносили неки нов закон, увек је постојала реченица или страница или пола странице о томе колико нови закон утиче на потрошњу, да ли повећава трошкове буџета, да ли тражи нови новац из буџета, а никада нисмо говорили о томе да ли нови закон доноси нови новац, да ли пуни буџет. Сви ми који данас говоримо о овим амандманима, говоримо о томе како ће тај закон који ће бити донет пунити буџет, јер новац који излази из буџета, господо, мора се у тај наш буџет враћати, у што већем проценту; најбоље је када се враћа оплођен, са процентом већим од сто.

Ја ћу на једном малом примеру доказати како се у васпитно-образовном процесу... Наглашавам, васпитно-образовном процесу, јер овде је посебно истакнута та васпитна компонента. Узмимо само програме рада предшколских установа, основних и средњих школа. Ако остваримо контролу само над тим делом, а тај програм иде на школски одбор, иде у Министарство просвете, иде у управу општине, у управу града, и ако обезбедимо да ученици прво упознају себе, своју домовину, свој округ и своју Републику, па тек онда пожеље да напусте земљу, знате ли колике ћемо уштеде направити? Кренимо од наставе историје, ваннаставних активности, од екскурзија, од часова разредних старешина. Овај закон мора бити приручник за све оне који раде у васпитно-образовним установама.

Значи, ради се о новцу који се троши, који помаже едукацији, васпитању, образовању, патриотизму итд. Али морамо кренути од себе, од свог завичаја, па тек онда изаћи ван граница. Толико и хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Горан Ковачевић.

Реч има народни посланик Горан Ковачевић.

Изволите.

ГОРАН КОВАЧЕВИЋ: Даме и господо, поштовани министре, иако се може закључити, то и јесте тачно, да економски резултати јесу последица оперативног деловања у једној фискалној години, немојмо никако сметнути с ума да функционисање једне нације у ствари у економији зависи од њеног наслеђа.

Економски меморијали, успомене, сећања у Србији јесу нешто што нам стоји увек ту негде, јесу мање болни него ратни меморијали, али, свакако, последице тог сећања и погрешних одлука могу да буду болне и оставиле су велике последице за функционисање државе Србије. И економска теорија то каже; када говоримо о буџету као кључном фискалном параметру за једну нацију, онда једна од подела буџета каже да је буџет у ствари све оно што смо наследили од претходних генерација у области инвестиција, машина, опреме која омогућава да у једној фискалној години наша генерација, то је други критеријум, направи то што направи. И, трећа ствар код буџета јесте да позајми, односно остави будућим генерацијама оно што остави.

Када неке будуће генерације буду сагледавале оно што смо ми од 2015. године радили и када се буду сећале и наших економских меморијала, онда с правом можемо да будемо поносни на Владу Републике Србије, председника државе Александра Вучића, јер смо ми од 2015. године у сећању Србије, у економској политици уградили макроекономску стабилност. Сећање и параметри макроекономске

стабилности од 2015. године који се тичу раста друштвеног бруто производа у 2018. години од 4,5% и у 2016. и 2017. години, пад нивоа незапослености, односно раст нивоа запослености, стабилна стопа инфлације јесте сећање које је такође битно за будуће генерације као и сећање наше на ратне меморијале генерација пре нас.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Ана Чарапић.

Да ли неко жели реч?

Реч има народни посланик Ана Чарапић.

Изволите.

АНА ЧАРАПИЋ: Захваљујем, председавајући.

Поштовани министре са сарадницима, даме и господо народни посланици, неговање културе, историје и културноисторијског наслеђа јесте одлика савременог друштва. Релевантни економски показатељи говоре да смо међу четири државе у Европи са највишом стопом привредног раста. Ми упоредо са привредним растом спроводимо мере за убрзани привредни развој, а о томе сведочи закон о ратним меморијалима о ком данас расправљамо.

Амандман сам поднела на члан 1. зато што неговање и обележавање традиције али и одавање почаста палим борцима из ослободилачких ратова јесте одлика свеукупног развоја, зато што Србија данас има и средстава и воље за одавање почаста палим борцима из ослободилачких ратова.

Сви делови наше земље, да ли је у питању исток или запад, север или југ, богати су историјом. Топлица, одакле ја долазим, одувек је давала најбоље јунаке. О томе говори чувени топлички Гвоздени пук, али и отпор становништва који је кулминирао кроз Топлички устанак 1917. године у окупираној Србији за време Првог светског рата.

У част Гвозденом пуку односно Другом пешадијском пуку „Књаз Михаило“, мештани села Игриште покренули су иницијативу за подизање споменика. На иницијативу мештана, након дугог низа година подигнут је споменик 2016. године, у сарадњи са Општином Куршумлија. Споменик је подигнут палим борцима из ослободилачких ратова из периода од 1912. до 1918. године. Вредност споменика је преко 30.000 евра, висина споменика је 5,3 метра, а на самом споменику је исписан део српске историје и имена палих бораца из ослободилачких ратова из тог периода.

Иницијатива за подизање споменика, како сам већ рекла, покренута је пре више од десетине година, а завршена је тек 2016. године у сарадњи с Општином Куршумлија, на челу са Српском напредном странком. Све то говори да наша влада негује прошлост али и ради све да грађани Србије у будућности живе боље. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Бранко Поповић.

Да ли неко жели реч?

Реч има народни посланик Бранко Поповић.

БРАНКО ПОПОВИЋ: Захваљујем, председавајући.

Поштовани министре, даме и господо народни посланици, политика Владе Републике Србије огледа се у обезбеђивању и реализацији стратешких пројеката и новим инвестицијама, чиме се стварају најповољнији услови за развој наше државе.

Јединице локалне самоуправе старају се о редовном одржавању ратних меморијала који се налазе на њиховој територији, а средства се планирају и обезбеђују у буџету јединица локалне самоуправе.

Општина Нова Варош, поред улагања у здравство и здравствене установе, веома активно ради на креирању нових идеја и нових пројеката које усмерава ка бројним конкурсима државе. Преко седам милиона динара је одобрено и обезбеђено у буџету Републике Србије за пројекат проширења Завичајног музеја у Новој Вароши. Пројектом је предвиђена адаптација простора у коме ће бити спомен-соба посвећена војводи Петру Бојовићу, као и стогодишњици од завршетка Великог рата. Осим грађевинских радова, планирано је и опремање Музеја новим експонатима.

Такође, Општина Нова Варош је у буџету издвојила 1,5 милиона динара за подизање споменика за око 1.200 Нововарошана који су дали живот за слободу у два балканска и у Првом светском рату. Споменик ће бити подигнут 1. новембра, на Дан општине, када ће се обележити стогодишњица пробоја Солунског фронта и ослобођења Србије од окупатора у Великом рату, као и 160 година од рођења војводе Петра Бојовића.

Ове чињенице су доказ добре политике Владе Републике Србије, која темељно реализује пројекте од виталног значаја и води рачуна о неговању успомена на наше јунаке, а истовремено ради све на стварању боље будућности за све наше грађане. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик прим. др Милован Кривокапић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Жарко Богатиновић.

Да ли неко жели реч?

Реч има народни посланик Жарко Богатиновић.

Изволите.

ЖАРКО БОГАТИНОВИЋ: Даме и господо народни посланици, уважени министри са сарадницима, на територији града Лесковца налази се 36 споменика, од тога десет у самом граду и 26 у приградским насељима и селима, 14 спомен-чесама, од којих је једна у самом граду, 40 спомен-биста, од којих су 23 у самом граду и 17 у околним местима и 124 спомен-плоче, од тога 28 у самом граду и 96 у околним местима. Од ових спомен-обележја, око две трећине је посвећено Другом светском рату, затим ратовима од 1912. до 1918. године, те ратовима од 1990. до 1999. године, док су један споменик и једна спомен-плоча посвећени Другом српско-турском рату 1877–1878. године. Сва спомен-обележја подигнута су у 20. веку, а већина у његовој другој половини.

Ослободилачки ратови су показали несаломивост духа српског народа, који почива на његовим карактерним особинама и богатом историјском сећању. Сем усмене и писане речи, велику улогу у неговању тог сећања имају ратни меморијали.

За Лесковчане су посебно значајни Спомен-парк на Хисару који чини Статуа победе и 17 каменова са именима најистакнутијих бораца лесковачког краја у Другом светском рату; затим, Спомен-обележје Арапова долина у којој је стрељано 500 родољуба 1941. године, те Споменик палим за слободу који се налази у централном Градском парку и посвећен је палим у ратовима 1912–1918. године, а подигнут је 1927. године поводом прославе педесетогодишњице ослобођења од Турака. Такође, Спомен-чесма невиним жртвама савезничког бомбардовања Лесковчана 1944. године, која се налази испред апотеке „Сутјеска“, и Споменик погинулима у Другом светском рату у Белановцу.

Треба поменути Споменик палим српским херојима 1915. године који се налази на путу Лесковац–Власотинце, где је 24. октобра 1915. године једна чета трећепозиваца Трећег пешадијског пука погинула бранећи мост на Јужној Морави; Споменик седморици незнатих јунака палих при одбрани Лесковца 1915. године, који се налази у Касарни „Јужни логор“, отворен 1936. године пред државним чиновницима, лесковачким индустријалцима, трговцима и грађанима Лесковца. Споменик невино палим жртвама у Араповој долини 1917. године налази се у близини цркве на Светоилијском гробљу. Треба истаћи и Споменик аустроугарским војницима на гробљу у селу Доње Стопање који су сами аустроугарски војници подигли својим саборцима.

Однос према оваквим меморијалима јесте темељно цивилизацијско понашање сваког народа. Место споменика и спомен-обележја морају бити светиња, која се никада не сме оскрнавити. Водећи се мишљу да се историјска прошлост као основа напретка будућих генерација не може и не сме заборавити, Град Лесковац се брине и редовно одржава сва

поменута спомен-обележја, о чему говоре и бројне акције. Челници Града редовно се одазивају позивима на учешће у обележавању значајних годишњица и полагају венце на спомен-обележја. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Верољуб Арсић.

Да ли неко жели реч?

Реч има народни посланик Верољуб Арсић.

Изволите.

ВЕРОЉУБ АРСИЋ: Поштовани господине министре, неким својим колегама посланицима не могу да се начудим због неких њихових дискусија у Народној скупштини Републике Србије. Не могу, зато што нисам присталица тезе да је у рату и љубави све дозвољено, па самим тим и у политици, и не могу да прихватим чињеницу да све има своју цену, па чак и слобода и част.

Постављање питања које је то ослободилачке ратове Србија водила је, у најмању руку, јако безобразно. Овде причамо о меморијалима који треба да обележе и места српског страдања и великих српских битака и победа 1912. године. Моје колеге посланици су заборавиле да тамо где српски војник није дошао, није био ослобођен ниједан народ. Чак је и Албанија добила своју државност победама српске и црногорске војске. Али ми ћемо увек да кривимо нешто ради политике и стицања политичких поена, неку политичку власт, да бисмо дошли до неке политичке користи. Мислим да томе нема места у Народној скупштини Републике Србије.

На страну то што су ти исти народи које смо ослобађали и који су живели са Србима, ваљда да би оправдали злочине према својим комшијама а нашим сународницима, српску војску и српски народ проглашавали окупатором.

Не знам, моје колеге посланици који бране тај став, да ли бране и своје сународнике који вековима живе ван граница Србије. Да ли су они окупирали сами себе, да ли су сами себе убијали, да ли су сами себе бацали у јаме, да ли су сами себе протерали бежећи, нажалост, и у новијој српској историји, од усташког ножа, од усташког злочина, у Србију, матицу? Кога то бране моје колеге посланици? Ако бране оне који су протерали српски народ у матицу са њихових вековних огњишта, зар то није нови злочин, па поново тим људима правимо злочине?

Српски народ је своју слободу скупо платио. Баш зато је тако брани. Баш зато су они који су нас без икаквог разлога напали 1999. године били изненађени како смемо и можемо и колико можемо да се бранимо.

Сада, да би оправдали њихове злочине који су се дешавали широм тадашње Савезне Републике Југославије и данашње Србије, треба да се свали кривица на политичко руководство, које је ваљда само себе напао,

напало сопствени народ. Грешака имамо, треба да их преиспитујемо, али ниједна није ни близу била довољна да се нама тако нешто дешава. Зашто онда моје колеге народни посланици бране ту агресију и оправданост те агресије? Зашто нам бране данас да говоримо о херојству српске војске, о страдању српских цивила, о страдању српске деце? Ваљда да би оправдали злочинце према српском народу у последњих сто година.

Почињени су многи злочини. Не постоји политичка идеја, не постоји политичка идеологија која то може да оправда, а да притом човек остане при здравој памети или чисте душе. Сада хоће да нам забране да наше војнике који су нам донели слободу коју и дан-данас уживамо, да наше жртве цивилне, да за њима не тугујемо, да не смемо да обележавамо њихова стратишта, да не смемо да обележавамо места где су биле велике победе. Ја то не разумем.

Не могу да разумем ни комунистичку идеологију која је била од 1945. године до распада СФРЈ – зарад неког братства и јединства, забрањивали су нам исто да славимо своје победе и обележавамо места где су наши страдали. Али тога нема, та идеологија је пропала. Која сада идеологија моје колеге нагони да раде нешто овако, да исмевају форму амандмана, подсмевајући се жртвама и ослободиоцима? То не могу да схватим, не могу то да разумем.

Зато мислим да треба овакав закон да се донесе, да учимо нашу децу како смо до слободе дошли, да не би нестали, да жртве које је наш народ имао не би биле безразложне. А они који се противе томе – њихови животи су безразложни.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: По амандману, народни посланик Гордана Чомић.

Изволите.

ГОРДАНА ЧОМИЋ: Захваљујем.

Амандман који је у претресу, који је поднет и о коме је говорио колега народни посланик гласи: „Законом о ратним меморијалима обезбеђује се свеукупни развој Републике Србије, с посебним освртом на развој пословне климе.“ О томе се ради у овом амандману и ваља у образлагању „за“ казати како то овај закон утиче на развој пословне климе.

У једном доста логички натегнутом могло би се казати – има смисла ако се за развој пословне климе подразумева зрелост једног друштва које је суочено са својом садашњошћу, својом прошлошћу и тако суочено спремно да развија и пословну климу и структуру сопственог друштва да би могло да буде заиста развијено и успешно. Али то је врло натегнута логика и зато овај амандман спада у један од многих недостојних амандмана када се подноси амандман који, понављам, гласи: „Законом о

ратним меморијалима обезбеђује се свеукупни развој Републике Србије, с посебним освртом на развој пословне климе“.

Већ сам напоменула једном, а поновићу пошто је очигледно да имамо неспоразум, баналан, али дубок, да ова техника да се користи време које је додељено свим посланицима јесте можда легална, али је у случају овог закона потпуно нелегитимна. Користити један овакав амандман да би се с правом говорио свој став, што о ратним меморијалима што о страдањима људи у нашој држави, представља линију коју часни људи не прелазе.

Када би било зрелости друштва, моје питање о томе које смо ратове деведесетих изгубили, а у којим смо ратовима победили, добило би одговор од тог зрелог друштва, а не омаловажавање, ругање и жртвама и мртвима из ратова деведесетих и свих ратова пре.

Митски речник је легалан, није легитиман ако хоћете да спојите ратне меморијале и развој пословне климе, да злоупотребите процедуру у Скупштини и урадите оно што сматрате да је дозвољено зато што припадате већинској коалицији у Скупштини. Није већина та која даје легитимитет, никад није била. Вредности које људи заступају дају легитимитет. Хвала вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Реплика, народни посланик Верољуб Арсић.
Изволите.

ВЕРОЉУБ АРСИЋ: Даме и господо народни посланици, ја сам искористио право да поднесем амандман да бих изнео свој политички став, и легално и легитимно. Изнео сам га, говорио сам о томе како неки хоће да нас ућуткају, како не желе да се знају злочини над српским народом, како не желе да се зна за ослободилачку традицију српског народа, како желе да оправдају злочине који су чињени над српским народом, и у Србији и ван Србије.

Драго ми је што су неке моје колеге направиле идентификацију ко су и шта су нападајући мој амандман и разлоге зашто сам хтео да дискутујем о овој теми.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Реплика, народни посланик Гордана Чомић.
Изволите.

ГОРДАНА ЧОМИЋ: Једина народна посланица која у Народној скупштини и у јавности Србије и владајућу већину и значајне људе у владајућој коалицији и мањину пита које смо ратове деведесетих изгубили, а у којима смо победили сам ја. Нико други то не пита, сви други подразумевају. А ја одговоре на та питања сматрам неопходним да бисмо заиста могли да садашњост коју живимо без одговора на та питања претворимо у заједничку добру, развојну будућност.

Ако икада будем хтела да споменем оно што се клеветом ставља у моју изјаву, нећете имати никакве сумње. Ја говорим врло јасно, недвосмислено. Свака врста ружења које покушавате да уметнете уместо овог једноставног питања, на које сам само од једне особе добила одговор... Нећу спомињати имена, *nomina sunt odiosa*, значајан човек, утицајан, рекао је – рат са НАТО-ом смо изгубили, а народ је победио, а у осталим ратовима нисмо учествовали. То је једини одговор који сам добила о страдањима десетина и стотина хиљада људи.

Знам да ово није посао министра Зорана Ђорђевића и жао ми је што овај дијалог водим са вама. Ово је посао нас народних посланика. Ја свој посао обављам. Можда ће се појавити још неко ко ће питати – које смо ратове деведесетих изгубили, у којима смо победили, зато што од тога зависи примена закона о ратним меморијалима.

Ја бих волела да овај закон има пуну примену, и без амандмана недостојних расправе. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Право на реплику, народни посланик Верољуб Арсић.

Изволите.

ВЕРОЉУБ АРСИЋ: Даме и господо народни посланици, ја то питање нисам поставио. Ја сам поставио питање – зашто моје колеге посланици не желе да обележавамо места која су стратишта српског народа? Ја сам постављао питање – када ће коначно сви да одговарају за злочине над српским народом? Ја сам постављао питање – зашто је на Србију извршена незаконита и ничим изазвана агресија 1999. године? Ја сам та питања постављао. И још једно – коме је у интересу да се не обележавају та места? Коме је у интересу да српски народ не воли слободу и коме је у интересу да се не зна и крије колико је та слобода скупо плаћена? Плаћена је животима, а не новцем. А неки би за новац, да могу, узели и живот некоме.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: По амандману, народни посланик Александар Мартиновић.

Изволите.

АЛЕКСАНДАР МАРТИНОВИЋ: Даме и господо народни посланици: Демократска странка, 11000 Београд, Теразије. Генерал-пуковник Ратко Младић, начелник Генералштаба Војске Републике Српске.

„Поштовани господине генерале, у име свих чланова Демократске странке и у моје лично име, свим војницима, подофицирима, официрима и вама лично честитам Дан Војске Републике Српске.

Војска Републике Српске, настала у рату за слободу, је пример како једна мала али народна војска може успешно сачувати државу и

заштитити народ. Без обзира на мировне преговоре“, напомињем, без обзира на мировне преговоре, „чији успех сви желимо, нама је потребна снажна војска, како би друга страна“, знате и која, хрватско-муслиманска, „одустала од намере да настави рат.

Надам се да ће српски народ као и Војска Републике Српске већ следећи Видовдан дочекати у миру.

С поштовањем, др Зоран Ђинђић, председник Демократске странке, Београд, 28. јун 1994. године“.

Моје питање за госпођу Чомић – да ли је питање у којим ратовима је Србија учествовала а у којима није, које ратове смо добили а у којима изгубили питала некадашњег председника Демократске странке?

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Право на реплику, народна посланица Гордана Чомић.

Изволите.

ГОРДАНА ЧОМИЋ: Захваљујем.

Одговор који је дао он Демократској странци, који је дао зато да би се направила стратегија прекида политике сукоба, изолација, ратова и санкција је – ова наша Србија је све ратове изгубила. Док се не суочимо са тим да смо ратове изгубили, нећемо умети да побеђујемо у миру.

Нису то речи за које овде ја имам ушију, али то не значи да те речи не стоје као кремен-камен у свему ономе што Србија ради. Оно што владајућа већина не види, на тим речима је изграђена одбрана изборних резултата 2000. године; на тим речима је урађен сав посао који се данас ружи и клевеће; на тим речима почивају европске интеграције и нормализација разговора са Приштином. И то је политика коју неуспешно, на насилан, вербално насилан начин, води Српска напредна странка.

Није мало задовољство видети да је идеја Демократске странке победила, али је...

Можете викати колико год хоћете. Неуспешно, нестручно, на насилан начин и ругањем владавини права спроводите идеју Демократске странке, која вас је победила, и речи човека – све смо ратове изгубили, хајде да се сабирамо да бисмо могли у будућности да побеђујемо. Никад то нисте разумели, не разумете то ни сада, али ја разумем да не разумете. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

Право на реплику, народни посланик Александар Мартиновић.

Изволите.

(Радослав Милојичић: Нешто мудро сада, немој као Арсић.)

АЛЕКСАНДАР МАРТИНОВИЋ: Не могу мудрије од господина Милојичића, он је најмудрији политичар у овој скупштини, али покушаћу на свој начин.

Овај језик фраза који смо чули, језик фраза које ништа не значе, које покушавају да сакрију једну тужну истину, а то је да је ДС данас једна, нажалост или на срећу неких, обична политичка развалина, једна имовина коју је за ситан новац купио највећи тајкун у Србији, Драган Ђилас, не може да прикрије чињеницу да ми госпођа Чомић није одговорила на питање. Ако је српски народ изгубио све ратове које је водио током деведесетих година, како је онда председник Демократске странке Зоран Ђинђић 1994. године написао у овом писму да је Војска Републике Српске настала у рату за слободу и да је та војска пример како једна мала али народна војска може успешно – не неуспешно, него успешно – сачувати и заштитити народ?

Ма колико да ви на вашим главним одборима без кворума држите слику Зорана Ђинђића, ви не видите чак ни оно што је он видео. Република Српска је једна велика победа српског народа. Република Српска је једна велика победа Србије.

Подсмевате се. Ја мислим да само политички слеп човек не може да види да је стварање Републике Српске...

(Председавајући: Захваљујем, колега Мартиновићу.)

Завршавам.

... Државе српског народа, једине српске државе српског народа западно од Дрине, велики успех, пре свега српског народа који је живео на просторима БиХ, али и Републике Србије.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

Право на реплику, народна посланица Гордана Чомић.

Изволите.

ГОРДАНА ЧОМИЋ: Захваљујем.

Не спорећи вашу перцепцију да је рат за Републику Српску један од ратова у којима је Србија победила, мало ћете имати с том тврдњом проблем са званичним извештајима о томе како је Србија учествовала у рату у Босни. А још већи проблем ћете имати са данашњом званичном спољном политиком Републике Србије.

(Марко Атлагић: Хајде.)

Но, било како било, народни посланици који додају „ајдее“ могу ајдее са мном у Книн, ако хоћете. Ја могу у Книн, могу и у Јамарје, могу и у Цимеше; могу где год у Хрватској. Надам се да ће тај посланик без проблема прећи границу па показати своје поносно лице у Крајини. Не знам, питам. С обзиром на то да се тамо одржавају састанци посланика, народни посланик има вољу да додаје и учествује, па ко велом – што не бисмо, власт и опозиција, у Хрватску?

Без обзира на то што нас двоје нећемо у овом разговору ни на који начин доспети до одговора на питања која ја постављам, добро је да се бар

оволико разговара о једној важној теми, јер су у питању били живи људи. Неки који су рањени, неки који су протерани, неки који више нису живи. Због тих људи правимо закон о ратним меморијалима.

У име тог дубоког поштовања истине, ја имам примедбу на начин како третирасте амандманима ову тему. И увек сам спремна за дијалог о резултатима ратних политика деведесетих. Једном ћемо то имати као озбиљну тему и посебно, а не овако успут, уз амандмане недостојне расправе.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колега Мартиновићу, даћу вам право на реплику, само пре вас повреда Пословника.

Реч има народни посланик Вјерица Радета.

Изволите.

ВЈЕРИЦА РАДЕТА: Члан 107. Заиста, веома увредљива расправа малопре, увредљива за сваког Србина, за Републику Србију, за Републику Српску, а онда то значи и за сваког народног посланика.

Не знам шта је госпођа Чомић мислила под тим да то што је колега рекао како је настала Република Српска и да је то заиста држава српског народа, да ћемо имати проблема кад се будемо негде сретали на ту тему. Можда тамо где она иде да разговара. Можда код Скота, можда у Сорошевим којекаким фондацијама. Али где год се разговара са Србима и са свим грађанима који живе у Србији и који су лојални Републици Србији, сасвим извесно да тих проблема нема, нити ће их бити. Република Српска јесте понос српског народа. Заиста не разумем да неко може другачије да говори о тој држави, о тој правој српској држави.

Каже госпођа Чомић где она све може да оде. Па, нисам баш сигурна да тиме треба да се хвали. Много је овде људи који су рођени у Републици Српској Крајини, на територији садашње Босне и Херцеговине, садашње Хрватске и многи не могу да оду тамо, али не зато што Гордана Чомић вреди више него они, него зато што су они или неко њихов учествовали у ратовима, зато што су гинули у Републици Српској, у Републици Српској Крајини. Мислим да нико нема право да на ову тему на овај начин разговара и хвали се да може да оде и у Книн. Можда може и 4. августа, када нико нормалан не би пожелео да оде тамо. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Да ли желите да се Народна скупштина у дану за гласање изјасни о указаној повреди Пословника? (Не.)

Захваљујем.

Право на реплику, народни посланик Александар Мартиновић.

Изволите.

АЛЕКСАНДАР МАРТИНОВИЋ: Госпођа Чомић је рекла да можемо да се сретнемо у Книну. Те речи је упутила професору Марку Атлагићу. Па, госпођо Чомић, не сумњам да ви можете да одете у Книн

кад год то пожелите. И док сте били на власти, ви сте водили политику – драги Иво, ако се не варам. Хвалили сте се како ће Иво Санадер да вам поклони на хиљаде и хиљаде, додуше на хрватски језик преведених, страница тековина ЕУ. Наравно, никада Србија те преводе није добила.

Не сумњам да ви у Книн можете да одете. Можете ви да одете и у Загреб и не сумњам да ће вас тамо врло гостољубиво дочекати. Нажалост, Марко Атлагић у своју родну Далмацију и у свој родни Книн тешко да може да оде, зато што је био министар у Влади Републике Српске Крајине, зато што је бранио српски народ у Републици Српској Крајини онда када му је било тешко. Као универзитетски професор, 1995. године обрео се у Србији као избеглица, управо због оних које сте ви својевремено, док сте били на власти, називали – драги Иво, драги Стипе итд.

Али хоћу да вас подсетим на нешто друго, госпођо Чомић. Ви из Демократске странке кријете, као змија ноге, оно своје друго лице – тада сте га називали родољубиво, данас га називате ратнохушкачко.

Дозволите само, господине Милићевићу, да прочитам, кратко је. Саопштење Демократске странке, од 2. октобра 1990. године, поводом хапшења председника Српског четничког покрета др Војислава Шешеља.

(Народни посланици ДС-а додају.)

Да, да, полако.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колега Мартиновићу...

АЛЕКСАНДАР МАРТИНОВИЋ: Завршавам.

(Александра Јерков: Истекло је време.)

Да, да, време је да се покаже шта је ДС...

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем, имаћете могућности у наставку.

АЛЕКСАНДАР МАРТИНОВИЋ: Дозволите, господине Милићевићу.

Време је да се покаже...

Видите како су нервозни. Чим човек хоће нешто да чита, одмах почињу да вичу.

Дакле: „Поводом хапшења др Војислава Шешеља од стране органа унутрашњих послова због тога што је уписивао добровољце и организовао помоћ у људству српском народу у Хрватској, Главни одбор ДС одлучно захтева да се др Војислав Шешељ одмах пусти на слободу...”

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колега Мартиновићу, захваљујем.

АЛЕКСАНДАР МАРТИНОВИЋ: „Хапшење и осуда Војислава Шешеља је најфлагрантнија повреда елементарних грађанских права и доказ повампирења члана 133. Кривичног законика. Очигледно је да ће у предизборној кампањи... (Искључен микрофон.) ... средстава српских комуниста, односно социјалиста. Председник ДС др Драгољуб Мићуновић“.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Мораћу да вас прекинем, захваљујем.

Биће прилике свакако да се настави расправа, с обзиром на то да се колегиница Чомић...

Право на реплику, изволите.

ГОРДАНА ЧОМИЋ: Захваљујем.

Прво, око ословљавања изабраних председника држава и влада у региону, ако постоји разлог да кажем за председника Србије – тако се то ради, онда је када исто тако ословљава све председнике влада, министре или председнике држава у региону, то ради добро. Макар нека ради и на речима, да се обрати са „драга Колинда“, и са „драги Милораде“, и са „драги Боруте“ и сви други „драги“ у региону, укључујући Зорана Заева, надам се да ће и за Зорана стићи да каже „драги Зоране Заев“. Дакле, то је пристojност, која је добра, да се види и на тренутном председнику Србије. Још би било боље да се иза тога виде дела.

Што се тиче одбране Војислава Шешеља, и да се све понови као тада 1990, ја бих рекла исто – пустите човека, хапсите га самовољом, хапсите га ругањем правима која човек има. И баш зато што бих то урадила поново исто, имам права да кажем – данас је осуђени ратни злочинац, поступите по закону и одузмите му мандат. Хвала вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Право на реплику.

Колега Мартиновићу, знам да сте ви центлмен и да ћете препустити колегиници Радети с обзиром на то да је поменут и председник СРС.

Изволите, право на реплику.

ВЈЕРИЦА РАДЕТА: Како лепо звучи кад Гордана Чомић почне овако умиљато да прича, да би на крају рекла оно што заправо у суштини жели цео дан овде да каже.

Војислав Шешељ није ратни злочинац. Требало би да Гордана Чомић зна да чита – очигледно не зна – јер крајње је време да она и њене демократе прочитају шта пише у пресуди Хашког трибунала. Војислав Шешељ није осуђен за ратни злочин.

Али суштина је нешто друго: Гордана Чомић и њене демократе, сад у разним појавним облицима окупљеним око Драгана Ђиласа, заправо желе да погрешно преведу и кажу да је Војислав Шешељ ратни злочинац због протеривања, наводног, Хрвата из Хртковаца, да би њима то могло да служи да сутра могу да кажу – ево, ви Срби сте истеривали Хрвате са територије Србије и зато је оправдано да део Србије, АП Војводина, више не буде у Србији.

Рекао је јутрос, мислим, колега Мартиновић, они имају у својој посланичкој групи Александру Јерков, која је отворени сепаратиста, и то већ деценијама, и за њих то није ништа чудно.

Мислим да је крајње време да се званично држава Србија, а богами Народна скупштина пре свега, огласи на ову тему, да неко прочита коначно пресуду Војиславу Шешељу изречену у Хашком трибуналу, какав год да је тај трибунал, а знамо колико је антисрпски. Да коначно неко овом безобразлуку стане на крај и да се објасни да Војислав Шешељ није ратни злочинац, да није учинио ратни злочин, да то не пише у његовој пресуди и да коначно ове усташке слуге зачепе брњицу.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем, колегинице Радета.

Право на реплику.

Изволите, колега Мартиновићу.

АЛЕКСАНДАР МАРТИНОВИЋ: Даме и господо народни посланици, свако има право да му неко буде драг. Не знам да ли је баш српском народу драг човек који је у време „Олује“ био заменик министра спољних послова. Не знам да ли је српском народу драг човек који је након што је напустио Београд, и то са позиције председника Председништва СФРЈ, отишао у Хрватски сабор и рекао: „Ја сам свој задатак извршио, Југославије више нема“. Мени лично ти људи нису драги, а мислим да нису драги ни већини припадника српског народа. Вама можда јесу, немам ништа против тога.

Хоћу да вам кажем да је ваша политика, политика потпуних контрадикторности и нелогичности. Ви нама овде спочитавате како су нам амандмани бесмислени. Ваша политика је бесмислена. Ви 1990. године... Дозволите само да завршим. Ви 1990. године протестујете против хапшења др Војислава Шешеља зато што је организовао добровољце за одлазак у Крајину, и кажете да бисте то поново урадили, и у наставку реченице кажете – али тражимо да му се одузме мандат зато што је ратни злочинац. Ако ви у томе видите било какву логику, било какву доследност...

Кажете да немамо идеја. А која је ваша идеја? Ваша идеја је 1990. године била – да, треба слати добровољце у Крајину; да, треба 1994. године честитати Младићу; да, треба имати једну паравојну формацију у Републици Српској коју води Маузер. И, да, треба 2001. године испоручити Слободана Милошевића, 2008. године ухапсити Радована Караџића, а 2011. године Ратка Младића... (Искључен микрофон.)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем, колега Мартиновићу.

Само тренутак, колега Мартиновићу.

(Александар Мартиновић: Је л' ви разумете шта сте урадили? Ви сте ухапсили човека коме је ваш председник 1994. године честитао Видовдан.)

Повреда Пословника, народни посланик Наташа Сп. Јовановић.

Изволите.

НАТАША СП. ЈОВАНОВИЋ: Господине Милићевићу, јављам се по члану 108. Пословника. Ви сте дужни да водите рачуна о реду на седници.

Ви знате, пошто сте и човек из народа, ону стару изреку „Пас лаје, ветар носи“, а у нашем народу се за одређене појаве какве имамо овде у Скупштини каже и жаргонски „кучка“, нема другог израза.

Били сте дужни да изрекнете опомену извесној Гордани Чомић зато што је мера опомене када се за легално и легитимно изабраног народног представника, који је свакако све само није ратни злочинац, а то је председник наше странке, тако нешто каже. Ја бих вас замолила, господине Милићевићу, нека чују и остали посланици и јавност – боље ви да изричете опомену, него да ван скупштинске сале ја предузимам одређене мере.

То није смешно.

Када сте били бахати и осиони, а не сада јад и беда Ције, Сороша и свих издајника који насрћу на ову земљу, могла сам да вам кажем да сте нико и ништа, да сте нешто најгоре што се у Србији појавило; могли сте да нас износите из сале, могли сте да нам одузимате реч. А та несрећна жена је избацила 56 посланика Српске радикалне странке јер су носили мајицу са ликом председника странке где је писало – српски јунак.

Замислите ви сада, 2018. године, тај јад и ту беду тог пропалог предузећа које је опљачкало ову земљу, издало све што је могло да се изда – седе овде снуждени, као неки покусни кунићи Ђиласа и свих осталих који их плаћају, и изговарају такве речи нама који смо служили отаџбини и Српству, нама који на најдостојнији начин разговарамо о теми која треба да служи на понос будућим генерацијама.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

Да ли желите да се Народна скупштина у дану за гласање изјасни о указаној повреди Пословника? (Не.)

Повреда Пословника, народни посланик Милимир Вујадиновић.

Изволите.

МИЛИМИР ВУЈАДИНОВИЋ: Хвала, председавајући. Рекламирам члан 109, а везано за чл. 107. и 108.

Мислим да сте данас имали прилику да чујете најувредљивије инсинуације према Србији, српској држави и српским браниоцима. Говорити о ратовима као о добитку или губитку заиста је излишно. Рат није фудбалско првенство па да правите таблицу, одузимате и сабирате бодове. О рату може говорити на тај начин само онај ко или ништа о њему не зна, или у њему, хвала богу, није учествовао, или има зле намере према сопственом народу и сопственој држави.

Сви ратови у Србији у протеклом веку су били у циљу одбране српског народа и не можете их никако посматрати на начин добитка и губитка. Питање рата у Србији у протеклом веку било је питање опстанка народа у целини.

А после сте чули позив на сабирање. Чак и на то сабирање не гледамо на исти начин. Ми се данас, расправљајући о овом закону, сабирамо око неких ствари, неких идеала који су заједнички свима нама: око историје наших ратника у прошлом веку, односно у прошлим вековима. А они се данас сабирају око Драгана Ђиласа и његових милиона. Ни на то сабирање не гледамо на исти начин, тако да је и тај позив на сабирање за нас у потпуности увредљив.

Молим вас да следећи пут примените одредбе из члана 109. и изрекнете опомену народним посланицима. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

Да ли желите да се Народна скупштина у дану за гласање изјасни о указаној повреди Пословника? (Не.)

Колега Милојичић је одустао од повреде Пословника.

Право на реплику, колегиница Чомић. Или желите по амандману?

(Гордана Чомић: Како год ви кажете.)

Нећемо моћи „како год ви кажете“.

По амандману, народна посланица Гордана Чомић.

Изволите.

ГОРДАНА ЧОМИЋ: Захваљујем.

Пошто се ради о амандману који каже: „Законом о ратним меморијалима обезбеђује се свеукупни развој Републике Србије с посебним освртом на развој пословне климе“, а то је амандман који је тренутно у претресу, само да поновим да све врсте играказа са недостојним амандманима неће избрисати потребу за дијалогом, који неуспешно водимо кроз реплике, но ће потцртати да је такав дијалог потребан да би било било какве политичке климе у Србији и да би било било каквог друштвеног развоја, па онда и пословне климе.

Јако ми је жао што је закон оваквог садржаја искоришћен за амандмане недостојне садржине, са разумљивом жељом да народни посланици саопште својој подршци све оно што ваља од резултата што су урадили, али с јасном поруком да не знамо где је етичка граница када се то не ради. Заиста ми је жао.

Хвала вам, председавајући.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

Колега Арсић, по амандману.

Изволите.

БЕРОЉУБ АРСИЋ: Колега Милићевићу, споменуто је опет да је мој амандман недостојан, мислим да имам право на реплику. Јер самим тим изгледа да нисам ни ја нечега достојан.

Ја говорим сасвим јасним српским језиком. Припадник сам српског народа, бранићу интересе српског народа и свих грађана Србије. Нећу урадити ништа недостојно чиме бих обрукао државу или народ чији сам припадник.

Та непрекидна жеља да се ова дискусија сведе на форму како су написани амандмани јесте недостатак политичке аргументације, ништа друго; жеља да се српски народ осећа кривим зато што воли да живи у слободи, да српски народ заборави како је дошло до слободе и, самим тим, да престане да је чува.

Неко од колега посланика је добацио – која је цена слободе. Цена слободе коју ми данас уживамо плаћена је милионима живота. Она нема више материјалне цене, не постоји, не можете да материјализујете ту цену, није у питању новац. Неки би за новац продали будућност наше деце и нашег народа, њих треба да буде срамота.

(Радослав Милојичић: Ко су они?)

Можете... Колико год да се упињете, преживљавао је српски народ и ратове, и лоше власти, и лоше политичке потезе и једну лошу Демократску странку, преживеће и сад ову идеологију коју они нама нуде.

Као што тврде да ми усвајамо њихове идеје. Ма, немате ви монопол ни над каквом и ни над чијом идејом, свако има право на своју идеју. Само, разлика је у томе што ми неке идеје остварујемо. А то што сте ви изгубили, да кажем, правац док сте били на власти, то је ваш проблем. Немојте нас да оптерећујете вашим проблемима.

Ми нећемо никада да дозволимо да људи, цивили који су страдали у ратовима и деведесетих година буду заборављени. Никада нећемо престати да се боримо да они који су одговорни за њихово страдање буду изведени пред лице правде. Никада нећемо престати да се боримо ...

(Радослав Милојичић: А Тачи?)

... Да они који су одговорни за страдање и убијање српског народа буду обележни у историји.

(Александра Јерков: И буду пребијени.)

И, за ове који добацују, никада нећемо престати да се боримо и да доказујемо колику су штету направили грађанима Србије и шта би било са Србијом да су остали још пар година на власти. Не би било ни Србије ни српског народа.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: На члан 1. амандман је поднео народни посланик Марко Парезановић.

Да ли неко жели реч? (Не.)

На члан 1. амандман је поднела народни посланик Љиљана Малушић.

Да ли неко жели реч?

Реч има народна посланица Љиљана Малушић.

Изволите.

ЉИЉАНА МАЛУШИЋ: Хвала, председавајући.

Уважени министре са сарадницима, поднела сам амандман на члан 1. да бих објаснила важност овог закона, јер ко не зна за своју историју и не поштује прошлост, гробове, неће имати будућност.

Србија је у рату од 1914. до 1918. године изгубила 1.243.425 људи, углавном Срба, 28% свеукупне популације, и то мушкараца од 18 до 55 година. Што каже наш чувени историчар господин Васа Казимировић, није било довољно платна, није било довољно црних барјака да се обележи свака кућа у којој је неко погинуо или био убијен.

Према статистици прављеној за Версајски мировни уговор, Србија је, без Косова и Метохије и Македоније, у рату изгубила чак 43% становништва, наглашава социолог др Слободан Вуковић. Одмазда непријатеља, односно пљачкање и малтретирање Срба, почев од пребијања преко крађе, паљења имовине, изнуривања од глади и затварања у концентрационе логоре, чак и малолетне деце, није чињено само у Србији него свуда где су живели Срби, где су били насељени.

У опустошеној Србији су се после 1918. године могле формирати читаве дивизије од тешких инвалида, а стотине хиљада малишана остали су сирочад, без хранитеља. У Другом светском рату је убијено и погинуло 1.700.000 људи, рањено преко 425.000 људи. Милион и седамсто хиљада људи, углавном Срба.

Зато се јавила потреба да се направи Удружење ратних и мирнодопских војних инвалида Србије. То је организација која се бави заштитом ратних и мирнодопских војних инвалида и корисника породичне инвалиднине омогућавајући им да им се живот додатно олакша, да се материјално-социјални положај побољша и укупан статус унапреди. Све ово може се остварити организованим омогућавањем и одобравањем посебних олакшица и погодности приликом решавања њихових стамбених потреба, запошљавања, коришћења здравствених услуга, јавног превоза, уписа у школу деце и обезбеђивања стипендија и смештаја у домове за време школовања, плаћања комуналних и других услуга. На овај начин Република Србија показује бригу о својим ратним и мирнодопским војним инвалидима. Хвала вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ (Верољуб Арсић): Захваљујем.

Реч има народни посланик Мирјана Драгаш.

Изволите.

МИРЈАНА ДРАГАШ: Хвала.

Ја бих се укључила у расправу о меморијалима, везано за овај амандман, управо својим ставом да подизање меморијала представља одавање жртвама великог помена и поштовања ради сећања и ради опомене за наредни период.

Није право питање које смо ратове изгубили или у којима смо победили. Главно је да ли су војска или народ били агресор па је изгубљен рат, или се бранило право на живот у својој држави, својој кући, свом дому и својим историјским коренима. Сигурно је да је било нападнуто право народа да живи у својој земљи и у својој држави. У том смислу, све жртве које су браниле своју кућу и свој дом имају право да буду поменуте, односно да не буду заборављене и да буду обележене.

На концу, НАТО је незаконито напао нашу земљу. Можемо рећи да су битке које су вођене на Паштрику и Кошарама биле велике војничке победе с обзиром на то да су оне биле пројектоване као напад на суверену државу која је требало да кроз тај део земље у ствари направи један копнени напад и сасвим другачије пројектује крај рата. Војници који су херојски бранили овај део земље и у борби један према шест стотина успели да га одбране и у тој бици сигурно војнички победе, имају право на свој незаборав.

Најзад, у целини, одбрана српског народа и стварање Републике Српске јесте успех једне одбрамбене политике, одбрамбеног настојања да се задржи право да се ту остане, на својој територији.

У том смислу, сматрам да када се расправља о овом закону и о овом амандману пре свега треба да имамо одговор на тај циљ и да дамо у том смислу и одговор на решење које је понуђено. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

На члан 1. амандман је поднео народни посланик Љубиша Стојмировић.

Да ли неко жели реч?

Реч има народни посланик Александра Јерков.

АЛЕКСАНДРА ЈЕРКОВ: Захваљујем се, потпредседниче.

Амандман колеге Стојмировића гласи: „Законом о ратним меморијалима обезбеђује се свеукупни развој Републике Србије с посебним освртом на повећање финансијске базе.“

Молила бих вас, потпредседниче, да замолите колегу Стојмировића да повуче овај амандман, да заиста не срамоти Народну скупштину и не вређа сећање на људе који су страдали, којих су овде свим посланицима данас пуна уста, или њихове породице. Или, неког од посланика који ће евентуално подржати овај амандман замолила бих да и нама који бисмо можда гласали објасни на који начин ратни меморијали могу да допринесу

повећању финансијске базе. Били бисмо захвални за образложење, па, ако може неко да нам објасни. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Реч има народни посланик Владимир Орлић.

ВЛАДИМИР ОРЛИЋ: Па да покушам да објасним.

(Радослав Милојичић: Хајде.)

Видим да је посланик „Кенојчић“ одушевљен што ћу ја сада да објасним. Он увек ужива у томе када је пружам одређена објашњења. Видим да је и овај пут насмејан од уха до уха. Нека добро слуша.

Дакле, какве везе финансије имају с овим питањем или било којим у земљи, ми смо данас образлагали, с тим што, наравно, не очекујемо да су то чули они чије су клупе у том моменту биле празне, они који су дошли овде да испале оне рафале за које су вероватно задужени од стране Драгана Ђиласа, па онда отишли да ручају, пију кафу, капучино, шта већ раде, у то нећу да улазим. Али тада када су се бавили тим другим, важнијим стварима, ми смо овде помињали. Ако нема одакле да се финансира, па ни одговарајуће одржавање нпр. меморијала није могуће, али није могуће ни било шта друго у држави.

Пошто се овде помиње нека срамота, цитирали смо и мудре речи које говоре да је срамота красти сопствену државу. То је, уважене даме и уважена господо, велика срамота. Ако желите том срамотом да се бавите, ево, у склопу овог мог образложења и један мали предлог – поразговарајте на ту тему, о тим срамотама које се тичу крађе сопствене државе, са сопственим лидерима.

Како каже ваш извештај радне групе, радне групе Демократске странке, од 2006. године па надаље сви који су били лидери Демократске странке, односно тог „жутог предузећа“ директно су одговорни за ту врсту крађе. То каже извештај који је у новембру 2017. године публикован као неки интерни извештај. Сада ћу да вам прочитам пар навода, каже: „Финансијски моћна мањина унутар странке“, мисли се на „жуто предузеће“ ДС, наравно ...

(Александра Јерков: Финансијска база.)

... „Бринући искључиво о личним и корпоративним интересима“, њиховим наравно, „урушила је углед и трајно налепила етикету ’жути лопови’ свим члановима Демократске странке“.

Дакле, када данас неко у Србији каже „жути лопови“, мисли на ДС. То чини зато што је финансијска мањина која је тамо вукла све конце ту етикету њима самима налепила. Чисто да се разумемо, када то кажемо, на шта мислимо и зашто то мислимо.

Каже даље тај њихов интерни извештај како су крали и шта су радили, и опет ћу то да прочитам.

(Александра Јерков: Финансијска база.)

„Успостављена је контрола токова јавних финансија...“, у држави којом су, нажалост за Србију и њене грађане, они управљали. Дакле, успоставили су контролу токова јавних финансија. Шта су даље радили, то они кажу сами: „намештани су тендери и конкурси, а затим одређивани проценти“.

(Александра Јерков: Финансијска база.)

Е видите, када се тако ради, то је, даме и господо, велика срамота. Када се тако ради, онда у том буџету не остане ништа и из тог буџета не може држава да се стара ни о меморијалима, а ни о другим важним питањима и потребама, као што је нпр. брига за децу и младе, о којима овде врло често говорите, као што је брига за социјално угрожене, о којима такође врло лепо и често говорите. За те ствари тада новца нема.

Помињала се у неколико наврата данас и Војводина. Игром случаја, баш овај извештај, то је изгледа потпуно случајно тако испало, каже – те конструкције и шеме које је спроводило, „жуто предузеће“ радило је по систему ад хок, дакле како се коме ћефне, што би рекли у народу, свуда осим у Војводини. Ево, и то ћу да вам прочитам: „... у Војводини где је, у највећој мери, финансијски независно покрајинско руководство странке“, те исте Демократске странке, „створило континуиран систем који је укључивао као посреднике поједине председнике општина, покрајинске секретаре, директоре и друге носиоце јавних функција“. Дакле, игром случаја, баш у тој данас помињаној Војводини – претпостављам, због те Војводине и тих помињања је и колегиница осетила потребу да нам се обрати – то плачкање било је најорганизованије могуће.

Видите, пошто то у Србији данас није случај, ми можемо да се бавимо многим добрим решењима, између осталог и онима која предвиђа овај закон. Верујем да је сада све много шта јасније многим, а посланику „Кенојчићу“ најјасније, наравно.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Право на реплику, народни посланик Гордана Чомић.

Изволите.

ГОРДАНА ЧОМИЋ: Захваљујем.

Пропаганда уме да заглупљује, као и згражавање. То заглупљује људе, сужава видик па се не види нелогичност пропаганде. Све клеветање и ружење свих председника Демократске странке, од Зорана Лутовца, преко Драгана Шутановца, Бојана Пајтића, Драгана Ђиласа, Бориса Тадића, Зорана Ђинђића, Драгољуба Мићуновића... Дакле, можете их клеветати, ружити, пропагандом блатити колико год вам воља, то постоји у свету. Неки људи то зову политиком, часни људи то не зову политиком...

(Иван Манојловић: И у затвору.)

Народни посланик додајује – у затвор. Па ако немате сада довољно моћи да све нас пошаљете у затвор, када ћете? Шта чекате? Али не умете ви, јер немате чиме демократе да шаљете у затвор, јер сва незаконита притварања падају на пресудама код Апелационог суда, преко Оливера Дулића до данас Мирослава Кришана.

Осветнички дух је зао дух. Ослободите га се. Можете блатити демократе колико год вам воља, ми смо навикли да нас блате, да нас клевећу и да лажу о нама. Ако вам то чини задовољство, вама и вашој подршци, само напред, али је нелогичност у томе да шест година слушамо о страшним криминалним делима председника и руководства Демократске странке, а да нико нигде не напише кривичну пријаву, поднесе кривичну пријаву и учини да правосуђе ради свој посао. Ту нелогичност ...

(Блажа Кнежевић: Добили сте на изборима.)

Народни посланик који додајује о изборима доказује да сам ја у праву. Не може да поднесе мисао опречну у глави да мора да пљује демократе. А када год пљујеш, пљујеш увис, тако да комотно... Поготово народни посланици који су били у Демократској странци, те највише волим, Г17 и ДС, ти су најгласнији међу вама. Ако, алал вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колегинице Јерков, молим вас, следећи пут кад прође два минута да ме опоменете.

У реду.

Право на реплику, народни посланик Владимир Орлић.

ВЛАДИМИР ОРЛИЋ: Стварно сам очекивао да ће пре свега да ми реплицира онај посланик „Кенојчић“, који је малопре добацивао из клупе храбро. Ако ни због чега другог, да ту храброст оправда и докаже у пракси, а и због ове приче о пријавама. Мислим да смо пре неки дан чули да и он, изгледа, има неког посла са тим органима, односно органима те врсте.

Него, на тему ових клевета, како смо чули, и страшне дифamacије које ми спроводимо, колико, шест година...

(Гордана Чомић: Двадесет и осам година.)

... Нисмо се разумели. Новембар 2017. године, није 2012. године па да буде пре шест година. Од тада датира овај извештај Демократске странке. Демократске странке, слушајте ме пажљиво. Дакле, да ли су то клевете и лажи? Онда треба, пре свега, да се добро поразговара са људима из ДС-а који су те клевете и лажи ставили у извештај. Ево, на пример, мислим да сам ја њихова имена већ читао овде, то су Горан Пауновић, Чедомир Васић, Ненад Боровић, Живан Мирић и Горан Радојев.

Дакле, они тврде да су лидери Демократске странке, ви сте их побројали, ја верујем да сте их побројали исправно, од 2006. године

наовамо крали, варали, уграђивали се за проценат, намештали тендере и конкурсе.

(Радослав Милојичић: Ко?)

Тако пише овде. Јесу ли то лажи? Нисам сигуран, чак сам врло сигуран да нису. А знате зашто? Зато што је бивши председник „жутог предузећа“, мислим на Драгана Шутановца, у моменту кад је образлагао пред Главним одбором „жутог предузећа“ да су доживели катастрофу на београдским изборима и да због тога сада треба да поднесе оставку, дословце рекао – онај ко је овај интерни извештај објавио... Дакле, не доводећи га у питање, напротив, каже: „Тај који је то објавио, тај је мени пуцао у ноге, а нашу странку је погодио у артерију.“ Дакле, он сам тврди и поставља се да је ово све савршено тачно, да је све потпуна истина, само је проблем што је, ето, некако дошло до медија.

Расправите међу собом ко је од ових људи нешто погрешно, да ли Драган Шутановац што мисли да је све ово тачно, да ли они који су тај извештај ставили и стоје иза тога именом и презименом, или ви који сада тврдите – ма не, то није истина.

А онда, ако причамо о кривичним пријавама, прво, кад до њих дође, као што долази, да не причате поново „то је све политички прогон“, него да их пустите да раде ...

(Радослав Милојичић: Два и по минута.)

(Председавајући: Приводите крају, колега Орлићу.)

(Радослав Милојичић: Два и по минута. Арсићу, два и по минута.)

Завршићу овим, господине председавајући.

.... Да раде надлежни свој посао. И, друго, да ову господу чија сам имена управо прочитао позовете да нам помогну, да својој Србији помогну, да својој држави помогну, па да дају лепо објашњење и материјале на основу којих су закључили да се овако крало, како тврде да се крало. Мислим да је било максимално јасно, и „Кенојчићу“ овај пут.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Право на реплику, народни посланик Гордана Чомић.

Изволите.

ГОРДАНА ЧОМИЋ: Захваљујем.

Онолико пута колико будете желели ви ћете поновити све клевете и своју интерпретацију о Демократској странци.

(Владимир Орлић: Чији је ово извештај?)

Нисте разумели. Ви имате моју дозволу за то зато што је нелогичност те пропаганде таква да је одавно своје бодље које треба да има према супарницима окренула према онима изнутра који ту пропаганду производе. Не дајем ја дозволу зато, него зато што знам да се кампање те врсте немају чиме зауставити.

Никада нико од председника Демократске странке неће бити процесуиран јер нико неће да поднесе кривичну пријаву, јер ништа нису урадили да би заслужили било коју кривичну пријаву, све и један: Зоран Лутовац, Бојан Пајтић, Драган Ђилас, Драган Шутановац, Борис Тадић, Зоран Ђинђић и Драгољуб Мићуновић.

Али је главни спорт у политици у Србији, оно што се сматра политиком – удри по „жутима“. Удри по „жутима“, блати, клевети, ради било шта, зато што воли народ да чује да су они главни проблем! Па онда, изволите.

Шта је проблем и нелогичност? Ако данас истовремено говорите о томе да „жути“ не постоје, да „жуто предузеће“... шта већ кажете, ваша је воља, о вама кажу све, чему онда толико инсистирање на пропаганди, на клеветању? Шта вам то смета?

(Бобан Бирманчевић: Да се не заборави.)

Да се не би заборавило. „Сабља“ да се не заборави, је л’ то?

(Бобан Бирманчевић: Па и то.)

И то. „Сабља“ да се не заборави, то је проблем?

(Радослав Милојичић: А биће још једна.)

Тужите за „Сабљу“, то бар није проблем.

(Александар Мартиновић: Па тужили људи.)

Је л’ тврдите? Дајте кривичне пријаве. Значи, није „Сабља“...

(Бобан Бирманчевић: Па тужите нас.)

Зашто би вас тужили? Зашто би вас тужили? Зашто би вас тужили? Прихватили сте идеју Демократске странке, радите за Европу, пријатељи сте са Америком, сарађујете са Русијом, договарате мир са Косовом, у коалицији сте са Рамушем Харадинајем. Зашто би вас тужили?

(Председавајући: Приводите крају, колегинице.)

Па ви лоше изводите политичке радове о којима смо ми говорили 1990. године. Алал вам свака ружна реч о „жутима“.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Право на реплику, народни посланик Владимир Орлић.

Изволите.

ВЛАДИМИР ОРЛИЋ: Па јесте, за ту „Сабљу“ су тужили. Да се разумемо, за то су тужили, и за друге ствари које су такође биле феноменалне људи су такође тужили. И за то држава плаћа. Не иде то из цепа ових које сте набројали, ни Лутовца, ни Ђиласа, ни Тадића, они су мирни; уверен сам, њиховим џеповима је добро. Пре свега, сигуран сам да је добро џепу Драгана Ђиласа. Он сам беше, за неке тамо КРИК-ове, БИРН-ове, казао да има имовину вредну 25.000.000 евра. После се покајао, али то је накнадна памет. Шта све има а да није пријавио, то бог свети зна. Његовом џепу је сјајно, баш као и џепу другог, такође великог и

знаменитог лидера „жутог предузећа“, Јеремића. Ни он сам не може да објасни колико милиона има и зашто их је добио. Њиховим џеповима је сјајно, ја уопште нисам улазио у ситуацију како је њима.

Да држава плаћа, па плаћа. Било је ту тужби за онај катастрофални потез са војним пензијама. У „Сабљи“, коју сте помињали, пошто волите да причате о слободи медија, да ли може бог да преброји колико је различитих редакција затворено, листова угашено само због тога што је била велика слобода? Све је то мање важно, много мање важно у односу на крају сопствене земље.

Још једном, јављате се за реч и кажете – пропаганда, кажете – лаж. Морам да поновим питање – коме упућујете речи „пропаганда и лаж“? Људима из Демократске странке који су овај извештај написали? Јесу ли овај извештај написали људи из Демократске странке? Да ли је ово, како пише, интерни документ Демократске странке из новембра 2017. године? Јесу ли се они бавили пропагандом сами против себе зато што су имали неку чудну потребу, неко поподне, коју ни стручњаци не умеју да објасне, па су још поделили са својим руководством?

Онда због тога последњи велики директор „жутог предузећа“, Демократске странке, поднесе оставку, каже – објавили сте оно што нисте смели. Морам да поставим питање – ако се памет мења променом лидера, да ли данас Лутовац тврди да све ово није тачно? Било би веома занимљиво, не због мене, него због аутора овог извештаја, да Лутовац изађе са неком реченицом типа – то све није тачно, ја то поричем. Живо ме занима шта ће аутори овог извештаја да кажу на то.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Право на реплику, народни посланик Гордана Чомић.

Изволите, колегинице.

ГОРДАНА ЧОМИЋ: Захваљујем.

Пропаганда је друго име карактера ове владајуће коалиције. И у извештају ЕУ, као последица пропаганде, јавља се дефиниција заробљене државе. Ја се томе не радујем, то је наш заједнички проблем. Пропаганда подразумева комуникацију само са својом подршком и а оним што људи желе да чују. То је легално, али није легитимно.

Када установите пропаганду као основни начин комуникације у јавном простору и језику, онда сви имамо проблем. Због тога, ја вас ослобађам бар једне ствари које могу да вас ослободим, а то је да шта год желите о пропаганди, о Демократској странци, слободни сте да то радите с ким год, кад год, где год, са извештајима, клеветањима, полуистинама, нападима на оног ко је председник ДС-а док је председник ДС-а, кад више није, није више ништа важно, са пљувањима, са фотографијама, без фотографија... Какву год пропаганду смислите, слободни сте да то чините

зато што се против пропаганде може борити и крунити је једино непристајањем да се у пропаганди учествује.

Демократска странка никад ни за кога неће користити пропаганду и неће учествовати у пропаганди. А ви сте слободни да то чините и слободни сте да на томе заснивате и своје успехе и своје грешке и све оно што подразумева вашу изричиту вољу. Само пропаганда може да нам донесе резултат и само у пропаганду верујемо. Ниједном у историји то није било добро по здраво друштво у којем се пропаганда дешавала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: По Пословнику, народни посланик Вјерица Радета.

Изволите, колегинице.

ВЈЕРИЦА РАДЕТА: Чеге се паметан стици, Ђиласови најамници се тиме поносе. Невероватно је да неко са толико поноса помиње акцију „Сабља“.

(Председавајући: Који члан Пословника, колегинице?)

Члан 27.

Хајде да се подсетимо кратко да су у тој акцији „Сабља“ досманлије похапсиле 14.000 људи. Сада каже Гордана Чомић да ако неко мисли да су они за то криви и одговорни, треба да их тужи. Па, има тужби итекако, има кривичних пријава, али још увек има много ваших у тужилаштвима, оних што су бирани својевремено, ако се сећате, из кабинета Душана Петровића. Нисмо то заборавили, знате.

Ви сте 2003. године, пошто ви помињете ко је кога убио, волите то тако да кажете... Ја потпуно отворено вама кажем, ви сте убили нашег премијера. Донета је пресуда, добила је пресуду Ната Месаровић, сећате се сви тога. Ми смо овде иницирали, не само сада, него и пре када смо били у Парламенту, да се утврде политичка позадина и сви детаљи везани за то убиство; сада смо предлагали анкетни одбор, али ви то нећете зато што не желите истину.

Када се, даће Бог, десиће то, обнови поступак Легији и Звездану Јовановићу, онда ће та истина у потпуности изаћи на видело. Онда ће се видети који је део мафије убио свог мафијашког газду. Онда ће се видети ко је све био умешан у то.

Госпођо Чомић, ако нико не трпи због те акције „Сабља“, ево да вам кажем да је само прошле године 14.000.000 динара из државног буџета, из џепова грађана Србије исплаћено људима који су ни криви ни дужни хапшени у акцији „Сабља“ зато што сте ви тада били сила, зато што сте нам доводили војску, специјалце под пуном опремом. У страху смо улазили у Народну скупштину зато што сте затворили седнице Народне скупштине, зато што сте хтели да затворите и сакријете од јавности вашу срамоту и бруку.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Да ли желите да се Скупштина у дану за гласање изјасни? (Не.)

Реч има народни посланик Владимир Орлић, право на реплику.

ВЛАДИМИР ОРЛИЋ: Пропаганда је врло занимљива тема, морам да признам. Нисам ни очекивао да ћу добити директан одговор од госпође Чомић. Тај извештај, то је лаж и то је пропаганда. Јасно је зашто то не може да се каже. Знају сви јако добро, понајбоље они с друге стране сале, да ово јесте њихов извештај. Нисам то ја измислио и нисам ове формулације написао ни ја, ни било ко други из СНС-а. Зато не смеју да дају одговор те врсте, па, тврдим, неће га дати ни поменути господин Лутовац.

Кад смо код њега, мора да је пропаганда и она информација, а има везе са спољном политиком коју ми водимо, коју смо преписали од Лутовца и осталих, да је решио да избегне неки састанак са немачким званичником па слагао да је отишао на море. То је вероватно пропаганда, јер мислим да има међу присутнима актера читавог случаја, који се изгледа нису баш најбоље снашли том приликом.

Али пропаганда сигурно није да, између осталог, са Немачком и са другим државама, које су значајне не само политички већ и као инвеститори у Србији, ми имамо најбоље могуће односе. Као резултат тих односа, ми имамо, безмало, 50.000 радних места у Србији. Да ли је то пропаганда? Ја не бих рекао да је то пропаганда. Постоје живи докази у виду људи који сваког дана иду на посао на рачун тога и тих резултата.

Даље, пропаганда каже – заробљена држава, пише у извештају Европске комисије о Србији. Је л' пише? Нисам сигуран да тако пише. Док не будем видео извештај у ком пише да је Србија заробљена држава, а долази из Европске комисије, ја ћу да будем слободан да кажем да су те тврдње баш пропаганда.

Него, на тему онога што изгледа неки нису разумели до краја, да нама није важан човек кад више није председник „жутог предузећа“, да нам је битан само док је то, ево, да одагнам све недоумице. Нама је и дан-данас веома важно да се утврди одакле бившем директору „жутог предузећа“ Шутановцу, који је поднео оставку због овог извештаја, да вас подсетим, одакле му врачарски пашњак, одакле му онај пентхаус, шта је већ, вредан 300.000 евра на њему, одакле му 300.000 евра штедње када је све то, замислите, стекао на основу министарске, односно посланичке плате. Ја сам сигуран да то – буквално, ово што сам сада рекао од речи до речи пише у пресуди суда – не може бити пропаганда. То може бити само чињенично стање изведено на основу неких валидних података и докумената.

Као што се вероватно, верујем, у то сам сигуран, равнало и руководило радно тело Демократске странке када је ове резултате о крађама, о уградњама за проценат ставило у свој извештај. Сигуран сам да они имају јако добре разлоге и изворе на основу којих су то написали, да то није пропаганда.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

Овим бисмо завршили са данашњим радом. Настављамо сутра у 10 часова.

(Седница је прекинута у 18.50 часова.)